

ZARZĄD GMINY GRÓDEK

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY GRÓDEK**

GRÓDEK, 2002 r.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
Gródek opracował zespół w następującym składzie:

1. mgr inż. arch. Wanda Pietrasz - główny projektant (nr ewid. 567/88 uprawnień do projektowania w planowaniu przestrzennym , nr czł. P/18 Okręgowej Izby Urbanistów w Warszawie), koordynator prac, zagadnienia przestrzenne i rekreacji
2. mgr inż. Magdalena Bogdanowicz- zagadnienia demograficzne, infrastruktury społecznej i gospodarczej oraz formalno-prawne
3. mgr Bożena Gajewska - zagadnienia środowiska przyrodniczego
4. mgr inż. Czesława Kruszewska - zagadnienia gospodarki wodnej, ściekowej i odpadami
- 5.inż. Elżbieta Kępska - zagadnienia elektroenergetyki i telekomunikacji
6. mgr inż. Jan Kruszewski - zagadnienia komunikacyjne
8. mgr inż. arch. Wojciech Kruszewski - współpraca z głównym projektantem
9. tech. plastyk Blanka Jesionkowska -
-Krygier - prace graficzne i techniczne
9. tech.ekon. Krystyna Właźniak - prace biurowe i maszynopisanie

SPIS TREŚCI:

Str.

I. WSTĘP.....	6
1. Podstawa prawna opracowania	6
2. Przedmiot studium.....	6
3. Części składowe studium.....	6
4. Ogólne informacje o gminie.....	7
II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GRÓDEK	
1. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE – OCENA STANU ZASOBÓW, FUNKCJONOWANIA I ZAGROŻEŃ	8
1.1. Położenie fizyczno-geograficzne i administracyjne oraz struktura użytkowania gruntów.....	8
1.2. Rzeźba terenu.....	8
1.3. Budowa geologiczna i surowce mineralne.....	9
1.4. Wody powierzchniowe i podziemne.....	11
1.5. Gleby	14
1.6. Lasy.....	16
1.7. Warunki klimatyczne.....	17
1.8. Obiekty i obszary prawnie chronione.....	19
1.9. Zagrożenia i degradacja środowiska.....	21
1.10. Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego.....	23
2. ŚRODOWISKO KULTUROWE.....	25
2.1. Obiekty zabytkowe i o wartościach kulturowych.....	25
2.2. Stanowiska archeologiczne.....	27
3. POTENCJAŁ LUDNOŚCIOWY I JEGO ROZMIESZCZENIE.....	29
4. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE.....	34
5. USŁUGI.....	37
5.1. Oświata i wychowanie.....	37
5.2. Kultura.....	37
5.3. Zdrowie i opieka społeczna.....	37
5.4. Handel i gastronomia.....	37
5.5. Sport.....	38
5.6. Administracja.....	38
5.7. Wypoczynek i rekreacja.....	38
5.8. Inne usługi.....	40
6. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA	40
6.1. Rolnictwo.....	40
6.2. Przemysł i rzemiosło.....	45
6.3. Leśnictwo.....	46

7. SYNTETYCZNA OCENA POZIOMU ZASPOKOJENIA POTRZEB LUDNOŚCI I ZASPOKOJENIA GMINY.....	46
8. STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY.....	48
8.1. Sieć osadnicza gminy	48
8.2. Funkcjonowanie struktury przestrzennej gminy	48
8.3. Dotychczasowe opracowania planistyczne.....	50
8.4. Wnioski o zmianę ustaleń planu zagospodarowania przestrzennego gminy Gródek.....	51
9. KOMUNIKACJA	52
9.1. Sieć drogowa	52
9.2. Przejścia graniczne	60
9.3. Techniczne zaplecze motoryzacji.....	62
9.4. Kolej.....	62
9.5. Komunikacja autobusowa.....	62
9.6. Ocena funkcjonowania komunikacji.....	63
10 ZAOPATRZENIE W WODĘ.....	64
10.1. Ogólna charakterystyka systemu zaopatrzenia w wodę.....	64
10.2. Rozwój scentralizowanych systemów zaopatrzenia w wodę.....	65
10.3. Stan zwodociągowania poszczególnych wsi w gminie na koniec 2000 r.	66
10.4. Charakterystyka ujęć wody i stacji wodociągowych zaopatrujących w wodę ludność	67
10.5. Strefy ochronne komunalnych ujęć wody	69
10.6. Ocena wykorzystania istniejących komunalnych ujęć wody	70
10.7. Zakładowe i prywatne ujęcia wody głębinowej	71
10.8. Ogólna ocena zaopatrzenia gminy w wodę.....	72
11. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW SANITARNYCH.	72
11.1. Kanalizacja sanitarna.....	72
11.2. Oczyszczanie ścieków	72
11.3. Ogólna ocena gospodarki ściekowej.....	74
12 GOSPODARKA ODPADAMI STAŁYMI	74
12.1. Gminne wysypisko odpadów stałych.....	74
12.2. System gromadzenia i wywozu odpadów stałych.....	75
12.3. Ogólna ocena gospodarki odpadami stałymi.....	75
13 ELEKTROENERGETYKA	76
13.1. Charakterystyka stanu istniejącego.....	76
13.2. Ocena dotychczasowego rozwoju systemu i główne problemy do rozwiązania	77
14 GAZOWNICTWO	77
15 CIEPŁOWNICTWO	77
15.1. Charakterystyka stanu istniejącego	77
15.2. Ocena stanu ciepłownictwa	78
16 TELEKOMUNIKACJA	79
16.1. Stan telekomunikacji w gminie	79

16.2. Telefonia komórkowa	79
III KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GRÓDEK.....	
1. Ogólne kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy.....	81
1.1. Problemy i bariery rozwoju gminy.....	81
1.2. Szanse rozwoju gminy.....	81
1.3. Cele rozwoju przestrzennego gminy.....	82
2. Kierunki i zadania zagospodarowania przestrzennego gminy – realizacja celów rozwoju przestrzennego.....	84
2.1. Kierunki i zadania ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego.....	84
2.2. Kierunki i zadania ochrony dóbr kultury.....	91
2.3. Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury społecznej.....	92
2.4. Kierunki i zadania rozwoju gospodarczego gminy i terenów dla tych potrzeb.....	94
2.5. Kierunki kształtowania struktury funkcjonalnej.....	96
2.6. Kierunki i zadania rozwoju komunikacji.....	102
2.7. Kierunki i zadania rozwoju infrastruktury technicznej.....	106
2.8. Obrona cywilna i ochrona przeciwpożarowa	112
2.9. Kierunki działania i zadania władz samorządowych w celu realizacji polityki przestrzennej gminy.....	113

I. WSTĘP

1. Podstawa prawna opracowania

Podstawami prawnymi opracowania „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gródek są:

- a) art. 6 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity z 1999 r. Dz. U. Nr 15 poz. 139, Nr 41 poz. 412, Nr 111 poz. 1279 z 2000 r., Nr 12 poz. 136, Nr 109, poz. 1157, Nr 120, poz. 1268 z 2001 r., Nr 14 poz. 124,
- b) uchwała Nr X/51/99 Rady Gminy w Gródku z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gródek,
- c) umowa o dzieło Nr 3/01 z dnia 16 sierpnia 2001 roku zawarta między Zarządem Gminy Gródek a Głównym Projektantem na wykonanie projektu „Studium”.

2. Przedmiot studium

Przedmiotem opracowania studium są:

- 1) Uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy wynikające z:
 - dotychczasowego przeznaczenia zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
 - występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,
 - stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego w tym rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
 - prawa własności gruntów,
 - jakości życia mieszkańców,
 - zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.
- 2) Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy:
 - obszary środowiska przyrodniczego i kulturowego objęte i wymagające objęcia ochroną oraz ograniczenia zagrożeń degradacji środowiska,
 - obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej w tym wyłączone z zabudowy,
 - obszary zabudowane,
 - obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę,
 - kierunki rozwoju infrastruktury technicznej i komunikacji,
 - obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe,
 - polityka przestrzenna gminy i zadania realizacji celów rozwoju,
 - obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa.

3. Części składowe studium

Na studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy składają się:

- rysunek uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Gródek w skali 1:25.000,
- rysunek kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Gródek w skali 1:25.000,
- tekst studium,
- dokumenty formalno-prawne.

4. Ogólne informacje o gminie

Gmina Gródek jest największą obszarowo w województwie podlaskim. Graniczy z gminami: Krynki, Szudziałowo, Supraśl, Zabłudów, Michałowo i z Białorusią.

Przez gminę przebiega droga krajowa 65 łącząca Białystok z Mińskiem na Białorusi przez zmodernizowane przejście graniczne w Bobrownikach. Prawie równoległe do szosy przebiega linia kolejowa Białystok – Zubki Białostockie.

Znaczna część obszaru gminy (zachodnia) znajduje się w obrębie największego w Polsce Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej.

Cały obszar gminy leży w strefie Zielonych Płuc Polski, charakteryzującym się czystym powietrzem oraz występującymi tu interesującymi gatunkami roślin i zwierząt z jedynym w Polsce naturalnym siedliskiem żubra (około 20 sztuk). Siedziba gminy – Gródek należy do najstarszych ośrodków osadniczych na terenie Białostockizny. Początki Gródka sięgają IX w., w połowie XVI w. Gródek otrzymał prawa miejskie. Przez wiele lat w Gródku rozwijał się przemysł włókienniczy. Zamieszkiwało tu wielu Żydów, osiedlili się oni w połowie XVII w., Żydzi zginęli w czasie II wojny światowej (w 1931 r. zamieszkiwało w Gródku 1385 Żydów, było 5 bożnic oraz 2 chasydzkie domy modlitwy)..

Ogólna powierzchnia gminy wynosi 430,6 km², zamieszkuje tu 6.159 osób, czyli 14,3 osoby na 1 km², w powiecie białostockim 75, a w województwie podlaskim 61. Ludność gminy stanowi 0,51 % ludności województwa a powierzchnia ogólna 2,1 % powierzchni ogólnej województwa.

Gmina posiada 55 miejscowości i 35 sołectw. Około 60 % powierzchni gminy zajmują lasy, w województwie około 30 %, w powiecie białostockim około 39 %.

1. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE – OCENA STANU ZASOBÓW, FUNKCJONOWANIA I ZAGROŻEŃ.

1.1. Położenie fizyczno-geograficzne i administracyjne oraz struktura użytkowania gruntów.

- Gmina Gródek położona jest w obrębie mezoregionu Wysoczyzna Białostocka, który wchodzi w skład makroregionu Nizina Podlaska (J. Kondracki – 1978 r.).
- W układzie administracyjnym gmina Gródek położona jest we wschodniej części powiatu Białystok i graniczy od północy z gminą Krynki i Szudziałowo, od północno-zachodu i zachodu z gminą Supraśl, od południa z gminami Zabłudów i Michałowo. Granica wschodnia gminy jest granicą państwową z Białorusią..
- Strukturę użytkowania gruntów gminy Gródek z 1999 r. ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela nr 1

Lp.	Wyszczególnienie	UŻYTKOWANIE GRUNTÓW WG. GRANIC ADMINISTRACYJNYCH			
		W całym rolnictwie		W gospodarstwach indywidualnych	
		ha	%	ha	%
1.	Powierzchnia ogólna	43.060	100	12.860	100
2.	Użytki rolne w tym:	14.178	32,93	9.555	74,20
2.1.	Grunty rolne	7.749	17,99	5.708	44,32
2.2.	Sady	18	0,04	17	0,12
2.3.	Łąki	4.283	9,95	2.846	22,12
2.4.	Pastwiska	2.128	4,95	984	7,64
3.	Lasy i grunty leśne	25.723	59,74	2.600	20,10
4.	Pozostałe grunty i nieużytki	3.159	7,33	750	5,70

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego – Urząd Statystyczny w Białymstoku 2000 r.

1.2. Rzeźba terenu

Gmina Gródek położona jest w obrębie mezoregionu Wysoczyzna Białostocka.

Jest to rejon pofałdowanej wysoczyzny morenowej i sandru, urozmaicony wzgórzami moren czołowych i pagórkami kemowymi. Wysokości powierzchni terenu kształtują się w granicach 145-155 m n.p.m. i wzrastają w rejonach występowania wzgórz czołowomorenowych i kemowych do 165-175 m n.p.m.

Na terenie gminy pasmo moren biegnie na południe od Bobrownik, na północ od Gródka i Dzierniakowa, przez Żednię i dalej w kierunku Sobolewa. Są to przede wszystkim wały dochodzące do 7,5 km długości, 1,5 km szerokości i 50 m wysokości względnej, a w okolicy Żedni są to kopulaste wzgórza i pagórki. Nachylenie stoków tych wszystkich form jest bardzo duże i w wielu przypadkach przekracza 40°.

Na północ od Gródka występuje tzw. „sandr gródecki”. Powierzchnie sandru urozmaicają liczne wytopiska wypełniane torfem. Sandr rozcina dolina Supraśli i suche dolinki.

Do najwyższych form na terenie gminy należy zaliczyć wały kemowe w okolicach Królowego Mostu (Kopna Góra 210,8 m n.p.m.) i Zubrów.

Najbardziej charakterystycznymi formami rzeźby polodowcowej na terenie gminy są obniżenia wytopiskowe. Do największego wytopiska należy zaliczyć obniżenie

wytopiskowe górnej Supraśli, na powierzchni którego leży niewielkie jezioro Wiejki oraz obniżenie leżące na północ od wsi Waliły. Obniżenia te wypełniane są torfami. Istotnym elementem geomorfologicznym gminy są rzeki: Supraśl, Płoska, Słoja i Świsłocz.

Niskofalista rzeźba gminy Gródek stanowi korzystny element środowiska przyrodniczego do rozwoju i funkcjonowania rolnictwa. Średni wskaźnik bonitacji terenu w skali 10 punktowej JUNG wynosi 7,9 pkt (średni wskaźnik dla byłego województwa białostockiego 7,7 pkt.)

Współczesne procesy geomorfologiczne na obszarze gminy nie powodują istotnych zmian w rzeźbie terenu – zmiany powodowane erozją wodną są znikome i nie wpływają na istotne zmiany w konfiguracji terenu, jedynie niewielkie zmiany w jej krajobrazie powodowane są powierzchniową eksploatacją surowców mineralnych.

1.3. Budowa geologiczna i surowce mineralne.

1.3.1. Budowa geologiczna.

Pod względem tektonicznym obszar gminy Gródek znajduje się w obrębie wyniesienia Mazursko-Suwalskiego wchodzącego w skład platformy wschodnioeuropejskiej.

Węglanowe skały kredy górnej wraz z osadami trzeciorzędowymi budują podłoże czwartorzędu.

Powierzchnia tego podłoża jest znacznie morfologicznie zróżnicowana co warunkuje zmienną miąższość utworów czwartorzędowych.

Utwory czwartorzędowe na terenie gminy Gródek osiągają miąższość 150-230 m. Reprezentowane są one przez utwory zlodowaceń: podlaskiego, południowopolskiego, środkowopolskiego oraz lokalnie zlodowacenia północnopolskiego oddzielone osadami interstadialnymi.

Utwory zlodowacenia podlaskiego to 2-7 m miąższości seria wodno-lodowcowych piasków i żwirów z otoczkami oraz poziom piaszczystej gliny zwałowej (do 20 m miąższości). Utwory zlodowacenia południowopolskiego reprezentowane są przez naprzemianległe osady zastoiskowe piaszczysto-żwirowe, gliny zwałowe, piaski i gliny fluwioglacjalne oraz muły i ły. Wyżej zalegają osady interstadiału mazowieckiego wykształcone jako piaski i żwiry rzeczne oraz osady jeziorne z cienkimi wkładkami torfu.

Utwory zlodowacenia środkowopolskiego mają największy udział w budowie pokrywy czwartorzędowej gmin.

Stadiał maksymalny tego zlodowacenia reprezentują piaski pylaste, mułki zastoiskowe oraz piaski różnoziarniste przedzielone 40 metrową warstwą piaszczystej gliny zwałowej. Osady te pokryte są 15-20 metrowej miąższości utworami zastoiskowymi (ły, mułki) oraz 20-25 m miąższości utworami rzeczno jeziornymi i jeziornymi.

Stadiał północno-mazowiecki zlodowacenia środkowopolskiego reprezentują dwa poziomy fluwioglacjalnych piasków i żwirów (6-25 m) przedzielone 20-25 m warstwą gliny zwałowej oraz drobne piaski zastoiskowe, mułki i ły warwowe o miąższości nie przekraczającej 8 m. Do osadów tego stadiału należą również, występujące na powierzchni terenu gliniasto-piaszczysto-żwirowe utwory lodowcowe z głazami, gliny zwałowe oraz utwory budujące wzniesienia czołowo morenowe i kemy.

Utwory zlodowacenia północnopolskiego to 15-30 m miąższości seria piasków i żwirów rzecznych, budujących wyższe tarasy akumulacyjne w dolinach rzek (Supraśl, Płoska) oraz lokalnie – mułki i piaski jeziorne z wkładkami torfów.

Holocen na terenie gminy Gródek reprezentują osady powstałe w dnach dolin rzecznych oraz zagłębieniach bezodpływowych i wytopiskowych na wysoczyznach. Są to drobne piaski, mułki i mady rzeczne oraz torfy i towarzyszące im warstwy qytii i kredy jeziornej oraz namuły torfiaste i piaszczyste. Miąższość osadów holocenijskich nie przekracza 5 m.

1.3.2. Surowce mineralne.

Występowanie surowców mineralnych na obszarze gminy Gródek ściśle wiąże się z utworami czwartorzędowymi, występują one przeważnie w przypowierzchniowej warstwie utworów czwartorzędowych i są eksploatowane metodą odkrywkową. Baza surowcowa gminy Gródek jest ograniczona tylko do złóż kruszywa naturalnego. Całkowicie brak na jej obszarze surowców przydatnych dla potrzeb przemysłu ceramiki budowlanej. Występujące dość powszechnie gliny zwałowe, ze względu na złą jakość surowca nie znajdują zastosowania gospodarczego.

1) Kruszywo naturalne drobne

Na obszarze gminy Gródek kruszywo naturalne drobne (piaski) występuje w formie soczew, gniazd i nieciągłych warstw budujących pagóry kemowe, płyty utworów wodnolodowcowych, rzecznych i lodowcowych. Kruszywo naturalne drobne eksploatowane jest na terenie gminy w 7 punktach (Sofipol, Załuki, kol. Waliły, kol. Wiejki, oraz na terenie Puszczy Knyszyńskiej). Eksploatacja tego surowca odbywa się na potrzeby miejscowej ludności lub do renowacji i remontu dróg.

2) Kruszywo naturalne grube

W granicach omawianego rejonu pospółki i żwiry występują w formie gniazd i soczew, głównie wśród utworów budujących wzgórze moren czołowych i pagóry kemowe. Kruszywo naturalne grube eksploatowane jest na terenie gminy w 9 punktach (Królowy Most, Piłatowszczyzna, Bielewicz, Zubry, Bobrowniki, Łużany oraz na terenie Puszczy Knyszyńskiej). Eksploatacja tego surowca odbywa się na potrzeby drogownictwa.

- *Materiały źródłowe – Inwentaryzacja złóż surowców mineralnych stałych na terenie gminy Gródek, Przedsiębiorstwo Geologiczne w Warszawie – 1992 r.*

1.4. Wody powierzchniowe i podziemne

1.4.1. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Gródek leży w zlewni rzeki Narew i Niemna. Przez północno-wschodnią część gminy przebiega dział wodny I rzędu oddzielający zlewnię rzeki Wisły i Niemna.

Główną arterią wodną omawianego obszaru jest rzeka Supraśl, która poprzez liczne dopływy i sieć rowów melioracyjnych, zbiera wody powierzchniowe z 90 % obszaru gminy. Lewymi dopływami Supraśli są: Dzierniakówka i Płoska, prawymi: Gleniówka, Grzybówka, Średnia, Radulinka i Słoja.

Dolina rzeki Supraśl w okolicy Gródka jest znacznie rozszerzona, o płaskim dnie i łagodnych zboczach. Na tym odcinku dolina jest silnie zatorfiona i pocięta gęstą siecią rowów melioracyjnych. Od wsi Piłatowszczyzna dolina Supraśli ma kierunek SE-NW jest znacznie zwężona i bardzo wyraźnie zaznaczona w terenie. Na tym odcinku rzeka silnie meandruje, a głównemu jej korytu towarzyszą liczne starorzecza. Główny dopływ rzeki Supraśl – Płoska jest wyraźnie zaznaczana w terenie. Dolina rzeki jest wąska i głęboko wcięta w podłoże, a wysokie skarpy brzegowe wyraźnie wydzielają jej bieg w krajobrazie.

Wody powierzchniowe we wschodniej części obszaru gminy zbiera potok Kołodziejanka oraz kilka bezimiennych cieków i rowów melioracyjnych znajdujących ujście w rzece Świsłocz. Dolina rzeki Świsłocz na tym odcinku jest wyraźnie zaznaczona w terenie. Zbocza doliny są dość wysokie (35-40 m) i strome.

Na terenie gminy Gródek istnieje kilka zbiorników wód powierzchniowych. W dolinie rzeki Supraśl w okolicy Waliń znajduje się kilkanaście sztucznych zbiorników wodnych.

Podobne zbiorniki wodne są w dolinie rzek: Grzybówka, Piłatówka i Radulinka. Zbiorniki te są wykorzystywane do hodowli ryb.

- Wielkości przepływowe rzek

Przepływy charakterystyczne i spływy jednostkowe w podstawowych przekrojach głównych rzek gminy Gródek ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela nr 2

Rzeka przekrój	Pow. w km ²	Przepływ w m ³ /s					Spływy jednostkowe l/sek/km ²				
		NNQ	SNQ	SQ	SWQ	WQ	NN	SN	S	SW	W
rz. SUPRAŚL											
Gródek	208	0,00	0,13	0,92	6,82	8,41	0,000	0,625	4,423	32,788	40,433
Załuki	344	0,31	0,56	1,75	10,2	31,2	0,901	1,628	5,087	29,651	90,698
Nowosiółki	349	0,31	0,56	1,75	21,2	29,0	0,888	1,605	5,014	60,744	83,094
ujście Sokołdy	592	0,50	0,90	2,23	36,0	49,7	0,844	1,520	3,767	60,810	83,952
rz. SŁOJA - ujście	225,1	0,20	0,36	1,11	-	-	0,888	1,599	4,931	-	-
rz. PŁOSKA	215,6	0,20	0,34	0,00	-	-	0,927	1,577	4,591	-	-
rz. ŚWISŁOCZ – granica państwa	603,9	0,61	0,93	2,47	-	-	1,00	1,50	4,00	-	-

Przepływy dyspozycyjne (95%) wód powierzchniowych w gminie Gródek ilustruje poniższe zestawienie.

Tabela nr 3

Rzeka przekrój	Przepływ w m ³ /s			Pow. w km ²
	SNQ (95 %)	Qn ^x	Q dyspozycyjne	
rz. Supraśl przekrój - GRÓDEK	013	0,13	0,0	208
przekrój - NOWOSIÓŁKI	0,56	0,60	-0,04	349
przekrój – ujście SOKOŁDY	0,90	0,90	0,0	592
rz. Świsłocz przekrój – granica państwa	0,019	0,009	0,010	603,9

* Przepływ nienaruszalny (wielkość wg kryterium hydrobiologicznego IM i GW – Warszawa 1980 r.) w podstawowych przekrojach SNQ (95%).

Na terenie gminy Gródek do zlewni o zasobach deficytowych zostało zaliczone dorzecze rzeki Świsłocz, a dorzecze rzeki Supraśl zaliczono do zlewni o niewystarczających zasobach wodnych.

Źródło: „Uwarunkowania rozwoju woj. białostockiego wynikające z aktualnego stanu gospodarki wodno-ściekowej” – J. Stawiaszek, Białystok 1996 r.

- Zagrożenia powodziowe

Z obliczeń rzędnych zasięgu fali powodziowej dla rzek byłego woj. białostockiego wynika, że zagrożone falą powodziową na obszarze gminy Gródek są tereny położone nad rzeką Supraśl w okolicy wsi Borki – zaciąg fali powodziowej 129,35 m n.p.m. i w okolicy wsi Kondycja – zaciąg fali powodziowej 130,25 m n.p.m.

W funkcjonowaniu sieci rzecznej gminy Gródek istotną rolę w zakresie ochrony przeciwpowodziowej spełnia niewątpliwie szeroka i zatorfiona dolina rzeki Supraśl.

- Stan czystości wód powierzchniowych

Klasyfikacja czystości kontrolowanych rzek gminy przedstawia się następująco:

Tabela Nr 4

Lp.	Rzeka - Stanowisko	Km biegu rzeki	Klasa czystości wg	
			Zarządzenia ^{x)}	Badań

1.	SUPRAŚL st. Gródek	68,6	I	III
2.	ŚWISŁOCZ st. Bobrowniki	17,0	II	III

* zarządzenie Nr 18/71 Prezydium WRN w Białymstoku z dnia 27.05.1971 r. o docelowym przeznaczeniu wód.

Na podstawie badań przeprowadzonych w 1999 r. stwierdzono iż ogólny stan czystości rzeki Supraśl w porównaniu do 1998 r. uległ poprawie. Zmalał procent wód pozaklasowych a przybyło wód w III klasie czystości, niemniej wody rzeki Supraśl na terenie gminy Gródek nie odpowiadają docelowym klasom czystości.

Badania przeprowadzone w 1999 r. wykazały, iż rzeka Świsłocz poniżej miejscowości Bobrowniki sklasyfikowana została w III klasie czystości. W odniesieniu do badań z lat ubiegłych, w których klasyfikacja rzeki odpowiadała II klasie czystości, stwierdzono wyraźne pogorszenie jakości wód na tym odcinku. Jedynym źródłem zanieczyszczeń wód po stronie polskiej jest przejście graniczne w Bobrownikach.

W pozostałych ciekach wodnych brak jest badań kontrolnych, przy czym należy podkreślić, że nie obserwuje się tu wpływu zanieczyszczeń ściekami związanymi z działalnością gospodarczą.

1.4.2 Wody podziemne

Wody podziemne o znaczeniu użytkowym występują głównie w piaszczysto-żwirowych utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych oraz węglanowych utworach kredowych.

Wodonośność utworów kredowych jest słabo rozpoznana i nie pozwala na bliższe ustosunkowanie się. Natomiast występowanie wód w utworach trzeciorzędowych ma ściśle powiązanie z piaszczystą serią oligocenu i miocenu.

Warunki hydrogeologiczne w utworach czwartorzędowych na obszarze gminy są skomplikowane. Tym niemniej utwory czwartorzędowe stanowią główne źródło ujmowania wód podziemnych dla celów użytkowych na obszarze gminy.

W obrębie tych utworów wyróżnia się kilka poziomów wodonośnych charakteryzujących się zróżnicowaną zasobnością i zasięgiem przestrzennym. Wyróżniane poziomy wodonośne to:

- poziom wodonośny spągowy,
- międzymorenowy poziom wodonośny,
- przypowierzchniowy poziom wodonośny.

Wody z ujęć czwartorzędowych, a w szczególności z poziomu wodonośnego międzymorenowego są podstawowym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę na terenie gminy Gródek. Warstwy wodonośne tego poziomu tworzą naprzemianległe z glinami piaski i żwiry znajdujące się na znacznych głębokościach. Głębokość ujęć wodociągów wiejskich na terenie gminy waha się od 43 m w Bobrownikach do 151 m w Gródku, a wydajność od 18 m³/h w Łużanach do 180 m³/h w Gródku.

Wody poziomu przypowierzchniowego występują w aluwiach rzecznych oraz w utworach wodnolodowcowych. Poziom ten występuje w dolinach rzek: Supraśli, Dzierniakówki, Płoski, Gleniówki, Grzybówki, Radulinki, Stoi i Świsłoczy oraz w dolinach mniejszych cieków i zagłębieniach terenowych, a także na terenach wysoczyznowych zbudowanych z piaszczystych utworów wodnolodowcowych. Głębokość zalegania zwierciadła wody w dolinach rzecznych i zagłębieniach waha

się w granicach 0,0 – 1,0 m, a na obszarach wysoczyznowych 0,8 – 15 m, stanowią one podstawowe źródło ujmowania wód w studniach kopanych. Wody tego poziomu podlegają dużym wahaniom zależne są od intensywności opadów i roztopów wiosennych.

Zaopatrzenie ludności w dobrą wodę pitną powinno odbywać się na bazie ująć wód z poziomu między morenowego.

Na terenie gminy Gródek stwierdzono występowanie wszystkich rodzajów naturalnych wypływów, a więc: wysięki, wycieki, źródła i młaki. Wysięki występują w dolinie Grzybówki i cieku bez nazwy w okolicy Sofipola. Wycieki i młaki (największe na terenie Puszczy Knyszyńskiej) występują w Pieszczanikach, natomiast źródła, zarówno te o charakterze punktowym, liniowym jak i obszarowym występują w dolinach i u podnóży stromych zboczy.

Zasoby wód podziemnych i powierzchniowych nie powinny ograniczać rozwoju gospodarczego gminy.

1.5. Gleby – element wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej

W podziale województwa podlaskiego na regiony glebowo-rolnicze obszar gminy Gródek położony jest w obrębie dwóch regionów: Michałowskiego i Supraskiego.

- Region Michałowski - (wschodnia część gminy) – jest regionem gdzie dominuje rzeźba niskofalista, miejscami pagórkowata. Grunty orne zajmują około 36 % powierzchni regionu, użytki zielone – około 27 %, a lasy – około 28 %. W obrębie gruntów orných przeważają słabe gleby piaskowe kompleksów 6 i 7. Wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej regionu podnoszą użytki zielone występujące w dużych zwartych konturach.
- Region Supraski – (zachodnia część gminy) – jest typowym regionem leśnym (Puszcza Knyszyńska) gdzie lasy zajmują około 72 % powierzchni. Grunty orne zajmują 14 %, a użytki zielone – 13 % powierzchni. Wśród gruntów orných przeważają gleby kompleksów 6 i 7. Użytki zielone są słabej jakości (gleby bagienne i po bagienne) położone w dolinach rzek.

1.5.1. Waloryzacja przyrodnicza gleb.

Pod względem typologicznym gleby gminy Gródek nie są zbyt zróżnicowane. Na obszarze gminy dominują gleby piaskowe różnych typów genetycznych (AB). W części północno-wschodniej występują gleby brunatne i kwaśne (Bw) z niewielkim udziałem czarnych ziem (D).

1.5.2. Waloryzacja użytkowo-rolnicza gleb

- a) Udział powierzchniowy i procentowy klas bonitacyjnych gruntów orných i użytków zielonych przedstawia się następująco:

Tabela Nr 5

Grunty orne + sady			Użytki zielone		
Klasa	ha	%	Klasa	ha	%

I	-		I	-	
II	-		II	-	
III a	-		III	13	0,2
III b	16	0,2	IV	3.189	48,2
IV a	130	1,5	V	2.483	37,5
IV b	789	9,1	VI	812	12,3
V	3.591	41,7	VI z	120	1,8
VI	3.295	38,2			
VI z	803	9,3			
Razem	8.624	20,0	Razem	6.617	15,4

Razem użytki rolne w gminie zajmują 15.241 ha co stanowi 35,4 % ogólnej powierzchni.

b) Kompleksy rolniczej przydatności gleb ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne

Tabela Nr 6

GRUNTY ORNE

Nr komp.	Nazwa kompleksu	Ha	%
1	pszenno b. dobry	-	-
2	pszenno dobry	25	0,3
3	pszenno wadliwy	3	0,0
4	żytni b. dobry	189	2,4
5	żytni dobry	853	10,7
6	żytni słaby	3.515	43,8
7	żytni b. słaby	2.918	36,5
8	zbożowo-pastewny mocny	61	0,8
9	zbożowo pastewny słaby	441	5,5
Razem		8.005	18,6
UŻYTKI ZIELONE			
1 z	uż. zielone b. dobre i dobre	-	-
2 z	uż zielone średnie	3.413	51,9
3 z	uż. zielone słabe i b. słabe	3.165	48,1
Razem		6.578	15,3
Razem użytki rolne		14.583	33,9
Gr. rolne nieprzydatne		658	1,5
Tereny pozostałe		27.819	64,6
Ogólna pow. geodezyjna		43.060	100,0

Źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolnej woj. białostockiego IUNG, Puławy 1988r.

Przestrzenne rozmieszczenie kompleksów przydatności rolniczej gleb ściśle wiąże się z przestrzennym występowaniem poszczególnych typów gleb oraz ich bonitacją i tak:

- kompleks 4 i 5 - żytni bardzo dobry i żytni dobry odpowiada rozmieszczeniu gleb brunatnych i kwaśnych (Bw),
- kompleks 6 i 7 – żytni słaby i żytni bardzo słaby odpowiada rozmieszczeniu gleb piaszczystych różnych typów genetycznych (AB),
- pozostałe kompleksy (2, 3, 8, 9) zajmują niewielkie powierzchnie i nie rzutują na ogólną wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy,
- rozmieszczenie użytków zielonych ściśle wiąże się z układem dolin rzecznych i obniżen terenowych. Udział użytków zielonych kompleksu 2 z (użytki zielone

średnie) i 3 z (użytki zielone słabe i bardzo słabe) jest na terenie gminy prawie równy.

1.5.3. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Tabela Nr 7

Ocena gleb w punktach					
Bonitacja		Przydatność rolnicza		Wskaźnik syntetyczny jakości	
Gr. orne	Uż. zielone	Gr. orne	Uż. zielone	Gr. Orne	Uż. zielone
26,7	34,8	29,5	35,6	28,1	35,2

Tabela Nr 8

Wskaźnik bonitacji				Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
Jakości i wydajności rolniczej	agroklimatu	rzeźby terenu	warunków wodnych	
31,3	7,4	3,9	2,3	44,9

Źródło; JUNG Puławy 1988 r.

1.5.4. Melioracje

Na ogólną powierzchnię gruntów ornych – 7.749 ha wg stanu na rok 2000, zmeliorowanych jest 53 ha. Melioracji wymaga jeszcze 147 ha gruntów ornych. Na ogólną powierzchnię użytków zielonych – 6.411 ha wg stanu na rok 2000, zmeliorowanych jest 4.228 ha. Melioracji wymaga jeszcze 1.272 ha użytków zielonych.

Źródło: Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku.

1.6. Lasy

Według podziału Polski na Krainy przyrodniczo-leśne, lasy gminy Gródek należą do II Krainy Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy Wysoczyzny Bielsko-Białostockiej, charakteryzują się występowaniem prawie wszystkich typów siedliskowych lasu oraz bardzo zróżnicowanym drzewostanem.

W podziale administracyjnym lasów województwa podlaskiego, lasy gminy Gródek należą do Nadleśnictwa Waliły, Nadleśnictwa Żednia i Nadleśnictwa Supraśl.

Lesistość gminy Gródek przedstawia się jak niżej:

Tabela Nr 9

Rok	Nazwa gminy	Ogólna powierzchn	Powierzchnia lasów w ha			% udział lasów w ogólnej pow.
			Państwowe	Prywatne	Razem	

		gminy w ha	ha	%	ha	%		gminy
1999	Gródek	43.060	22.861	88,85	2.862	11,15	25.723	59,76

Źródło: Rocznik statystyczny woj. podlaskiego – US Białystok 2000 r.

Lasy państwowe gospodarstwa leśnego, które zajmują 88,85 % ogólnej powierzchni lasów występują głównie w północnej i północno-zachodniej części gminy. Lasy te wchodzi w skład kompleksu leśnego Puszczy Knyszyńskiej. Gatunkiem dominującym w drzewostanie jest sosna z udziałem świerka, brzozy i olchy. Dominującym typem siedliskowym lasu na terenie gminy jest bór mieszany świeży (BMśw).

Z pozostałych siedlisk znaczący udział ma bór świeży (Bśw) i las mieszany świeży (LMśw).

Wiekowo dominują drzewostany w przedziale wieku 21-30 lat i 51-60 lat.

Na terenie lasów gminy Gródek występują lasy ochronne:

- lasy glebochronne,
- lasy wodochronne,
- lasy stanowiące ostoję zwierząt podlegających ochronie gatunkowej,
- lasy mające szczególne znaczenie dla obronności i bezpieczeństwa Państwa.

Źródło: RDLP - Białystok

Funkcja gospodarcza lasów państwowych na terenie gminy Gródek, to produkcja wysokiej klasy surowca drzewnego. Podstawą prowadzenia gospodarki w lasach państwowych są plany urządzeniowe gospodarstw leśnych nadleśnictw: Żednia, Waliły i Supraśl zatwierdzone przez Ministra Środowiska.

Główna funkcja lasów prywatnych to również produkcja surowca drzewnego, przede wszystkim na potrzeby własne właścicieli. Pełnią one jednocześnie funkcje wodo- i glebochronną krajobrazową oraz ostoję dla dzikiego ptactwa i zwierzyny. Gospodarka leśna w lasach prywatnych prowadzona jest w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów poszczególnych obrębów wsi.

Lasy na obszarze gminy Gródek nie są zagrożone szkodliwym oddziaływaniem gazów i pyłów.

1.7. Warunki klimatyczne

W podziale województwa podlaskiego na krainy klimatyczne obszar gminy Gródek leży w Krainie Wysoczyzn Północno-Podlaskich.

Warunki klimatyczne gminy Gródek odpowiadają warunkom panującym na Wysoczyźnie Białostockiej.

Poniższą charakterystykę klimatu obszaru gminy oparto głównie o dane meteorologiczne ze stacji Białystok i Gródek za okres lat 1948-1967 wg opracowania S. J. Pióro „Klimat województwa białostockiego”.

1.7.1. Temperatura

Rozkład roczny temperatury w °C, średnie oraz absolutne maksyma i minima ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela Nr 10

..p	Stacja meteorolog	Rodzaj obserwacji	Miesiące												Średn roczn
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1	Białystok	Sr.	-4,3	-4,2	-0,6	7,2	12,9	16,7	18,0	16,7	12,6	7,5	2,2	-1,6	
		max	7,7	9,9	17,2	29,3	31,7	32,4	36,0	34,6	30,9	25,4	16,5	13,8	6,9
		Min.	-38,4	30,8	-22,6	-6,9	-4,3	-0,7	5,3	-0,8	-3,8	-11,2	-20,7	-23,5	

Ponadto:

- przejście średniej temperatury dobowej przez tzw. Progi termiczne przypada dla O° na 10 kwietnia i 25 października,
- pokrywa śnieżna utrzymuje się ca 90 dni w roku.

1.7.2. Opady atmosferyczne

Średni roczny rozkład opadów atmosferycznych, sumy maksymalne i minimalne oraz wskaźnik opadów okresu wegetacyjnego przedstawia poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela Nr 11

..p	Stacja meteorolog.	Rodzaj obserwacji	Miesiące												Średnia roczna	Wskaźnik % V-X
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		
1	Białystok	śr.	34	36	31	39	52	69	63	77	49	41	47	44	582	60,0
		Max	48	50	74	62	112	141	155	152	149	118	85	89	741	
		Mini	12	9	4	14	18	14	13	13	3	2	21	18	365	
2	Gródek	śr.	33	32	31	41	57	70	65	79	52	39	47	40	585	61,7
		Max	47	61	74	72	102	166	125	134	147	115	92	92	735	
		Mini	4	10	7	16	20	20	24	7	12	1	21	15	407	

Ponadto:

- średnia roczna częstotliwość burz (okres 1953-1967) wynosiła w Białymstoku 21,9,
- średnia roczna wilgotność względna utrzymuje się w granicach 81 %,
- ilość dni pogodnych – 26,5, ilość dni pochmurnych – 166,1.

1.7.2. Dynamika powietrza atmosferycznego

Rozkład średniej częstotliwości wiatrów i prędkości w m/sek na poszczególne kierunki oraz częstotliwość cisz za okres obserwacji 1953-1967 ilustruje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela Nr 12

..p	stacja meteorologiczna	% /m/sek	Kierunki								Cisza w %
			N	NE	E	SE	S	SW	W	NW	

1	Białystok	$\frac{\%}{V}$	8,9 2,9	6,7 3,0	8,2 3,4	12,3 3,7	13,1 3,5	17,5 3,5	20,4 3,5	12,9 3,6	12,9
---	-----------	----------------	------------	------------	------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	------

Częstotliwość wiatrów z kierunków zachodnich w Białymstoku wynosi 50,8 %..

1.8. Obiekty i obszary prawnie chronione

Na terenie gminy do obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych objętych ochroną prawną należą:

- Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. Prof. Witolda Sławińskiego uchwała Nr XXVI/172/88 WRN w Białymstoku z dnia 24 maja 1988 r. (Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 9 poz. 94) i Rozporządzeniem Nr 3/98 Wojewody Białostockiego z dnia 20 maja 1998 r. Zasady gospodarowania na tym terenie zostały określone w planie ochrony Parku ustanawianym Rozporządzeniem Nr 22/01 Wojewody Podlaskiego z dnia 9 sierpnia 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 31 poz. 548 z dnia 20 sierpnia 2001 r.).
- Rezerwat przyrody „Las Cieliczański” – pow. 370,58 ha. Celem rezerwatu jest zachowanie fragmentu Puszczy Knyszyńskiej z licznymi, cennymi zbiorowiskami leśnymi o charakterze naturalnym reprezentowanymi głównie przez grądy z rzadkim wiązem górskim, bory mieszane i olsy. Rezerwat położony jest na granicy Nadleśnictwa Żednia i Dojlidy. (Zarządzenie M.O.Ś.Z.N.i L. z 25.06.1990r. - M.P. Nr 31 poz. 248),
- Rezerwat przyrody „Chomotowszczyzna” – pow. 234,42 ha. Celem rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu Puszczy Knyszyńskiej odznaczającego się wysokim stopniem naturalności stanowiącym ostoję wolnożyjącego stada żubrów. Rezerwat położony jest na terenie Nadleśnictwa Waliły został powołany rozporządzeniem Nr 28/99 Woj. Podlaskiego z dnia 10.08.1999 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 26 poz. 411).
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Sokólskie” – Rozporządzenie Nr 5/98 Wojewody Białostockiego z dnia 20 maja 1998 r. (Dz. U.WB Nr 10 poz. 49).
- Pomniki przyrody
 - grupa drzew – sosna pospolita – wieś Nowosiółki nr ewidencyjny 65.1 – 65.6 , uznawana za pomnik przyrody orzeczeniem Wydz. Rolnictwa i Leśnictwa Prezydium WRN w Białymstoku z dnia 11.02.1961 r. (Dz. Urz. WRN z dnia 30.06.1971 r.),
 - głąz narzutowy – wieś Waliły, nr ewidencyjny 78, uznany za pomnik przyrody decyzją Nr 410b/z/67 Wydz. Rolnictwa i Leśnictwa Prez. WRN w Białymstoku z dnia 30.06.1967 r. (Dz. Urz. WRN Nr 7 poz. 57)
 - dąb szypułkowy – kol. Glejsk, nr ewidencyjny 139, uznany za pomnik przyrody rozp. Nr 10/96 Wojewody Białostockiego z dnia 29.11.1996 r. (Dz. Urz. Woj. Białostockiego Nr 38, poz. 137),
 - lipa drobnolistna – kol. Glejsk, nr ewidencyjny 140, uznane za pomnik przyrody rozporządzeniem j.w.
 - lipa drobnolistna – wieś Gródek, nr ewidencyjny 141, uznana za pomnik przyrody rozporządzeniem j.w.
 - lipa drobnolistna – wieś Gródek, nr ewidencyjny 142, uznana za pomnik przyrody rozporządzeniem j.w.,
 - lipa drobnolistna – wieś Gródek nr ewidencyjny 143 uznana za pomnik przyrody rozporządzeniem j.w.,

- lipa drobnolistna – wieś Gródek, nr ewidencyjny 144, uznana za pomnik przyrody rozporządzeniem j.w.,
- wiąz szypułkowy – wieś Gródek, nr ewidencyjny 145, uznany za pomnik przyrody, rozporządzeniem j.w.,
- wiąz szypułkowy – wieś Gródek, nr ewidencyjny 146 uznany za pomnik przyrody rozporządzeniem j.w.,
- grupa drzew – lipy drobnolistne – wieś Podozierany, nr ewidencyjny 202.1 – 202.3, uznane za pomnik przyrody rozporządzeniem j.w.,
- klon zwyczajny – wieś Podozierany, nr ewidencyjny 203, uznany za pomnik przyrody rozporządzeniem j.w.,
- grupa drzew – modrzew europejski – wieś Podozierany, nr ewidencyjne 204.1 – 204.3, uznana za pomnik przyrody rozporządzeniem j.w.
- brzoza brodawkowata – wieś Podozierany, nr ewidencyjny 205 uznana za pomnik przyrody rozporządzeniem j.w.,
- grupa 10 drzew (klony i lipy) – wieś Królowy Most, nr ewidencyjne 212.1 – 212.10 uznane za pomniki przyrody Rozp. Nr 14/98 Wojewody Białostockiego z dnia 10.12.1998 r. (Dz. Urz. W.B. Nr 25 poz. 277),
- jesion wyniosły – wieś Zubry, nr ewidencyjny 215, uznany za pomnik przyrody zarz. Nr 47/78 z 29 grudnia 1978 r. (Dz. Urz. WRN Nr 2, ,poz.12).
- kasztanowiec zwyczajny – wieś Zubry, nr ewidencyjny 216, uznany za pomnik przyrody zarządzenie j.w.
- grupa drzew (5 lip drobnolistnych) wieś Zubry nr ewidencyjne 217.1 – 217.5, uznane za pomniki przyrody zarządzeniem j.w.
- aleja 63 lip drobnolistnych – wieś Królowy Most, nr ewidencyjne 225.1 – 225.63 uznane za pomnik przyrody rozp. Nr 14/98 W.B. z dnia 10.12.1998 (Dz..Urz. W.B. Nr. 25 poz. 177).
- głąz narzutowy – wieś Zaułki – nr ewidencyjny 240.1, uznany za pomnik przyrody zarządzeniem Nr 48/78 z dn. 29.12.1978 (Dz. U. WRN Nr 12, poz. 13
- jałowiec pospolity – wieś Lipowy Most nr ewidencyjny 550, uznany za pomnik przyrody zarządzenie Nr 51/86 W.B z dnia 30.12.1986 r (Dz. Urz. .W. B. Nr 22, poz.. 246)
- lipa drobnolistna – wieś Kołodno, nr ewidencyjny 1042, uznana za pomnik przyrody rozp. Nr 3/94 WB z dn. 17.11.1994 r (Dz. Urz. W.B. Nr 18, poz. 93)
- lipa drobnolistna – wieś Królowy Most, nr ewidencyjny 1176 uznana za pomnik przyrody rozp. Nr 15/98 W.B. z dn. 10.12.1998 r (Dz. Urz. W. B. Nr 25, poz. 278)
- lipa drobnolistna – wieś Królowy Most, nr ewidencyjny 1177, uznana za pomnik przyrody rozp. j.w.
- lipa drobnolistna – wieś Królowy Most, nr ewidencyjny 1178, uznana za pomnik przyrody rozp. j.w.
- lipa drobnolistna – wieś Królowy Most, nr ewidencyjny 1179, uznana za pomnik przyrody rozp. j.w.
- sosna zwyczajna – wieś Grzybowce, nr ewidencyjny 1186, uznana za pomnik przyrody rozp. Nr 15/98 W.B. z dn. 10.12.1998 r (Dz. Urz. W.B. Nr 25, poz. 278)

1.9. Zagrożenie i degradacja środowiska

Obszar gminy Gródek charakteryzuje się stosunkowo niewielkim stopniem przekształcenia środowiska. Źródła powstawania konfliktów ze środowiskiem przyrodniczym wynikają głównie z rozwoju i funkcjonowania zespołu wsi: Gródek, Waliły i Zarzeczany, oraz innych większych jednostek osadniczych położonych w obrębie obszaru gminy, jak również intensyfikacji rolnictwa (nawożenie i ochrona roślin) wzrostu ruchu turystycznego i transportu samochodowego.

1.9.1. Zagrożenia wód powierzchniowych

Stan zanieczyszczeń wód powierzchniowych został omówiony w pkt. 1.4.1. niniejszego tekstu. Potencjalne zagrożenia zarówno dla wód powierzchniowych jak i gruntowych może stanowić brak oczyszczalni ścieków w rejonach grupowego zwodociągowania wsi. Na stan czystości wód może także negatywnie wpływać działalność związana z produkcją rolną, a zwłaszcza intensywne stosowanie nawozów sztucznych i środków chemicznej ochrony roślin. Zagrożeniem dla wód, a zwłaszcza wód podziemnych może być również nieprawidłowa utylizacja odpadów, a w szczególności tych odpadów, które zawierają różnego rodzaju niebezpieczne związki toksyczne.

1.9.2. Zagrożenia powietrza atmosferycznego

Gmina Gródek charakteryzuje się stosunkowo czystym powietrzem atmosferycznym.

Średnie roczne stężenie badanych zanieczyszczeń atmosferycznych w latach 1991–1993 przez Wojewódzką Stację Sanitarno – Epidemiologiczną i P.I.O.Ś. w Białymstoku jest dużo niższe od wartości dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń powietrza (zał. Nr 1 do rozporządzenia Ministra O.Ś.Z.N i L z dnia 28.04.1998 r Dz. U. Nr 55, poz. 355). Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego jest przemysł, kotłownie lokalne i paleniska indywidualne oraz transport.

W strukturze zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego dominują zanieczyszczenia pyłowe i gazowe pochodzące z procesów energetycznego spalania paliw stałych, głównie węgla kamiennego, koksu i drewna.

Na terenie gminy należy liczyć się ze skażeniem pochodzenia komunikacyjnego, zwłaszcza w odległości 100–200 m od drogi krajowej Nr 65 Białystok – Bobrowniki.

Aktualne zanieczyszczenia dwutlenkiem azotu i ołowiem wzdłuż tras komunikacyjnych są znikome i nie stwarzają zagrożenia dla środowiska. Tym niemniej w przypadku nasilenia (wzrostu) ruchu kołowego może nastąpić pewne zagrożenie dla wypasów bydła w pobliżu tych dróg oraz uprawy warzyw, a terenach zabudowanych może zagrażać zdrowiu ludzi. W związku z powyższym należy dążyć do zmniejszenia emisji pyłów i gazów głównie poprzez:

- modernizację i budowę instalacji odsiarczająco – odpylających,
- modernizację lub likwidację kotłowni węglowych i palenisk indywidualnych przechodząc na gaz ziemny lub olej opałowy lekki,
- poprawę układów komunikacyjnych z jednoczesnym utrzymaniem dobrego stanu nawierzchni dróg i stawiania ostrych rygorów w zakresie zanieczyszczeń pochodzących z procesów spalania benzyny i ropy.

Należy także odnotować że ocena sytuacji radiologicznej w oparciu o wyniki pomiarów skażeń dokonanych przez specjalistyczne jednostki nie wykazała żadnych zagrożeń dla środowiska i ludzi na terenie gminy.

1.9.3. Zagrożenia hałasem, wibracjami oraz elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym

- a) Dopuszczalne natężenie hałasu dla różnych obszarów określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 maja 1998 r o dopuszczalnych poziomach hałasu w środowisku. Największe zagrożenie środowiska hałasem powoduje zazwyczaj przemysł i komunikacja. Pewne lokalne uciążliwości w tym zakresie mogą wynikać z funkcjonowania istniejących zakładów przemysłowych, zwłaszcza w obrębie zespołu wsi Gródek, Waliły, Zarzeczany oraz usługowych działających na podstawie wpisu do ewidencji zakładów prowadzących działalność gospodarczą. W takich przypadkach należy przestrzegać zasadę, iż hałas i wibracje przekraczające dopuszczalne natężenie nie mogą sięgać poza obręb działki na której są wytwarzane.
Hałas komunikacyjny – wraz ze wzrostem natężenia ruchu obserwuje się coroczny przyrost poziomów hałasu komunikacyjnego (droga Białystok – Bobrowniki, Gródek–Michałowó). W celu ograniczenia uciążliwości wynikających z nadmiernego hałasu komunikacyjnego należy dążyć m.in. do budowy obwodnic, utrzymania dobrej nawierzchni dróg i ulic, dobrej organizacji ruchu itp.
- b) Na obszarze gminy Gródek głównym urządzenie wytwarzającym elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące szkodliwe dla ludzi i środowiska jest napowietrzna linia elektromagnetyczna 220 KV. Od tej linii strefę ochronną minimum 26,0 m od skrajnego przewodu linii, przy zalecanej odległości od osi linii – 50 m.

1.9.4. Zagrożenia powierzchni ziemi i innych elementów środowiska przyrodniczego.

- a) Zagrożenia spowodowane eksploatacją surowców mineralnych.
Powierzchniowa degradacja i dewastacja terenów, a zwłaszcza rzeźby terenu, związana jest głównie z eksploatacją surowców mineralnych. Wielkość i zakres eksploatacji surowców szczegółowo przedstawiono w pkt. 1.3.2 niniejszego tekstu. Ponadto w zależności od głębokości eksploatacji surowców oraz sposobu ich wydobywania (np. przy pomocy sprzętu mechanicznego) istnieje możliwość zarówno zakłócenia funkcjonowania układu wód w głębszych jak i ich chemicznego (smary) zanieczyszczenia.
- b) Zagrożenia odpadami.
Jednym z poważnych zagrożeń i degradacji środowiska są odpady komunalne i przemysłowe. Odpady te, a w szczególności, które nie są odpowiednio składowane (utyliczowane) wywierają negatywny wpływ na stan środowiska przyrodniczego, głównie w formie skażenia wody, gleby, powietrza, niszczenia walorów krajobrazowych łącznie z wyłączeniem z użytkowania określonych terenów rolnych lub leśnych.
Odpady stałe składowane są na wysypisko komunalne położone na gruntach wsi Gródek. Ponadto na terenie gminy funkcjonują także wysypiska wiejskie nie urządzone, zajmujące przeważnie wyrobiska poeksploatacyjne.

Zagrożenia odpadami wynikają także z faktu, że na przedmiotowe wysypiska trafiają różne substancje niebezpieczne codziennego użytku, np.: leki, środki owadobójcze, baterie, lampy rtęciowe, smary, rozpuszczalniki, itp. Celem uniknięcia takich zagrożeń niezbędny jest rozdzielczy system gromadzenia odpadów. Trudności w znalezieniu odpowiednich miejsc na wysypiska, wysoki koszt ich urządzania, a także sposób składowania i utylizacji tych nieczystości stanowią realne przesłanki do pogarszania stanu środowiska. Dlatego też należy organizować stanowiska przejściowe z pełną segregacją odpadów, tj. ustawiania kontenerów w miejscach wytwarzania odpadów z docelowym ich wywożeniem na wysypisko komunalne, a także do zakładów bezpiecznego przetwarzania.

We wsiach zwodociągowanych brak jest kanalizacji sanitarnych w tym małych oczyszczalni ścieków, co w konsekwencji może doprowadzić do zanieczyszczenia wód powierzchniowych jak i podziemnych.

W związku z powyższym, czasowo, nieczystości płynne (ścieki) powinny być unieszkodliwione poprzez ich gromadzenie w lokalnych szczelnych zbiornikach, a następnie wywożone do punktu zlewnego oczyszczalni komunalnej w Gródku.

1.10. Funkcjonowanie środowiska przyrodniczego

1.10.1. Podstawowa struktura funkcjonalno – przestrzenna systemu przyrodniczego gminy

W strukturze obszaru gminy istotną rolę odgrywają jej przyrodnicze struktury funkcjonalno przestrzenne tworzące tzw. System ekologiczny gminy. Do głównych obszarów (struktur) systemu ekologicznego gminy należą:

- a) Doliny rzek.
 - dolina rzeki Supraśl – wieloprzestrzenny element ekosystemu przyrodniczego o znaczeniu regionalnym i funkcjach: ekologicznej, bioklimatycznej, krajobrazowej, rekreacyjnej i obszaru źródłowego komunalnych ujęć wody m. Białegostoku,
 - pozostałe mniejsze doliny cieków wodnych, a w szczególności Płoski, Dzierniakówki, Gleniówki, Średniej, Radulinki, Słoił, Kołodziejanki, Świsłoczy i obniżeń terenowych jako elementy drobnoprzestrzenne systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznych, krajobrazowych i gospodarczych.

Szczegółowa charakterystyka i znaczenie w/w elementów została zawarta w pkt. 1.4.1 niniejszego tekstu.

- b) Kompleksy leśne.
 - Puszcza Knyszyńska – wieloprzestrzenny element ekosystemu przyrodniczego o znaczeniu ponadregionalnym ujęty w koncepcji Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych NATURA 2000, o funkcjach: ekologicznej, naukowo – dydaktycznej, bioklimatycznej, gospodarczej, krajobrazowej i rekreacyjnej.
 - Pozostałe kompleksy leśne, jako elementy drobnoprzestrzenne systemu przyrodniczego gminy o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznej, gospodarczej i krajobrazowej. W większości lasy te w powiązaniu z ciągami

ekologicznymi ekosystemu dolin rzecznych zachowują układ ciągłości przestrzennej systemu. Szczegółowa charakterystyka i znaczenie tych elementów została zawarta w pkt. 1.6. niniejszych uwarunkowań

- c) Elementami wspomagającymi i współdziałającymi w zakresie funkcjonowania systemu ekologicznego gminy są tereny otwarte o charakterze rolno – osadniczym, głównie tereny upraw polowych.
- d) Podstawowym warunkiem rozwoju gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego gminy jest zachowanie walorów w/w struktur środowiska przyrodniczego z jednoczesnym zapewnieniem możliwości jego właściwego funkcjonowania.

W związku z powyższym obszary systemu ekologicznego (strefy ekologicznej) gminy, podlegać powinny ochronie przed zainwestowaniem i degradacją, głównie sanitarną.

- e) Wszystkie pozostałe obszary tj. poza systemem przyrodniczym (terenami otwartymi) posiadają warunki do rozwoju różnych form osadnictwa i zabudowy. Przy czym należy podkreślić, że są to zarazem obszary o podstawowych wartościach rolniczej przestrzeni produkcyjnej stanowiących odpowiednie warunki do rozwoju określanych form gospodarki żywnościowej.

1.10.2 Główne wnioski do kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

- a) Utrzymanie wartości i walorów terenów aktywnych biologicznie, tworzących system ekologiczny w strukturze przestrzennej obszaru gminy.
- b) Utrzymanie naturalności i ciągłości terenów systemu ekologicznego jako warunku nie kolizyjnego ich funkcjonowania z rozwojem zainwestowania gminy.
- c) Przyjęcie w planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń zawartych w Planie Ochrony Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej, które gwarantują zachowanie wartości i walorów Parku.
- d) Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, w szczególności ujęć wód komunalnych, wód rzeki Supraśli, Płoski, Słoji, Dzierniakówki, Goleniówki, Grzybówki, Średniej, Radulinki, Kołodziejanki, Świsłoczy przed zanieczyszczeniami sanitarnymi i nadmierną eksploatacją – stosownie do ustalonych klas czystości i nienaruszalności przepływów biologicznych rzek.

W tym także wnioskuje się o potrzebę:

- skutecznego rozwiązania unieszkodliwiania ścieków w rejonach grupowego zwodociągowania wsi,
 - poprawy dyspozycyjności wód poprzez tworzenie małej retencji wód w zlewniach elementowych.
 - e) Radykalne ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery, pochodzących ze źródeł energetycznych i zakładów przemysłowych oraz komunikacji. Ochrona zabudowy mieszkaniowej i walorów przyrodniczych przed negatywnym wpływem zanieczyszczeń atmosferycznych – stosownie do obowiązujących norm prawnych.
- Zmniejszenie emisji energetycznych można będzie osiągnąć poprzez min. gazyfikację gminy

- f) Niwelacja zagrożeń hałasem oraz promieniowaniem elektromagnetycznym nie jonizującym, głównie w obszarach stałego zamieszkania ludzi
- g) Ochrona i racjonalne gospodarowanie rolniczą przestrzenią produkcyjną, a w tym ochrona przed:

- zanieczyszczeniami stałymi i płynnymi,
 - przeznaczeniem wartościowych gruntów na cele inne niż rolnicze,
 - negatywnymi skutkami powierzchniowej eksploatacji surowców mineralnych
- Preferowanie rozwoju rolnictwa ekologicznego zapewniającego produkcję „zdrowej żywności”.

2. ŚRODOWISKO KULTUROWE

2.1. Obiekty zabytkowe i o wartościach kulturowych.

Na terenie gminy znajdują się następujące obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków:

I. Gródek:

1. Układ urbanistyczny, XV w. (dec. Nr kult. V-26-16-93-57 z dnia 24.01.1957r. nr rej. 87),
2. Kaplica prawosławna cmentarna p.w. Opieki M. B. drewn. 1862 r. (dec. Nr KI.WKZ-5340/3/77 z dnia 11.02.1977 r. nr rej. 387),
3. Cmentarz żydowski, dec. Nr WKZ-5340/2/94/95 z dnia 16.02.1995 r. nr rej. 794,
4. Grodzisko tzw. Góra Zamkowa (nr rej. 184/73).

II. Jaryłówka

5. Pozostałości parku dworskiego (dec. Nr WKZ-5340/11/91 z dnia 19.12.1991 r. nr rej. 712).

III. Królowy Most

6. Cerkiew parafialna p.w. św. Anny mur. 1904-28 (dec. Nr KI WKZ-5340/28/87 z 5.11.1987 r. nr rej. 668)
7. Kaplica rzymskokatolicka p.w. św. Anny mur. ok. 1840 r.(dec. Nr KI WKZ-5340/8/86 z 8.10.1986 r. nr rej. 622).

IV. Mostowlany

8. Cerkiew parafialna p.w. św. Jana Teologa, drewn. 1862 r. (dec. Nr KI WKZ-5340/37/87 z 21.12.1987 r. nr rej. 678).
9. Kaplica greko katolicka obecnie prawosławna, cmentarna p.w. Św. Św. Kosmy i Damiana, drewn. k.XVIII w. (dec. Nr KI WKZ-5340/38/87 z 21.12.1987 r. nr rej. 679).

V. Załuki

10. Cmentarzysko grobów ze stellami (nr rej. 233).

Wszystkie te obiekty objęte są ochroną konserwatorską na mocy ustawy o ochronie dóbr kultury z dnia 15.02.1962 r. (tekst jednolity Dz. U. nr 98 z 1999 r. poz. 1150), dlatego wszelkie prace remontowo-budowlane przy tych obiektach prace porządkowo-pielęgnacyjne i inne na cmentarzu oraz inwestycje w strefie ochrony konserwatorskiej Gródka można prowadzić po uzyskaniu zezwolenia PWKZ-a. Stanowiska archeologiczne nie mogą być rozkopywane (Stanowiska archeologiczne pkt.2.2.).

Na terenie gminy istnieją też inne obiekty o wartościach historyczno-kulturowych, wymienione w publikacji „Zabytki architektury i budownictwa w Polsce, woj. Białostockie” oraz historyczne cmentarze.

Obiekty o wartościach historyczno-kulturowych.

I. Bobrowniki

1. Zagroda nr 57, dom z częścią gospodarczą, drewn. p. XX w., stodoła drewn. l. 20 XX w.,
2. dom z częścią gospodarczą nr 59, drewn. p. XX w.
3. 2 piwnice, drewn. p. XX w.

II. Chomontowce

4. dom nr 40, drewn. k. XIX w. Przeniesiony na obecne miejsce i przebudowany lata 20 XX w.

III. Dzierniakowo

5. Szkoła, ob. nie użytkowana drewn. lata 30 XX w.

IV. Gródek

6. Kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa mur. 1936 r.
7. Cerkiew prawosławna parafialna p.w. Narodzenia NMP, mur. 1946-1947.
8. Karczma ul. Chodkiewiczów 11, mur. 2 poł. XIX w.
9. Dom nr 12, drewn. 4 ćw. XIX w. ul. Białostocka.
10. Dom nr 18, 4 ćw. XIX w. ul. Białostocka .
11. Zagroda Nr 54, dom, obora, chlew, stodoła, spichlerz, wszystko drewn. 4 ćw. XIX w.
12. Dom nr 7, mur. pocz. XX w. ul. Cmentarna.
13. Dom nr 17, drewn. 4 ćw. XIX w. ul. Chodkiewiczów.
14. Dom nr 25, drewn. 4 ćw. XIX w. ul. Chodkiewiczów.
15. Dom nr 59, drewn. 4 ćw. XIX w. ul. Chodkiewiczów.

V. Mieleszki Kolonia

16. Dwór, obecnie dom mieszkalny nr 2, drewn. koniec XVIII w. (gruntownie przebudowany).

VI. Narejki

17. Wiatrak Holenderski, drewn. l. 20 XX w.

VII. Nowosiółki

18. Kapliczka prawosławna, mur. ok. 1850 r.

VIII. Waliły

19. Park dworski XIX w.

IX. Waliły Stacja

20. Zespół Nadleśnictwa Waliły ul. Białostocka
dom drewniany 1932 r.
budynek administracyjny, drewn. 1932 r.

Historyczne cmentarze

I. Bobrowniki :

1. Cmentarz prawosławny,
2. zbiorowa mogiła żołnierzy armii radzieckiej .

II. Chomontowce

3. cmentarz prawosławny.

III. Gobiaty

4. zbiorowa mogiła żołnierzy radzieckich.

IV. Gródek

5. cmentarz rzymskokatolicki
6. cmentarz prawosławny
7. cmentarz ewangelicki
8. cmentarz wojenny żołnierzy rosyjskich.

9. mogiła mieszkańców wsi Popówka

V. Kołodno

10. zbiorowa mogiła powstańców z 1863 r.

VI. Królowy Most

11. cmentarz prawosławny

VII. Łużany

12. cmentarz prawosławny parafii w Hołówkach

VII. Mostowlany

13. cmentarz prawosławny

14. cmentarz przycerkiewny.

IX. Nowosiółki

15. mogiła wojenna z 1941 r.

16. mogiła wojenna z 1943 r.

X. Waliły

17. mogiła wojenna.

XI. Przechody

18. Mogiła zbiorowa żołnierzy armii radzieckiej i niemieckiej

XII. Wyżary

19. Mogiła powstańców „Powstania Styczniowego” z 1864 r.

Prace porządkowe na tych cmentarzach można prowadzić po uzyskaniu opinii konserwatora.

2.2. Stanowiska archeologiczne

W wyniku badań powierzchniowych na terenie gminy zlokalizowano następujące stanowiska archeologiczne, które są też zaznaczone na planszy.

I. Obszar 36-89

Borki : stanowisko 2,4

Zasady: stan. 1,2,4,5,

II. Obszar 36-90

Borki: stan. 1, 2,

Kondycja: stan. 9, 10, 11,

Nowosiółki: stan. 3, 4, 5, 6, 7, 8,

Podzałuki : stan. 12, 13, 14, 15,

Załuki: stan. 16, 17,

Radunin: stan. 18

III. Obszar 37-89

Królowy Most: stan. 1,

Przechody: stan. 18

IV Obszar 37-90

Pieszczaniki: stan. 1, 2, 3, 4, 5, 6,

Radunin : stan. 7, 8, 9, 10,11, 12, 13

Sofipol: stan. 14, 15, 16,

Waliły: stan. 17, 18, 19, 20,

Załuki: stan. 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27

V. Obszar 38-90

Dierniakowo kol.: stan. 3, 4, 5, 6, 7

VI. Obszar 38-91

Bielewicze : stan. 1, 2, 3, 4, 57, 58

Dzierniakowo: stan. 20, 21, 22

Gródek: stan. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 39, 40, 42, 44, 45, 46, 59, 63,

Gródek Kolonia: stan. 16, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 41,

Pańki – Zakopce: stan. 23,

Waliły: stan. 60, 61, 62, 64,

Zarzeczano: stan. 17, 18, 19, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56.

VII. Obszar 38-92

Straszewo: stan. 1, 2

Wierobie: stan. 3.

VIII. Obszar 39-91

Mieleszki : stan. 8, 9, 10

IX. Obszar 39-92

Podozierany: stan. 1, 2, 3, 4, 5.

Inwestycje planowane na obszarach w/w stanowisk archeologicznych lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie należy uzgadniać z PWKZ-em.

Poniższy wykaz stanowisk archeologicznych jest uzupełnieniem zgodnie z pismem ZN-401/22/EN/2002 z dnia 17.05.2002 r .

Obszar 37-91

Królowe Stojło, stan : 12,13,14,15,16,

Piłatowszczyzna , stan : 3,4,5,6

Słuczanka , stan: 1,2,22,23,24,25,26,27,7,28

Waliły, stan: 17,18,19,20,21,

Waliły Stacja , stan: 8,9,10,11

Obszar 37-92

Grzybowce , stan: 4,5,6,7,

Skołaki , stan: 1,2,3

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6.09.2000 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków i centralnej ewidencji dóbr kultury / Dz. U. z 2000 r. Nr 86, poz. 965/ - sprawy ewidencji obiektów o wartościach kulturowych należą do kompetencji Gmin.

3. POTENCJAŁ LUDNOŚCIOWY I JEGO ROZMIESZCZENIE**3.1. Zmiany zaludnienia w latach 1946-2001**

Liczba ludności gminy na przestrzeni 55 lat zmniejszyła się o 3.644 osób tj. około 37 %.

Zmiany zaludnienia w poszczególnych latach przedstawia tabela:

Tabela Nr 13

Rok	Liczba osób			Na 100 mężczyzn przypadało kobiet	1946 r. = 100 %	Zmiany w stosunku do okresu poprzedniego
	Ogółem	mężczyźni	kobiety			
1	2	3	4	5	6	8
1946	9.803	4.569	5.234	115	100,0	X
1950	10.160	4.681	5.479	117	103,6	103,6
1960	9.595	4.559	5.036	110	97,9	94,4
1970	8.859	4.371	4.488	103	90,4	92,3
1974	8.228	4.008	4.220	103	83,9	92,9
1975	8.108	4.028	4.177	104	82,7	82,7
1976	7.984	3.890	4.094	105	81,4	98,5
1977	7.835	3.807	4.028	106	79,9	98,1
1978	8.067	3.939	4.128	105	82,3	103,0
1979	7.888	3.849	4.039	105	80,5	97,8
1980	7.744	3.787	3.957	104	79,0	98,2
1982	7.491	3.665	3.826	104	76,4	96,7
1984	7.580	3.692	3.888	105	77,3	101,2
1985	7.471	3.684	3.823	104	76,2	98,6
1986	7.393	3.620	3.773	104	75,4	99,0
1988	7.253	3.576	3.677	103	74,0	98,1
1989	7.201	3.534	3.667	104	73,5	99,3
1990	7.108	3.499	3.609	103	72,5	98,7
1991	7.032	3.460	3.572	103	71,7	98,9
1992	7.051	3.475	3.576	103	71,9	100,3
1993	6.957	3.438	3.519	102	71,0	98,7
1994	6.898	3.398	3.500	103	70,4	99,2
1995	6.769	3.338	3.431	103	69,0	98,1
1996	6.647	3.282	3.365	103	67,8	98,2
1997	6.565	3.228	3.337	103	67,0	98,8
1998	6.466	3.186	3.280	103	66,0	98,5
1999	6.362	3.139	3.223	103	64,9	98,4
2000	6.255	3.095	3.160	102	63,8	98,3
2001	6.159	•	•		62,8	98,5

Najwyższe spadki liczby mieszkańców nastąpiły w dwóch dziesięcioleciach 1970 do 1980 gdzie spadek wynosił 12,6 % i 1990 do 2000 – 12 %. Wiąże się to ze zmianami politycznymi w tym czasie w Polsce.

3.2. Struktura wieku ludności

Strukturę wieku ludności w latach 1988-2000 przedstawia poniższa tabela

Tabela Nr 14

Wiek	1988 r			2000 r.			W % % 2000/ 1988 ogółem
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	
1	2	3	4	5	6	7	8
0-4	499	254	245	226	116	110	45,3
5-9	564	293	271	307	154	153	54,4
10-14	493	253	240	415	202	213	84,2
15-19	392	201	191	501	263	238	127,8
20-24	377	220	157	448	261	187	118,8
25-29	506	283	223	371	204	167	73,3
30-34	503	273	230	320	173	147	63,6
35-39	436	238	198	381	222	159	87,4
40-44	382	197	185	469	255	214	122,8
45-49	369	196	173	426	228	198	115,4
50-54	397	186	211	399	198	201	100,5
55-59	578	271	307	318	166	152	55,0
60-64	531	235	296	310	140	170	58,4
65 i więcej lat	1.226	476	750	1.364	513	851	111,3
Ogółem	7.253	3.576	3.677	6.255	3.095	3.160	86,2
Wiek przed- produkcyjny	1.786	924	862	1.260	642	618	70,5
0-2	280	137	143	129	66	63	46,1
3-6	451	227	224	209	106	103	46,3
7-14	825	436	389	610	300	310	73,9
15-17	230	124	106	312	170	142	135,7
Wiek produkcyjny	3.945	2.176	1.769	3.461	1.940	1.521	87,7
mobilny	2.366	1.288	1.078	2.178	1.208	970	92,1
Nie mobilny	1.579	888	691	1.283	732	551	81,3
Wiek poprodukcyjny	1.514	475	1039	1534	513	1021	101,3

Na przestrzeni 12 lat zmniejszyła się o 39 % liczba dzieci w wieku 0-14 lat, wzrosła zaś o 28 % liczba młodzieży w wieku 15-19 lat. Nastąpił nieduży spadek ludności ogółem w wieku 20-29 lat bo o 7 %, ale spadła znacznie liczba kobiet w tym przedziale, w 1988 roku na 100 mężczyzn przypadało 76 kobiet, a w 2000 r. już tylko 57, a jest to okres zawierania związków małżeńskich.

W porównaniu do innych gmin leżących na tzw. „Ścianie wschodniej” nastąpił stosunkowo niewielki bo 11 % wzrost liczby ludności w grupie wieku 65 lat i więcej, dla przykładu w gminie Czeremcha wzrost ten wynosił ponad 45 %.

3.3. Zmiany zaludnienia w poszczególnych miejscowościach w latach 1988 i 2001 r.

Tabela Nr 15

Miejscowość	1988	2001	Zmiany w zaludnieniu
-------------	------	------	----------------------

			ogółem	1988=100 %
Bielewicz	148	123	- 25	83,1
Bobrowniki	199	152	-47	76,4
Borki	68	48	-20	70,6
Chomontowce	65	41	-24	63,1
Downiewo	82	67	-15	81,7
Dzierniakowo	83	49	-34	59,0
Giejsk	z Grzybowcami	18		x
Gobiaty	17	11	-6	64,7
Gródek + kolonia	2.843	2.740	-103	96,4
Grzybowce	78	65	-13	83,3
Jaryłówka	24	14	-10	58,3
Józefowo	23	17	-6	73,9
Kołodno	148	94	-54	63,5
Kozi Las	z Przechodami	11		x
Królowe Stojło	56	37	-19	66,1
Królowy Most	Z Downiewem	51		x
Łużany	72	49	-23	68,1
Mieleszki + Kolonia	222	156	-66	70,2
Mostowlany	77	36	-41	46,8
Narejki	33	17	-16	51,5
Nowosiółki	69	43	-26	62,3
Pieszczaniki	106	84	-22	79,2
Piłatowszczyzna	32	28	-4	87,5
Podozierany	230	159	-71	69,1
Podzałuki	37	21	-16	56,8
Przechody	56	48	-8	85,7
Radunin	66	42	-24	63,6
Ruda	37	31	-6	83,8
Skroblaki	67	36	-31	53,7
Słuczanka	116	87	-29	75,0
Sofipol	75	54	-21	72,0
Straszewo	76	51	-25	67,1
Świsłoszczany	93	52	-41	55,9
Waliby	270	267	-3	98,9
Waliby Stacja	672	612	-60	91,1
Wiejki	235	201	-34	85,5
Wierobie	85	62	-23	72,9
Załuki	198	214	+16	108,1
Zarzeczany	101	101	0	100,0
Zasady	18	12	-6	66,7
Zielona	94	56	-38	59,6
Zubki	87	54	-33	62,1
Zubry	195	128	-67	65,6
Razem	7.253	6.159	-1.094	84,9

We wszystkich wsiach oprócz Załuk nastąpił spadek ludności, w niektórych miejscowościach spadki ludności sięgają 50 %. Są to głównie wsie przygraniczne, nie posiadające żadnych źródeł zarobkowania.

3.4. Ruch naturalny ludności

Ruch naturalny ludności w gminie w latach 1994-2000 przedstawiał się następująco:

Tabela Nr 16

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Małżeństwa	28	28	31	30	32	20	27
Urodzenia żywe	59	54	50	49	48	50	40
Zgony	117	104	108	101	100	120	117
Przyrost naturalny	-21	-50	-58	-52	-52	-70	-77
Na 1000 ludności: Małżeństwa	4,0	4,1	4,6	4,5	4,9	3,1	4,3
Urodzenia	8,5	7,9	7,4	7,4	7,3	7,8	6,4
Zgony	16,8	15,2	16,1	15,2	15,3	18,7	18,7
Przyrost naturalny	-8,3	-7,2	-8,0	-7,8	-7,9	-10,9	-12,3

Przyrost naturalny w ciągu przedstawionych 7 lat jest ujemny i znajduje się na podobnym poziomie, z lekkim wzrostem w latach 1999 i 2000.

3.5. Migracje ludności

Tabela Nr 17

Wyszczególnienie	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Napływ							
ogółem	91	86	67	75	62	72	60
z miast	33	47	32	45	35	36	28
ze wsi	56	39	35	30	26	35	32
z zagranicy	2	-	-	-	1	1	-
Odływ							
ogółem	144	139	121	105	142	99	111
do miast	99	108	89	61	92	66	72
na wieś	45	31	32	44	50	33	39
za granicę	-	-	-	-	-	-	-
Saldo migracji	-53	-53	-54	-30	-80	-27	-51

Od 1998 r. WUS podaje migracje ludności wg nowych tabel, które przedstawiają się następująco:

Tabela Nr 18

Wyszczególnienie	1998	1999
Zameldowanie na pobyt stały ogółem	40	63

w ruchu wewnętrznym z zagranicy	40 -	63 -
Wymeldowania z pobytu stałego ogółem	98	104
w ruchu wewnętrznym	98	104
za granicę	-	-
Saldo migracji stałej	- 58	-41

Na przestrzeni lat 1991-1999 saldo migracji było ujemne, ludność głównie migrowała do miast.

3.6. Zatrudnienie bez rolnictwa indywidualnego w 1999 r.

ogółem	741 osób
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybołówstwo	165 osób
przemysł i budownictwo	199 osób
usługi rynkowe	137 osób
usługi nierynkowe	240 osób

3.7. Bezrobocie

Tabela Nr 18

Wyszczególnienie	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Ogółem	511	540	680	542	306	379	516
w tym: kobiety	228	213	387	314	173	220	269
absolwenci	39	50	39	25	19	28	34
zwolnieni z przyczyn dot. zakładu pracy	146	96	118	64	19	22	24
bez prawa do zasiłku	164	259	199	235	•	108	•
w wieku 18-44 lat	436	465	549	424	251	300	389
pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	160	202	163	271	95	85	171

Wprowadzenie gospodarki rynkowej bardzo zmieniło sytuację na rynku pracy, ograniczając zatrudnienie, wiele zakładów upadło co spowodowało bezrobocie. Bezrobocie w gminie kształtuje się na wysokości 500-set osób, przy tym ponad 80% to ludzie w wieku 18 – 44 lat i około 6% to absolwenci.

4. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

4.1 Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 1970 – 1999 kształtowały się następująco:

Tabela Nr 19

Lata	Liczba mieszkań szt	Ilość izb szt.	Powierzchnia użytkowa w m ²	Przeciętnie				
				pow. użytk. na 1 osobę	Izb w mieszkaniu	osób na mieszk.	osób na izbę	pow. użytk. .mieszk.
1970	2.416	7.469	121.004	13,7	3,09	3,67	1,19	50,1
1978	2.447	7.937	132.516	16,4	3,24	3,30	1,02	54,2
1985	2.660	8.886	146.600	19,7	3,34	2,80	0,84	55,1
1986	2.525	8.745	147.211	20,3	3,46	2,87	0,83	58,3
1989	2.545	8.821	148.802	20,7	3,47	2,83	0,82	58,5
1990	2.548	8.837	149.215	21,0	3,47	2,79	0,80	58,6
1992	2.573	8.942	151.100	21,4	3,48	2,74	0,79	58,7
1993	2.578	8.974	151.752	21,8	3,48	2,70	0,78	58,9
1994	2.585	9.018	152.605	22,1	3,49	2,67	0,76	59,0
1995	2.586	9.029	152.790	22,6	3,49	2,62	0,75	59,1
1996	2.587	9.040	152.990	23,0	3,49	2,57	0,74	59,1
1997	2.590	9.058	153.314	23,4	3,50	2,53	0,72	59,2
1998	2.594	9.081	153.908	23,8	3,50	2,49	0,71	59,3
1999	2.601	9.124	154.885	24,3	3,51	2,45	0,70	59,5

Na przestrzeni 30 lat liczba mieszkań zwiększyła się o 185, średnio rocznie przybywało 6 mieszkań, jest to średni przyrost występujący w województwie na terenach wiejskich. Poprawiły się warunki mieszkaniowe, powierzchnia użytkowa na 1 osobę wzrosła o 77%, liczba izb w mieszkaniu o 50%, liczba osób na mieszkanie również 50%, powierzchnia użytkowa mieszkania wzrosła o 19%. Wzrostowe wskaźniki przeliczane na osobę wynikają również ze spadku liczby ludności w gminie na przestrzeni tych lat.

4.2. Sytuacja mieszkaniowa w poszczególnych wsiach

Prawie we wszystkich miejscowościach nastąpił wzrost liczby mieszkań, największy w Gródku, Waliłach, Bobrownikach, Zarzeczanach, Załukach, Chomontowcach i Zubrach (porównując lata 1988 i 2000). Spadek liczby mieszkań wystąpił tylko we wsi Mieleszki.

Na terenie gminy znajduje się około 26 % mieszkań niezamieszkałych jest to charakterystyczna sytuacja dla gmin leżących na tzw. „Ścianie wschodniej”.

4.2.1. Sytuację opisaną przedstawia szczegółowo poniższa tabela:

Tabela Nr 20			
	Mieszkania 1988r.	1997 r.	2000 r.

Miejscowość	Mieszkania 1988r.		1997 r.			2000 r.		
	Ogółem	prywatne	Ogółem	mieszkania	mieszkania niezamiesz.	budynki ogólnok.	mieszkania	mieszkania niezamiesz.
Bielewicze	57	52	58	54	12	55	52	17
Bobrowniki	69	39	59	69	25	59	55	34
Borki	29	29	27	29	-	29	31	6
Chomontowce	35	35	65	30	35	58	58	32
Downiewo	31	26	30	32	1	34	39	12
Dzierniakowo	36	34	42	36	8	39	40	19
Gobiaty	8	7	14	7	7	13	13	9
Gródek+kolonia	879	538	553	921	37	588	965	112
Grzybowce	29	29	34	27	10	38	40	18
Jaryłówka	12	11	11	11	1	14	15	7
Józefowo	9	9	12	9	3	12	12	3
Kołodno	46	37	42	46	3	43	52	15
Królowe Stojło	21	20	22	21	4	22	26	9
Łużany	29	18	26	26	9	25	34	15
Mieleszki+kolonia	96	96	104	96	16	105	89	45
Mostowlany	36	31	36	29	10	35	39	16
Narejki	18	17	25	18	7	24	24	14
Nowosiółki	34	34	41	34	9	40	42	20
Pieszczaniki	32	32	33	32	2	33	33	5
Piłatowszczyzna	14	14	17	14	3	14	14	4
Podozierany	80	79	82	80	7	79	84	18
Podzałuki	11	11	12	11	1	15	15	22
Przechody	23	21	24	23	2	24	26	7
Radunin	31	29	33	30	5	37	39	23
Ruda	14	13	16	13	3	19	19	2
Skroblaki	30	30	41	30	11	40	40	17
Słuczanka	36	36	36	36	2	36	38	5
Sofipol	28	28	29	28	2	30	31	10
Straszewo	36	29	39	36	9	32	37	11
Świsłoczany	43	43	56	45	12	53	55	23
Waliby	82	56	70	94	7	73	104	21
Waliby Stacja	216	179	193	214	29	195	239	44
Wiejki	74	73	78	71	10	73	76	10
Wierobie	35	32	40	35	10	41	45	13
Załuki	67	64	66	69	4	72	76	13
Zarzeczany	38	37	41	39	9	40	47	12
Zasady	9	9	10	9	2	10	11	4
Zielona	35	34	34	36	1	31	33	10
Zubki	38	26	40	38	6	40	44	24
Zubry	79	49	71	79	29	73	109	49
Razem	2.525	1.986	2.262	2.557	365	2.289	2.881	750

4.3. Ruch budowlany

Na terenie gminy budowanych jest od 4-9 mieszkań rocznie. Wskaźnik ten kształtuje się podobnie jak średnio w województwie – dotyczy to terenów wiejskich.

Sytuację tę pokazuje poniższe zestawienie:
Mieszkania oddane do użytku w latach 1994-1999.

Tabela Nr 21

Wyszczególnienie	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Mieszkania	8	6	5	4	4	9
Izby	50	26	26	21	25	51
Powierzchnia użytkowa	999	504	469	426	594	1.105
Przeciętna pow. użytk. mieszkania	124,9	84,0	93,8	106,5	148,5	122,8

Na terenie gminy znajduje się 126 mieszkań jej własności. Posiadają one 345 izb o powierzchni użytkowej 5.331 m², są to mieszkania małe posiadające średnio 2,74 izb, a powierzchnia mieszkania wynosi 42,3 m².

4.4. Wyposażenie mieszkań w instalacje w zależności od roku budowy

Ze względu na brak danych po 1988 r. od ostatniego Spisu Powszechnego, podane niżej dane nie odzwierciedlają sytuacji obecnej, która uległa znacznej poprawie. Są to dane tylko poglądowe.

Tabela nr 22

Wyszczególnienie	Ogółem mieszkań	Wyposażenie mieszkania w				
		wodociąg	ustęp spłukiwany	łazienkę	ciepłą wodę	centralne ogrzewanie
Wybudowane przed 1945	989	309	86	103	129	20
1945-1960	582	190	76	89	42	13
1961-1970	292	180	142	150	140	97
1971-1974	282	251	217	232	225	167
1979-1988	380	353	326	331	331	288

5. USŁUGI

5.1. Oświata i wychowanie

Obecnie na terenie gminy działają 2 szkoły podstawowe, 1 gimnazjum i przedszkole samorządowe, przedszkole niepubliczne w Gródku. W 1999 r. były 4 szkoły podstawowe posiadały one 43 pomieszczenia do nauczania, 30 oddziałów, zatrudnionych było 49 osób na pełnym etacie. Do szkół tych uczęszczało 569 uczniów. W 1999 roku było 101 absolwentów.

5.2. Kultura

W Gródku istnieje Gminny Ośrodek Kultury, przy którym działa również biblioteka posiadająca około 19 tys. woluminów, na 1000 mieszkańców przypada 3.039 woluminów. Z biblioteki korzysta 898 czytelników, w roku 1999 było 27,8 tys. wypożyczeń.

Na terenie gminy w miejscowościach Słuczanka, Bielewiczach, Skroblakach, Wiejkach, Podozieranach znajdują się świetlice, które służą głównie do przeprowadzania zebrań wiejskich.

Corocznie w Gródku odbywa się tradycyjna impreza – festiwal muzyki młodzieżowej „Basowiszczina”.

5.3. Zdrowie i pomoc społeczna

Na terenie gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Zdrowia TZOZ i Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i Zespół Ludzi Dobrej Woli w Grzybowcach, Stacja Opieki „Caritas” W opiece zdrowotnej zatrudnionych jest 3 lekarzy, 1 lekarz stomatolog, 4 pielęgniarki i 1 położna. W leki ludność zaopatruje się w aptecę zlokalizowanej w Gródku.

Celem G.O.P.S. jest udzielanie różnych form pomocy osobom w trudnych sytuacjach życiowych oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych, umożliwienie dojścia do usamodzielnienia się i zintegrowania ze środowiskiem.

5.4. Handel i gastronomia

Istniejące punkty sprzedaży stałej i obwoźnej stwarzają dostateczne możliwości zaopatrzenia się ludności gminy w artykuły pierwszej potrzeby. Najwięcej sklepów znajduje się w ośrodku gminnym Gródku (około 12) pojedyncze sklepy znajdują się we wsiach: Załuki, Bobrowniki, Podozierany, Królowy Most, Wierobie, Wiejki, Downiewo, Zubry, Mostowlany, Świsłoczany. Handel obwoźny artykułami spożywczo-przemysłowymi prowadzony jest przez 11 osób zamieszkałych na terenie gminy (dane ze spisu podmiotów gospodarczych).

Zakłady gastronomiczne znajdują się w 3 miejscowościach – Gródku, Bobrownikach i Waliłach Stacji. Są to w Bobrownikach usługi gastronomiczno-hotelarskie, zakład gastronomiczny i mała gastronomia, w Gródku – 2 zakłady małej gastronomii, bar „Promyk”, Waliły Stacja – usługi hotelarsko-gastronomiczne „Ponar” i zakład małej gastronomii.

5.5. Sport

Z urządzeń sportowych w Gródku znajduje się gminne boisko, sala sportowa przy szkole podstawowej i 2 boiska przyszkolne (drugie w Załukach).

5.6. Administracja

Z zakresu administracji w Gródku znajdują się:

- Urząd Gminy,
- Bank Spółdzielczy,
- Komenda Policji,
- Urząd Pocztowy,
- Straż graniczna,
- Agencja ubezpieczeniowa.

5.7. Wypoczynek i turystyka

Podstawą rekreacji na obszarze gminy są wysokie walory i wartości środowiska przyrodniczego występujących tu kompleksów Puszczy Knyszyńskiej, przede wszystkim należących do obszaru Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Prof. Witolda Sławińskiego i otuliny. Na obszarach leśnych znajdujących się poza granicami Parku szczególne znaczenie mają tu następujące składniki i cechy środowiska:

- bogata roślinność leśna (wyróżnia się 12 typów siedliskowych lasów). Gatunkiem dominującym w drzewostanach jest sosna zwyczajna, która zajmuje około 80 % lasów. Drugim w kolejności gatunkiem jest świerk. Pod względem pokroju i cech systematycznych, można ją zaliczyć do ekotypu „sosny masztowej”, tak charakterystycznej dla Puszczy Knyszyńskiej.
- bogactwo fauny; wiele gatunków zwierząt łownych (wilk, ryś, sarna, jelen, dzik, lis, jenot, borsuk i kilka drobniejszych gatunków), a osobliwości to bobry, które znalazły tak dobre warunki bytowania, że można je nazwać gatunkiem pospolitym oraz żubry. Uroczysko Chomontowszczyzna jest naturalną ostoją żubra na terenie Puszczy Knyszyńskiej. Żubr tak wpisał się w krajobraz, że funkcjonuje jako nieoficjalny herb i wizytówka Nadleśnictwa Waliły.,
- bogactwo ornitologiczne: występuje wiele interesujących gatunków ptaków (puchacz), liczne ptaki drapieżne orzeł bielik, orlik oraz objęte ścisłym reżymem ochronnym – sześć gniazd orlika krzykliwego i jedno bociana czarnego.

Walory krajobrazowe niewielkich historycznych wsi założonych w XVI-XVII wieku nierzadko z ciekawymi zabytkami architektonicznymi, kapliczkami i zdobionymi krzyżami przydrożnymi.

Jako obiekty zainteresowań turystycznych należy wymienić:

- w Gródku tzw. „górze zamkową” wczesnośredniowieczne grodzisko oraz „rynek” z cerkwią prawosławną parafialną p.w. Narodzenia N.M.P. z 1946-47 r. kościół parafialny p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa z 1936 r., oraz kaplica prawosławną cmentarna p.w. Opieki Matki Boskiej drewniana z 1862, pomniki przyrody,
- na polanie Królowe Stożło kamień upamiętniający 120 rocznicę Powstania Styczniowego,
- w uroczysku Pieraciosy mogiłę powstańczą z krzyżem drewnianym.
- Wzgórza Świętojańskie.

Turystyczno-wypoczynkowe zagospodarowanie gminy tworzą następujące obiekty i urządzenia:

- baza noclegowa:
 - hotel obiekt wielofunkcyjny we wsi Waliły Stacja,
 - pole biwakowe przy leśniczówce Wyżary,
 - kwatery prywatne w zagrodach „agroturystyka” (ogółem 8) we wsiach Gródek, Nowosiółki, Wierobie, Waliły Stacja, Załuki,
 - leśniczówki Turowo, Radunin, Waliły, Lipnik, Wiejki, Smolarnia, Józefowo.
- baza żywieniowa
 - bar „Hubertus” Waliły Stacja,
 - restauracja w Bobrownikach,
 - 2 zakłady małej gastronomii bar „Promyk” w Gródku,
 - usługi hotelarsko-gastronomiczne Waliły Stacja.
- obiekty rekreacji – wodne
 - jezioro Radunin (sztuczne) bardzo atrakcyjne ze względu na malownicze położenie, żerujące tu bobry, bogactwo ryb oraz liczne ptaki,
 - zbiornik retencyjny w Gródku
- wieś letniskowa Królowy Most,
- ośrodek socjalno wypoczynkowy - stannica harcerska w Borkach,
- ośrodek kolonijny Naftobazy w Waliły Stacja.

Obecnie na obszarze gminy występują następujące formy rekreacji:

- 2) wypoczynek codzienny i świąteczny mieszkańców aglomeracji białostockiej,
- 3) wypoczynek pobytowy, który odbywa się w zabudowie letniskowej,
- 4) wszystkie formy ruchu turystycznego: piesza, rowerowa, kajakowa, zbieractwo, łowiectwo, narciarstwo oraz turystyka specjalistyczna wędkarstwo.

Znakowane szlaki turystyczne ogólna ich długość wynosi około 200 km.

Szlaki przebiegające przez teren puszczy to:

- część szlaku Powstania Styczniowego, który prowadzi z Sokółki do Waliły Stacja trasa ta związana jest z wydarzeniami 1863 r.
- część szlaku Tatarski Mały z Kruszynian do wsi Waliły Stacja,
- część szlaku „Napoleońskim Traktem” z Krynek do Żedni,
- szlak do Góran Waliły Stacja do wsi Góran,
- część szlaku Wzgórz Świętojańskich wsie: Downiewo, Królowy Most, Góra Św. Jana – Cieliczanka,
- szlak turystyczno-rowerowy Jałówka – Królowy Most biegnący wzdłuż granicy państwa, terenami Wzgórz Sokólskich i Puszczy Knyszyńskiej,
- szlak rowerowy trasa około 20 km; Gródek, Waliły Stacja, Królowe Stojło, Wyżary, Radunin, Załuki, Nowosiółki, Borki – Supraśl,
- szlak rowerowy około 48 km: Kruszyniany, Grzybowce, Zarzeczany, Gródek, Królowe Stojło, Pierociory, Wyżary, Radunin, Załuki, Nowosiółki, Borki, Supraśl,
- szlak pieszy „Skrajem Puszczy Knyszyńskiej” długość 55 km trasa przebiega: Wierobie, Zubki, Świsłoczany, Mostowlany, Zubry, kol. Bielewicz, Straszewo, Gródek, Dzierniakowo (Sokole, Słomianka, Zajezerze, Kamionka, Henrykowo, Sobolewo w gminie Zabłudów),

- szlak pieszy „Narewka – Waliły Stacja” około 64 km,
- szlak pieszy około 26 km Gródek – Straszewo - Załuki – Narejki – Świsłoczany – Mostowlany – Jałówka,
- szlak pieszy około 31 km Gródek - Straszewo - Zubry – Mostowlany – Świsłoczany – Narejki – Wierobie – Bobrowniki – Chomontowce – Kruszyniany,
- szlak turystyczny kajakowy przez Puszcę Knyszyńską rzeką Supraśl i Płoską wodowanie w Gródku w pobliżu Waliły Stacja – Piłatowszczyzna, Słuczanka, Załuki, Podzałuki, Nowosiółki – Supraśl, na rzece Płoska : wodowanie w Królowym Moście do rzeki Supraśl.
- Parkingi leśne : „Widły”, Sofipol, Grzybowce.

5.8. Inne usługi

Na terenie gminy znajdują się:

- obiekty sakralne – kościół i cerkiew w Gródku i 2 cerkwie w Królowym Moście i Mostowlanach oraz kaplica rzymskokatolicka w Królowym Moście,
- cmentarze w Gródku (prawosławny, katolicki, żydowski, poniemiecki, żołnierzy carskich), Bobrownikach, Chomontowcach,
- jednostki OSP w Gródku, Nowosiółkach, Podozieranach, Bobrownikach i Załukach.

6. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA

6.1. Rolnictwo

6.1.1. Struktura użytkowania gruntów

Ogólna powierzchnia gminy wynosi 43.060 ha, co stanowi 2,1 % powierzchni ogólnej województwa podlaskiego. Szczegółową strukturę użytkowania gruntów z 1999 r. przedstawia tabela:

Tabela Nr 23

Wyszczególnienie	Ogółem		Gospodarstwa indywidualne	
	pow. ha	%	pow. ha	%
powierzchnia ogólna	43.060	100,0	12.860	100,0
w tym: użytki rolne	14.178	32,9	9.555	74,3
z tego: grunty orne	7.749	18,0	5.708	44,4
sady	18	0,0	17	0,1
łąki	4.283	99	2.846	22,1
pastwiska	2.128	5,0	984	7,7
las i grunty leśne	25.723	59,8	2.600	20,2
pozostałe grunty	3.159	7,3	705	5,5

Powierzchnia użytków rolnych w powierzchni ogólnej stanowi zaledwie 32,9 %, około 60 % stanowią lasy.

W strukturze użytków rolnych 54,7 % zajmują grunty orne, 45, 2% użytki zielone (0,1 % sady).

Gospodarstwa indywidualne zajmują tylko 67 % użytków rolnych, reszta to 7 % spółdzielnia rolnicza, na której areał składają się grunty wspólnoty około 9 ha, wkłady członkowskie około 480 ha i grunty dzierżawione około 510 ha a pozostałe użytki rolne to własność Agencji Rolnej.

6.1.2. Jakość gleb

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej uwzględniająca – wartość gleb, agroklimat, rzeźbę terenu i warunki wodne jest niższa od średniej wojewódzkiej i wynosi 44,2 (średnia wojewódzka byłego województwa białostockiego 55,8).

Potwierdza ten stan jeden ze składników jakości – wartość gleb, który charakteryzuje klasyfikacja gruntów i kompleksy przydatności rolniczej:

a) klasyfikacja gruntów (wg IUNG)

Tabela Nr 24

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Udział procentowy
powierzchnia gruntów ornych	8.624	100,00
w tym: klasy III b	16	0,2
IV a	130	1,5
IV b	789	9,2
V	3.591	41,6
VI	3.295	38,2
VI z	803	9,3
Pow. użytków zielonych	6.617	100,00
w tym: klasy III	13	0,2
IV	3.189	48,2
V	2.483	37,5
VI	812	12,3
Viz	120	1,8

b) kompleksy przydatności rolniczej gleb (wg IUNG)

Tabela nr 25

Kompleksy	Pow. ha	Udział procentowy
Grunty orne:		
1. pszenney b. dobry	-	-
2. pszenney dobry	25	0,3
3. pszenney wadliwy	3	0,0

4. żytni b. dobry	189	2,4
5. żytni dobry	853	10,7
6. żytni słaby	3.515	43,8
7. żytni b. słaby	2.918	36,5
8. zbożowo-pastewny mocny	61	0,8
9. zbożowo-pastewny słaby	441	5,5
Razem	8.005	100,0
Użytki zielone		
użytki zielone b. dobre i dobre	-	-
użytki zielone średnie	3.413	51,9
użytki zielone słabe i b. słabe	3.165	48,1
Razem	6.578	100,00

Okolo 80 % gruntów ornych należy do klasy V i VI i 80 % gruntów ornych należy do kompleksów żytnich: słabego i bardzo słabego. Sytuacja taka określa możliwości produkcji roślinnej, uprawia się tu głównie żyto i owies oraz mieszanki zbożowe.

Poza tymi uprawami na niewielkich powierzchniach występuje kukurydza na zielonkę i motylkowe. Na powierzchni 68 ha uprawia się warzywa gruntowe.

6.1.3. Liczba i struktura gospodarstw indywidualnych

Na terenie gminy znajdowało się w 1996 r. (ostatni Spis Rolny, którego dane zostały opublikowane) 1.241 gospodarstw, łącznie z działkami do 1 ha, zajmowały one 8.896 ha, szczegółowe dane w tabeli.

Tabela Nr 26

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	Struktura %	Pow. gosp. rolnych	Struktura %
do 1 ha	440	35,5	245	2,8
1 - 2 ha	166	13,4	293	3,3
2-3 ha	78	6,3	251	2,8
3-5 ha	126	10,1	728	8,2
5-7 ha	104	8,4	873	9,8
7-10 ha	129	10,4	1.552	17,4
10-15 ha	111	8,9	1.875	21,1
15-20 ha	46	3,7	1.032	11,6
20-30 ha	27	2,2	785	8,8
30-50 ha	8	0,6	369	4,1
50-100 ha	4	0,3	272	3,1
100-200 ha	-	-	-	-
200-300 ha	1	0,1	206	2,3
300-500 ha	1	0,1	416	4,7
Razem	1.241	100,0	8.896	100,0

Średnia wielkość gospodarstwa łącznie z działkami wynosi 7,2 ha bez działek 10,8 ha. Ponad 1/3 gospodarstw stanowią działki rolne. Tylko po jednym gospodarstwie posiada grupa obszarowa 100-200 ha i 300- 500 ha. Sytuacja ta obecnie mogła ulec zmianie.

6.1.4. Zabudowa rolnicza i jej wyposażenie

Dane odnośnie zabudowy także pochodzą ze Spisu Rolnego 1996 r. Na terenie gminy znajdowały się 794 budynki mieszkalne, 326 budynków inwentarskich, 706 budynków wielofunkcyjnych i 625 stodoł. W większości zabudowa ta powstała w okresie powojennym, szczegółowe dane zawiera tabela.

Tabela Nr 27

Budynki w indywidualnych gospodarstwach rolnych
wg okresu budowy

Lata budowy	Budynki inwentarskie	Budynki wielofunkcyjne	Stodoły	Budynki mieszkalne
przed 1944 r.	26	120	108	313
1945-1960	88	204	178	231
1961-1970	78	171	177	93
1971-1980	70	134	117	99
1981-1990	45	59	35	46
1991-1996	19	18	10	14
Razem	326	706	625	794

Infrastruktura indywidualnych gospodarstw rolnych

Tabela Nr 28

Wyszczególnienie	Ilość
wodociąg sieciowy	279
wodociąg zagrodowy podłączony do studni	164
odprowadzenie ścieków do sieci kanalizacyjnej	1
do dołu gnilnego	296
wyposażenie w sieć elektryczną 380 V	495
korzystających z gazu z butli	254
posiadających telefon w gospodarstwie	155

W infrastrukturze nastąpiły znaczne zmiany, urząd gminy korzystając z różnych funduszy poczynił po 1996 r. wiele inwestycji w tym zakresie, szczególnie w części „Zaopatrzenie w wodę i kanalizacja sanitarna”.

6.1.5. Wyposażenie w ciągniki i maszyny rolnicze

Według Powszechnego Spisu Rolnego z 1996 r. w gminie Gródek było 413 ciągników, znacznie mniej w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych i gospodarstwo – niż średnia krajowa.

Na 100 ha użytków rolnych w gminie przypadało 2,9 ciągnika a na 1 gospodarstwo 0,3 ciągnika, w kraju 0,4. Na 1 ciągnik przypadało 34,3 ha, a w kraju 13,7 ha.

Wyposażenie rolnictwa w maszyny rolnicze przedstawiało się następująco:

Tabela Nr 29

Wyszczególnienie	Ogółem ilość szt.	gospod. indyw. szt.
Ciągniki	413	
kombajny zbożowe	28	11
kombajny ziemniaczane	3	2
silosokombajny	8	4
Rozsiewacze nawozowe	150	136
rozrzutniki obornika	168	154
kosiarki ciągnikowe	210	195
kopaczki do ziemniaków	177	169
sadzarki do ziemniaków	111	107
przyczepy zbierające	76	71
opryskiwacze ciągnikowe	60	48
Dojarki	97	89
schładzarki do mleka	62	62

Usługi rolnicze wykonywane są przez osoby prywatne i spółdzielnię Usług Rolniczych w Gródku.

Usługi weterynaryjne świadczone są przez 2 punkty w Gródku i 1 w Waliłach Stacji.

6.1.6. Agroturystyka i Spółdzielnia Producentów Mleka „Supraśl Górna”

a) Agroturystyka

Niektóre gospodarstwa starając się zwiększyć swój dochód zorganizowały u siebie pokoje gościnne dla turystów szukających odpoczynku w ciszy i nieskażonym powietrzu. Wchodzą one w skład stowarzyszenia agroturystycznego „Agrokresy”, do którego wchodzą gminy: Gródek, Michałowo i Krynki.

Kwatery agroturystyczne znajdują się w następujących wsiach:

- Gródek – 3 gospodarstwa, każde z nich może wynająć 3 pokoje dla 6 osób. Jedno z gospodarstw przyjmuje gości przez cały rok,
- Załuki – 2 pokoje dla 6 osób,
- Wierobie – 3 pokoje w tym: 2 pokoje dwuosobowe i 1 pokój trzyosobowy,
- Waliły Stacja – 5 pokoi dla 7 osób, czynne cały rok,
- Nowosiółki – 3 pokoje dla 6 osób także czynne cały rok.

Oprócz tego w Waliłach Stacji znajduje się klub jeździecki, który prowadzi naukę jazdy konnej, posiada pole namiotowe, camping i noclegi. Istnieje też w Waliłach Stacji hotel „Pronar” czynny całą dobę, posiada on 23 miejsca noclegowe w pokojach 1 i 2 osobowych, salę konferencyjną na 30 miejsc, wyposażoną w sprzęt audio-video.

b) Spółdzielnia Producentów Mleka „Supraśl Górna”

Głównym źródłem utrzymania mieszkańców gminy jest rolnictwo, jednak ze względu na warunki glebowe nie może ono rozwijać się tradycyjnie, dlatego też rolnicy z inicjatywą szukają innych dróg rozwoju. Jednym z przykładów rozwoju perspektywicznego jest produkcja zdrowej żywności, w gminie kilkudziesięciu rolników zaczęło od produkcji wysokiej jakości mleka i stworzyło wraz z mieszkańcami innych gmin Spółdzielnię Producentów Mleka „Supraśl Górna”. Spółdzielnia ta wdraża nowoczesne formy produkcji wysokiej jakości mleka.

6.2. Przemysł i rzemiosło

Z działu przemysł istnieje w Gródku piekarnia należąca do spółki prywatnej, zakład produkujący lampy oświetleniowe „Lixor” i tartaki.

W 1999 r. wg danych statystycznych działalność gospodarczą prowadziło 248 podmiotów gospodarczych. Podmioty gospodarki narodowej wg wybranych sekcji EKD przedstawiały się następująco:

- podmioty gospodarcze ogółem	248
sektor własności : publiczny	13
Prywatny	235
z tego: osób fizycznych	198
- rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	48
- działalność produkcyjna	39
- Budownictwo	20
- handel i naprawy	71
- hotele i restauracje	12
- transport, składowanie i łączność	16
- pośrednictwo finansowe	4
- obsługa nieruchomości i firm	9
- edukacja	6
- ochrona zdrowia i opieka społeczna	6
- pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna	15

Najwięcej podmiotów gospodarczych znajduje się w Gródku i Waliłach Stacji, w innych miejscowościach ilość ich przedstawia się następująco: 8 w

Bobrownikach, po 6 Sofipol i Załuki, 4 w Skroblakach, po 3 w Wiejkach, Królowym Moście, Zubkach i Zubrach, po 2 w Podozieranach, Wierobiach, Mieleszkach, Kołodnie, Podzałukach i PGR Waliły, a po 1 w Raduninie, Zarzeczanach, Świsłoczanach, Bielewiczach, Downiewie, Piłatowszczyźnie, Zielonej, Nowosiólkach, Mostowlanach i Chomontowcach.

6.3. Leśnictwo

Lasy i grunty leśne zajmują około 60 % powierzchni ogólnej gminy (25.723 ha). Należą one do Nadleśnictwa Waliły, Supraśl i Żednia. Najliczniejszym typem gleb są gleby brunatne, gatunkiem dominującym w drzewostanie jest sosna zwyczajna, która stanowi 80 % drzewostanu. Pozostałe gatunki to świerk, brzoza, olsza, dąb, jesion i sporadycznie inne. Lasy leżą w 553 kompleksach, z których największy, obejmujący ponad połowę powierzchni znajduje się w północnej części, w głównym kompleksie puszczańskim. Na terenie nadleśnictwa pozyskuje się rocznie około 30.000 m² drewna.

2.600 ha jest to ponad 10 % lasów należy do gospodarstw indywidualnych.

Podstawą gospodarki w lasach państwowych są plany urzędzeniowe gospodarstwa leśnego zatwierdzone przez Naczelnego Dyrektora Lasów Państwowych.

7. SYNTETYCZNA OCENA POZIOMU ZASPOKOJENIA POTRZEB LUDNOŚCI I ZAGOSPODAROWANIA GMINY GRÓDEK W 1999 R.

Tabela Nr 30

Wyszczególnienie	Wielkość, wskaźniki			Udział procentowy gminy w :	
	województwo podlaskie	powiat białostocki	gmina Gródek	województwie	powiecie
1	2	3	4	5	6
Powierzchnia m ²	20.180	2.987	431	0,2	14,4
Ludność ogółem	1.222.709	139.952	6.362	0,5	4,5
Kobiet na 100 mężczyzn	103	102	103	100,0	101,0
Ludność na 1 km ²	61	75	15	24,6	20,0
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym	26,5	26,1	20,2	x	x
Udział ludności w wieku produkcyjnym	57,8	57,0	55,3	x	x
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym	15,7	16,9	24,6	x	x
Urodzenia na 1000 mieszkańców	10,1	9,8	7,8	77,2	79,6
Zgony na 1000 mieszkańców	10,1	11,6	18,7	185,1	161,2

Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	0,0	-1,8	-10,9	0,0	605,5
Saldo migracji w osobach	-974	+576	-41	x	x
Pracujący w gosp. narodowej wg sekcji EKD	220641	16.743	741	0,3	4,4
Bezrobotni ogółem	72.752	7.825	516	0,7	6,6
w tym kobiety	38.710	4.276	269	0,7	6,3
Mieszkania szt.	380.656	42.905	2.601	0,7	6,1
Izby mieszkalne szt.	1.415.295	160.580	9.124	0,6	5,7
Powierzchnia użytkowa mieszkań m ²	24.598.970	2.877.443	154.885	0,6	5,4
Mieszkania na 1000 mieszkańców	311,1	306,6	408,8	131,4	133,3
Liczba osób na izbę	0,85	0,85	0,70	82,4	82,4
Liczba osób w mieszkaniu	3,15	3,74	2,45	77,8	65,5
Powierzchnia użytkowa na osobę	20,5	21,0	24,3	118,5	115,7
Przeciętna pow. użytkowa na 1 mieszkanie	64,6	67,1	59,5	92,1	92,1
Liczba izb w mieszkaniu	3,72	3,74	3,51	94,4	93,9
Liczba uczniów szkół podstawowych na 1.000 mieszk.	110,4	100,8	89,4	81,0	88,7
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie	18,4	17,6	8,9	48,4	50,6
Liczba uczniów na 1 oddział	20,2	20,2	19,0	94,1	94,1
Księgozbiór w bibliotekach na 1000 mieszkańców	347,1	269,5	477,6	137,6	177,2
Wypożyczenia książek tys. woluminów	4.129,5	486,9	27,8	0,7	5,7
Wypożyczenia książek na 1 czytelnika	20,8	22,1	30,9	148,6	139,8
Abonenci telef. na 1000 mieszkańców	242,9	191,6	121,2	50,0	63,3
Pow. użytków rolnych w granicach adm. ha	1.201.076	149.735	14.178	1,2	9,5
Udział użytków rolnych w pow. ogólnej	59,5	50,1	32,9	x	x
Powierzchnia gruntów ornych	795.323	90.365	7.749	1,0	8,6
Udział gospodarstw indywidualnych w pow. ogólnej	68,7	88,9	67,4	x	x
Lesistość w %%	29,5	30,0	59,7	x	x
Dochody budżetowe w tys. zł	1.471.893,1	123.220,8	7.222,1	0,5	5,9

Wydatki budżetowe tys. zł	1.528.751,5	138.630,1	7.675,0	0,5	5,5
Wydatki na inwestycje tys. zł	314.139,1	32.352,3	1.548,0	0,5	4,8
Udział inwestycji w wydatkach budżetowych	20,5	23,3	20,2	x	x
Jednostki gospod. Zarejestrowane wg sek. EKD	80.010	7.413	248	0,3	3,3
w tym: osób fizycznych	65.783	6.253	198	0,3	3,2

8. STRUKTURA PRZESTRZENNA GMINY

8.1. Sieć osadnicza gminy

Podstawową funkcją gminy jest rolnictwo i leśnictwo. Tereny rolne po Państwowych Gospodarstwach Rolnych są własnością Agencji Rolnej. Lasy stanowią około 60 % powierzchni ogólnej gminy i są w większości lasami państwowymi. Gmina składa się z 55 wsi.

Sieć osadnicza pod względem systemu obsługi ukształtowana jest następująco:

1. wieś Gródek pełni funkcję gminnego ośrodka z podstawowym i gminnym programem usług ludności i rolnictwa gminy oraz mieszkalnictwa ludności nie związanej z rolnictwem,
2. wieś Waliły – Stacja pełni funkcje:
 - usług towarzyszących przejściu granicznemu (handel, gastronomia, usługi komunikacji, turystyczne) placówka straży granicznej,
 - obsługi leśnej – składy drzewne, bazy i zakład produkcji i gospodarki leśnej a także obiekty Nadleśnictwa Waliły i leśniczówki wraz z zabudową mieszkaniową tzw. „osady leśne”,
3. wieś Bobrowniki pełni funkcję międzynarodowego przejścia granicznego – drogowego wraz z terenami usług towarzyszących przejściu granicznemu (handel, gastronomia, motel, hotele),
4. wsie Królowy Most, Borki, Zarzeczany pełnią funkcje miejscowości turystycznych i letniskowych. Plan miejscowy przewidywał dalszy rozwój terenów letniskowych we wsiach: Kołodno, Sofipol, Grzybowce (jednak takie tereny nie zostały wyznaczone),
5. pozostałe wsie pełnią wyłącznie funkcje produkcji rolniczej ze sporadycznie występującymi usługami handlu lub obsługi rolnictwa (zlewnie mleka).

8.2. Funkcjonowanie struktury przestrzennej gminy

8.2.1. Powiązania zewnętrzne gminy

- 1) układ komunikacyjny o znaczeniu międzynarodowym – droga krajowa Nr 65 - łącząca przejście graniczne w Gołdapi z przejściem granicznym w Bobrownikach; granica państwa Gołdap - Olecko – Ełk – Białystok – Bobrowniki – granica państwa ,

- 2) funkcja międzynarodowego przejścia granicznego – drogowego obsługi ruchu pasażerskiego oraz wymiany towarów,
- 3) powiązania przyrodnicze:
 - Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. prof. Witolda Sławińskiego,
 - Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Sokólskie”.
- 4) gazociąg wysokiego ciśnienia,
- 5) linia energetyczna 220 kV.

8.2.2. Główne związki funkcjonalne wewnętrzne

1) Zagospodarowanie przestrzenne gminy

Osadnictwo gminy

Układ przestrzenny osadnictwa w poszczególnych wsiach gminy charakteryzuje się tym, że większość wsi posiada zabudowę zwartą w układzie ulicowym, występują też wsie o rozproszonej, luźnej kolonijnej zabudowie, a także administracji leśnej. We wsiach przeważa zabudowa zagrodowa głównie drewniana. Zabudowa jednorodzinna i wielorodzinna występuje w miejscowości gminnej Gródek oraz we wsiach Waliły, Zubry, Bobrownikach – jest zabudową murowaną.

Większość miejscowości sołeckich pod względem zaludnienia przedstawia się następująco:

poniżej 50 osób	-	20 wsi,
od 50 do 100 osób	-	13 wsi,
od 100 do 200 osób	-	5 wsi,
powyżej 200 osób	-	4 wsie,
powyżej 1000 osób	-	1 wieś gminna.

Charakterystyczną cechą wsi jest to, że są to wsie w przeważającej większości małoludne.

W osadnictwie (we wszystkich wsiach) jest wyraźna tendencja do spadku zaludnienia. W niektórych wsiach nastąpiło wyludnienie do około 50 %. (Są to wsie Dzierniakowo, Jaryłówka, Narejki, Skroblaki, Świsłoczany, Zasady, Mostowlany. Tendencje wyludnienia związane są z niskim poziomem gospodarki, a zwłaszcza rolnictwa.

Na obszarach wsi: Bobrowniki, Waliły, Skroblaki, gdzie przebiega droga krajowa Nr 65 (Gołdap – Białystok – Bobrowniki) powstały nowe planistyczne funkcje o znaczeniu ponadpodstawowym. Są to główne tereny usługowe wielofunkcyjne związane z obsługą międzynarodowego drogowego przejścia granicznego – takie obiekty jak stacje paliw, stacje obsługi technicznej, gastronomia, handel, motel).

2) Zagospodarowanie przestrzenne wsi gminnej Gródek

W Gródku jako ośrodku gminnym wyróżnia się:

- miejski układ urbanistyczny z XV w. tzw. „rynek” obecnie teren zieleni, skweru w centrum miejscowości,
- koncentrację funkcji i obiektów usług administracji, handlu, banku, oświaty, zdrowia i turystyki oraz obiekty sakralne,

- ukształtowane zespoły zabudowy mieszkaniowej: wielorodzinnej, jednorodzinnej oraz zagrodowej,
- tereny z obiektami po byłym zakładzie przemysłowym „Karo”,
- zabytkowe cmentarze w wyznaniowe z różnego okresu,
- otwarte tereny zieleni i sportu nad rzeką Supraśl, „Góra Zamkowa” oraz tereny zbiornika retencyjnego – rekreacyjnego z terenami zabudowy rekreacyjnej.

Położenie wsi Gródek wśród doliny rzecznej górnej Supraśli wpłynęło na obecny układ przestrzenny miejscowości oraz lokalizację poszczególnych inwestycji.

8.3. Dotychczasowe opracowania planistyczne

1. Obowiązujące plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego wykonane zgodnie z ustawą z dnia 12 lipca 1984 r. o planowaniu przestrzennym:
 - 1) miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Gródek (uchwała Nr II/10/84 Gminnej Rady Narodowej w Gródku z dnia 25.09.1984 r. (Dz. Urz. Woj. Białostockiego nr 18 poz. 143) z późn. zmianami – uchwała Nr X/61/91 z dnia 23.VIII.91 r. (Dz. Urz. W.B. Nr 20 poz. 140) dot. przeznaczenia terenów pod budowę urządzeń przejścia granicznego oraz pod przejście graniczne,
 - 2) miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego wsi Gródek; Waliły Stacja, Zarzeczany i kol. Ruda uchwała Nr V/27/94 Rady Gminy w Gródku z dnia 16 listopada 1994r. (Dz. Urz. W.B. Nr 22 poz. 120),
 - 3) zmiana uchwała Nr XVI/103/92 Rady Gminy w Gródku z dnia 28 sierpnia 1992 r. dot. przeznaczenia do zalesienia gruntów określonych szczegółowo w operacie ustalenia granic polno-leśnych
2. Obowiązujące plany miejscowe wykonanie zgodnie z ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym :
 - 1) urządzenia sportowo-rekreacyjne (uchwała Nr XXXVI/184/98 z dnia 09.06.1998 r., (Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 15 poz. 101),
 - 2) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego cz. wsi Gródek – tereny eksploatacji piasku (uchwała Nr XXXVI/184/98 Rady Gminy w Gródku z dnia 09.06.1998 r. (Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 15 poz. 101),
 - 3) miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „miejsce obsługi podróżnych” w Skroblakach (uchwała Nr X/32/99 Rady Gminy w Gródku z dnia 29.04.99 r., (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 19 poz. 302),
 - 4) miejscowy plan zagospodarowania terenu retencyjnego zbiornika wodnego dla potrzeb rolnictwa oraz jego otoczenia dla potrzeb rekreacyjno-sportowych we wsi Gródek, Zarzeczany uchwała Nr XIII/71/99 Rady Gminy w Gródku z dnia 31 sierpnia 1999 r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 33, poz. 531)

8.4. Wnioski o zmianę ustaleń miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Gródek

Rejestr sporządzony przez Urząd Gminy w Gródku obejmuje 30 wniosków złożonych w okresie 1998-2001 r. a dotyczy zmiany przeznaczenia terenów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Gródek.

Wnioskodawcami są osoby fizyczne wnioskujące o przeznaczenie:

- Waliły Stacja	- teren rolny pod zabudowę handlowo-usługową (dz. 574, zabudowa jednorodzinna 593),
- Pieszczaniki	- pod budownictwo
- Sofipol	- budowlaną (dz. 51),
- Narejki	- pod teren leśny (dz. 249),
- Chomontowce	- poszkolny budynek na teren zabudowy jednorodzinnej (dz. 35),
- Gródek	- z rolnej na zabudowę jednorodziną (dz. 1336, 593),
- Gródek	- rzemieślnicza 1430/2, 5,
- Przechody	- zabudowa wielofunkcyjna (hotel, stacja paliw gastronomia, parking)i dz.74/1 44, 149,
- Borki	- tereny zabudowy jednorodzinnej (dz. 168/2)
- Skroblaki	- pod tereny leśne dz. Nr 247/3, 260/1, 265/1 dz. 94 i 97),
- Kołodno	- tereny zabudowy rzemieślniczej (dz. 407/1, 399/1)
- Wierobie	- tereny usług wielofunkcyjnych (dz. 2/2 13/2,7)
- Pieszczaniki	- tereny leśne
- Świsłoczany	- tereny usług 398/1
- Downiewo	- tereny lotniskowe dz. 30
- Mostowlany	- tereny leśne dz. 103
- Świsłoczany	- tereny leśne dz.55
- Załuki	- tereny budowlane dz. 25/2, 222
	- tereny eksploatacji kruszywa dz. 42/6
- Kołodno	- tereny rzemiosła, przemysł – tartak dz. 407/1
- Kłodno	- tereny lotniskowo i mieszkaniowe dz. nr geod. 474/1

W stosunku do wniosków o zmianę przeznaczenia gruntów rolnych pod tereny leśne należy przyjąć tryb ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz. U. Nr 73 poz. 764 z 2001 r.) Wnioski dot. przeznaczenia terenów rolnych pod tereny zabudowy nierolniczej wyszczególnione wyżej we wsiach Pieszczaniki, Sofipol, Przechody, Borki, Kołodno, Downiewo, Załuki mogą być rozpatrzone i ewentualnie ujęte w

miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów jednostek osadniczych - wsi.

Przestrzenne rozmieszczenie wniosków dot. przeznaczenia terenów rolnych pod tereny zabudowy nierolniczej we wsiach Wierobie, Gródek, Chomontowce jest kontynuacją istniejących struktur i niekolizyjność z innymi funkcjami uzasadnia do wprowadzenia zmian w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy.

9. KOMUNIKACJA

System komunikacyjny gminy Gródek stanowi:

- sieć drogowa,
- linia kolejowa,
- komunikacja autobusowa.

9.1. Sieć drogowa

9.1.1. Struktura funkcjonalno-techniczna

9.1.1.1. Droga krajowa

Nr 65 granica państwa – Gołdap – Elk – granica województwa – Grajewo – Białystok – Bobrowniki – granica państwa wg rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. w sprawie ustalenia wykazu dróg krajowych i wojewódzkich (Dz. U. Nr 160, poz. 1071), zarządzeń Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych Nr 6 z dnia 9 maja 2000 r. w sprawie nadania numerów dla dróg krajowych i Nr 17 z dnia 8 grudnia 2000 r. w sprawie klas dróg krajowych oraz § 5 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 1 kwietnia 1999 r. w sprawie warunków technicznych pojazdów oraz zakresu ich niezbędnego wyposażenia (Dz. U. Nr 44, poz. 432) jest to droga klasy G z dopuszczeniem kursowania pojazdów o nacisku na pojedynczą oś 100 kN.

9.1.1.2. Droga wojewódzka

Nr 686 Zajma – Michałowo – Jałówka według rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. w sprawie ustalenia wykazu dróg krajowych i wojewódzkich (Dz. U. Nr 160, poz. 1071), zarządzenia Nr 10 Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z dnia 22 sierpnia 2000 r. w sprawie nadania numerów dla dróg wojewódzkich, uchwały Nr XXXVI/293/01 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg wojewódzkich na terenie województwa Podlaskiego, § 5 rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 1 kwietnia 1999 r. w sprawie warunków technicznych pojazdów oraz zakresu ich niezbędnego wyposażenia (Dz. U. Nr 44, poz. 432) i zgodnie z ustaleniami Podlaskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich jest to droga klasy Z z dopuszczeniem kursowania pojazdów o nacisku na pojedynczą oś do 80 kN.

9.1.1.3. Drogi powiatowe (byłe wojewódzkie)

Według rozporządzenia Ministra Komunikacji z dnia 14 lipca 1986 r. w sprawie zaliczenia dróg do kategorii dróg wojewódzkich (Dz. U. Nr 30, poz. 151, załącznik Nr

1 z dnia 29 sierpnia 1986 r.) oraz art. 103 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872) na obszarze gminy są następujące drogi powiatowe:

Nr drogi	Przebieg drogi
03140	Krynki – Kruszyniany – Łużany – Bobrowniki
03145	Trejgle - Ozierany Wielki – Łosiniany – Chomontowce - Bobrowniki
03382	Królowy Most – Kołodno – Cieliczanka – Supraśl
03383	Kołodno – Zasady
03386	Droga 65 – Piszczaniki – Radunin
03387	Słuczanka – Waliły – Załuki – Sofipol
03388	Załuki – Kondycja – Borki
03389	Waliły Stacja – Królowe Stożło
03390	Zabłudów – Michałowo – Gródek
03391	droga 65 – Grzybowce
03392	droga 65 – Skroblaki
03393	Waliły Stacja – Nietupa – Seroczyn – Krynki
03397	Gródek – Dzierniakowo
03398	Dojazd do stacji kolejowej Waliły
03399	Michałowo – Kobylanka – Kuchmy – Podozierany – Wiejki – Bielewicze – Gródek – droga 65
03400	droga 03399 – Mieleszki Kolonia
03402	Gródek – Zarzeczany – droga 65
03403	Bielewicze – Straszewo – Zubry – Wiejki
03404	Podozierany – Łuplanka Stara – Leonowicze – droga 686
03405	droga 65 – Zubki – Świsłoczany
03407	Zubry – droga 03405
03408	Jałówka – Kondratki – Dublany – Świsłoczany – Gobiaty – Bobrowniki
03409	droga 65 – Narejki – droga 03408
03428	droga 686 – Zajma
03429	droga 686 – Rudnica
03514	droga 03382 – osada zwana Półtoraczką

9.1.1.4. Drogi gminne.

Według uchwały Nr XVII/105/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku z dnia 21 października 1986 r w sprawie zaliczenia dróg do kategorii dróg gminnych oraz lokalnych miejskich w województwie białostockim (Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 12, ,poz. 140) i art. 103 ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administracją publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872) oraz rozporządzeniem Nr 4/97 Wojewody Białostockiego z dnia 30 maja 1997 r w sprawie zaliczenia dróg na terenie gminy Gródek i na terenie gminy Juchnowiec Dolny do kategorii dróg gminnych (Dz. Urz. Woj. Biał. Nr 11, poz. 36) na obszarze gminy Gródek n/w drogi gminne:

Nr drogi Przebieg drogi

A. Gmina Gródek

0327001	Królowy Most – droga powiatowa nr 387
0327002	Królowy Most – Downiewo
0327003	droga krajowa nr 65 – Przechody
0327004	droga powiatowa nr 387 – Waliły – Stacja – Gródek
0327005	droga powiatowa nr 387 – Dzierniakowo – droga krajowa nr 65
0327006	Słuczanka – droga powiatowa nr 390
0327007	Piłatowszczyzna – Józefowo – Glejsk – Grzybowce – Straszewo – Bielewicze – droga powiatowa nr 399
0327008	Skroblaki – Bobrowniki – droga krajowa nr 65
0327009	Zubry – Zielona – granica gminy (Michałowo)
0327010	droga gminna nr 009 – Mostowlany
0327011	Zubry – droga zakładowa nr 7 (Mieleszki)
0327012	Wiejki – granica gminy (Jałówka)
0327013	Podozierany – granica gminy (Jałówka)
0327014	droga powiatowa Nr 392 /Skroblaki/ - droga powiatowa Nr 393 (Łużany)
0327015	droga krajowa Nr 65 – droga gminna Nr 0327014
0327016	droga powiatowa Nr 408 – wieś Bobrowniki (do wiaduktu)
0327017	droga powiatowa Nr 409 – (wieś Narejki) - Ośrodek Zdrowia Zubki
0327018	droga powiatowa Nr 403 – Leśniczówka Lipnik
0327019	droga krajowa Nr 65 (Lipnik) - Skroblaki
0327020	droga powiatowa Nr 399 – droga powiatowa nr 407 /przez kol. Wiejki/
0327021	droga powiatowa Nr 400 – Rabinówka
0327022	droga powiatowa Nr 399 – Bielewicze
0327023	droga powiatowa Nr 399 – Bielewicze
0327024	Gródek ul. Błotna – Zarzeczany
0327025	droga powiatowa Nr 399 – droga powiatowa Nr 390 (ul. Szkolna)
0327026	droga powiatowa Nr 390 – droga gminna Nr 0327007
0327027	droga powiatowa Nr 389 – Królowe Stojło – Waliły droga krajowa nr 65
0327028	droga powiatowa Nr 386 – Podzałuki – droga powiatowa Nr 388
0327029	droga krajowa Nr 65 – Sofipol – droga krajowa Nr 65
0327030	droga powiatowa Nr 388 – Nowosiółki – droga powiatowa Nr 383
0327031	droga powiatowa Nr 388 – wieś Kol. Stryjowszczyzna
0327032	droga powiatowa Nr 382 – Uroczysko Smolne – granica gminy Supraśl
0327033	droga powiatowa Nr 399 – Bachury – granica gminy Michałowo
0327034	droga powiatowa Nr 405 – Leśniczówka Lipnik
0327035	droga gminna Nr 0327009 – wieś Zielona

B. Ulice w m. Gródek

0327036	ulica Wojska Polskiego
0327037	ulica Leśna
0327038	ulica Łukowa
0327039	ulica Kalinowskiego
0327040	ulica Sportowa
0327041	ulica Zwycięstwa
0327042	ulica Partyzantów
0327043	ulica Polna

0327044	ulica Michałowska
0327045	ulica Zamkowa
0327046	ulica Północna
0327047	ulica Fabryczna
0327048	ulica Cmentarna
0327049	ulica Jarzębinowa
0327050	ulica Jaśminowa
0327051	ulica Wierzbowa
0327052	ulica Malinowa
0327053	ulica Koszarowa
0327054	ulica Wąska
0327055	ulica Spółdzielcza
0327056	ulica Ogrodowa
0327057	ulica Piaskowa
0327058	ulica Wschodnia
0327059	ulica Młynowa
0327060	ulica Białostocka
0327061	ulica Południowa

C. Ulice w m. Waliły Stacja

0327062	ulica Kwiatowa
0327063	ulica Kręta
0327064	ulica Spacerowa
0327065	ulica Podleśna
0327066	ulica Grzybowa
0327067	ulica Tartaczna
0327068	ulica Piękna
0327069	ulica Krótka
0327070	ulica Sucha
0327071	ulica Lisia

9.1.2. Charakterystyka dróg według rodzajów nawierzchni

9.1.2.1. Droga krajowa Nr 65 i wojewódzka Nr 686.

Długość dróg i rodzaj nawierzchni przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela Nr 31

Nr Drogi	Odcinek drogi		Długość km	Nawierzchnia twarda ulepszona	
	od km	do km		bitumiczna km	kostkowa km
65	13 + 930	20 + 514	6.584	1.220	5.364
	21 + 123	48+ 972	27.849	1.660	26.189
Razem wg stanu na dzień 31.12.2000 r.			34.433	2.660	31.553
Razem wg stanu na dzień 31.12.2001 r.			34.433	11.230	23.203
686	0+000	3+000	3.000	3.000	

9.1.2.2. Drogi powiatowe

Długość dróg i rodzaj nawierzchni przedstawiono w poniższej tabeli

Tabela Nr 32

l.p.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość drogi	Długość według rodzaju nawierzchni				
				twarda				gruntowa
				ulepszona	nie ulepszona			Naturalna
				bitumiczna	kostkowa	brukowa	Żwirowa	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	03140	Krynki-Kruszyniany-Łużany-Bobrowniki	5.500	0.520			4.980	
2	03145	Trejgle – Ozierany Wielkie – Łosiniany – Chomontowce – Bobrowniki	3.600	0.257		1.243	2.100	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	03382	Królowy Most – Kołodno – Cieliczanka – Supraśl	7.300			0.900	4.100	2.300
4	03383	Kołodno-Zasady	3.500			0.300		3.200
5	03386	droga 65 – Pieszczaniki – Radunin	4.300			1.700		2.600
6	03387	Śluczanka – Waliły – Załuki – Sofipol	11.300	7.740		1.650	1.910	
7	03388	Załuki – Kondycja – Borki	6.400			0.450	1.700	4.250
8	03389	Waliły Stacja – Królowe Stojło	3.100	- 0.326 ^{x)}		3.100 2.774 ^{x)}		
9	03390	Zabłudów – Michałowo – Gródek	5.140	5.140				
10	03391	droga 65 – Grzybowce	0.400					0.400
11	03392	droga 65 – Skroblaki	2.800			0.700	2.100	
12	03393	Waliły Stacja – Nietupa – Saroczyn – Krynki	8.350				8.350	
13	03397	Gródek - Dzierniakowo	4.600			0.300		4.300
14	03398	dojazd do stacji kolejowej Waliły	0.500	0.450		0.050		
15	03399	Michałowo – Kobylanka – Kuchmy – Podozierany – Wiejki – Bielewicz – Gródek – droga 65	15.850	9.450		1.200	5.200	
16	03400	droga 03399 – Mieleszki Kolonia	2.900			1.300	1.600	
17	03402	Gródek – Zarzeczany – droga 65	2.300	1.919	0.381			
18	03403	Bielewicz – Straszewo Zubry - Wiejki	13.100			0.400	5.100	7.600
19	03404	Podozierany – Łupianla Stara – Leonowicz – droga 686	2.500					2.500
20	03405	droga 65 – Zubki - Świsłoczany	6.100			0.300	1.950	3.850
21	03407	Zubry – droga 03405	2.700				2.700	
22	03408	Jałówka – Kondratki – Dublany – Świsłoczany – Gobiaty - Bobrowniki	7.500			1.250	2.000	4.250
23	03409	droga 65 – Narejki – droga 03408	3.400					3.400
24	03428	droga 686 - Zajma	1.030					1.030
25	03429	droga 686 - Rudnica	1.600					1.600
26	03514	droga 03382 – osada zwana Pótoraczką	0.200					0.200
Razem wg stanu na dzień 31.12.2000 r.			125.970	25.476	0.381	14.843	43.790	41.480
Razem wg stanu na dzień 31.12.2001 r.			125.970	25.802	0.381	14.517	43.790	41.480

^{x)} zamiany nawierzchni w 2001 r.

9.1.2.3. Drogi gminne

Długość dróg i rodzaj nawierzchni wg stanu na dzień 31.12.2000 r. i 2001 r. przedstawiono w poniższej tabeli

Tabela nr 33

L.p	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość drogi	Długości wg rodzaju nawierzchni					
				twarda				gruntowa	
				ulepszana		nieulepszana		wzmocniona żwirem żużlem	naturalna
				bitumiczna	betonowa	brukowa	żwirowa		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	0327001	GMINA GRÓDEK Królowy Most – droga powiatowa nr 387	4,61						4,61
2.	0327002	Królowy Most - Downiewo	1,17					1,17	
3.	0327003	droga krajowa nr 65 - Przechody	0,76						0,76
4.	0327004	droga powiatowa nr 387 – Waliły - Stacja - Gródek	2,69				2,69		
5.	0327005	droga powiatowa nr 387 – Dzierniakowo – droga krajowa nr 65	5,08						5,08
6.	0327006	Śluczanka – droga powiatowa nr 393	1,54			1,54			
7.	0327007	Piłatowszczyzna – Józefowo – Glejsk – Grzybowce – Straszewo – Bielewice – droga powiatowa nr 399	13,48				2,520		10,96
8.	0327008	Skroblaki – Bobrowniki – droga krajowa nr 65	4,42						4,42
9.	0327009	Zubry – Zielona – granica gminy (Michałow)	2,87				2,870		
10.	0327010	droga gminna nr 009 - Mostowlany	3,53				3,53		
11.	0327011	Zubry – droga zakładowa nr 7 (Mieleszki)	0,12				0,120		
12.	0327012	Wiejki – granica gminy (Jałówka)	1,77				1,77		
13.	0327013	Podozierany – granica gminy (Jałówka)	1,93					1,93	
14.	0327014	droga powiatowa Nr 392 (Skroblaki) – droga powiatowa nr 393 (Łużany)	4,2						4,2
15.	0327015	droga krajowa Nr 65 – droga gminna Nr 0327014	2,68				2,68		
16.	0327016	droga powiatowa Nr 408 – wieś Bobrowniki (do wiaduktu)	0,93				0,93		
17.	0327017	droga powiatowa Nr 409 – (wieś Narejki – Ośrodek Zdrowia Zubki	4,86						4,86
18.	0327018	droga powiatowa Nr 403 – Leśniczówka Lipnik	2,73						2,73
19.	0327019	droga krajowa Nr 65 (Lipniki) - Skroblaki	2,52				2,52		
20.	0327020	droga powiatowa Nr 399 – droga powiatowa Nr 407 (przez kol. Wiejki)	2,02				2,02		
21.	0327021	droga powiatowa Nr 400 - Rabinówka	1,63						1,63
22.	0327022	droga powiatowa Nr 399 - Bielewice	1,46					1,46	
23.	0327023	droga powiatowa Nr 399 - Bielewice	0,47					0,47	
24.	0327024	Gródek ul. Błotna - Zarzeczany	1,422			0,374			1,048

25.	0327025	droga powiatowa Nr 399 – droga powiatowa Nr 390 (ul. Szkolna)	1,34	1,34					
26.	0327026	droga powiatowa Nr 390 – droga gminna Nr 0327007	1,22						1,22
27.	0327027	droga powiatowa Nr 389 Królowe Stojło – Waliły droga krajowa Nr 65	8,04				2,3		5,74
28.	0327028	droga powiatowa Nr 386 – Podzałuki droga powiatowa Nr 388	3,23				1,98		1,25
29.	0327029	droga krajowa Nr 65 – Sofipol – droga krajowa Nr 65	0,79					0,79	
30.	0327030	droga powiatowa Nr 388 – Nowosiółki – droga powiatowa Nr 383	5,47						5,47
31.	0327031	droga powiatowa Nr 388 – wieś Kol. Stryjowszczyzna	2,48						2,48
32.	0327032	droga powiatowa Nr 382 – Uroczysko Smolne – granica gminy Supraśl	6,7						6,7
33.	0327033	droga powiatowa Nr 399 – Bachury – granica gminy Michałowo	2,84				1,0		1,84
34.	0327034	Droga powiatowa Nr 405 – Leśniczówka Lipnik	3,86			1,05			2,81
35.	0327035	Droga gminna Nr 0327009 – wieś Zielona	0,98					0,98	
		Razem	105,482	1,34	-	2,964	26,93	6,8	67,448
		ULICE W M. GRÓDEK							
36.	0327036	ulica Wojska Polskiego	0,348					0,348	
37.	0327037	ulica Leśna	0,292					0,292	
38.	0327038	ulica Łąkowa	0,306					0,306	
39.	0327039	ulica Kalinowskiego	0,165					0,165	
40.	0327040	ulica Sportowa	0,202					0,202	
41.	0327041	ulica Zwycięstwa	0,372					0,372	
42.	0327042	ulica Partyzantów	0,314					0,314	
43.	0327043	ulica Polna	0,430		0,430				
44.	0327044	ulica Michałowska	1,020	1,020					
45.	0327045	ulica Zamkowa	0,230			0,230			
46.	0327046	ulica Północna	0,832		0,146	0,105	0,581		
47.	0327047	ulica Fabryczna	0,520	0,100	0,200				0,220
48.	0327048	ulica Cmentarna	0,470				0,470		
49.	0327049	ulica Jarzębinowa	0,198						0,198
50.	0327050	ulica Jaśminowa	0,195						0,195
51.	0327051	ulica Wierzbowa	0,172						0,172
52.	0327052	ulica Malinowa	0,266						0,266
53.	0327053	ulica Koszarowa	0,200		0,200				
54.	0327054	ulica Wąska	0,110						0,110
55.	0327055	ulica Spółdzielcza	0,114						0,114
56.	0327056	ulica Ogrodowa	0,114						0,114
57.	0327056	ulica Piaskowa	0,746						0,746
58.	0327058	ulica Wschodnia	1,082						1,082
59.	0327059	ulica Młynowa	0,512		0,512				
60.	0327060	ulica Białostocka leży w ciągu drogi powiatowej Nr 03399	-	-	-	-	-	-	-
61.	0327061	ulica Południowa	0,176	0,176					
		Razem	9,386	1,296	1,488	0,335	1,051	1,999	3,217
		ULICE W M. WALIŁY STACJA							
62.	0327062	ulica Kwiatowa	0,382						0,382
63.	0327063	ulica Kręta	0,420						0,420
64.	0327064	ulica Spacerowa	0,534						0,534
65.	0327065	ulica Podleśna	0,240						0,240
66.	0327066	ulica Grzybowa	0,184						0,184
67.	0327067	ulica Tartaczna	0,488					0,488	
68.	0327068	ulica Piękna	0,582					0,582	

69.	0327069	ulica Krótka	0,250						0,250
70.	0327070	ulica Sucha	0,268						0,268
71.	0327071	ulica Lisia	0,500						0,500
		Razem	3,848					1,07	2,778
		Ogółem	18,716	2,636	1,488	3,299	27,981	9,869	73,443

9.1.3. Charakterystyka ogólna układu drogowego gminy

1) Długość dróg wynosi:

a) wg stanu na dzień 31.12.2000 r.

- krajowej Nr 65 o nawierzchni twardej ulepszonej 34.433 km,
- wojewódzkiej Nr 686 o nawierzchni twardej ulepszonej 3,0 km,
- powiatowych 125,97 km; o twardej nawierzchni 84,49 km (w tym ulepszonej 25,857 km) oraz gruntowych 41,48 km,
- gminnych 118.716 km; o twardej nawierzchni 35,404 km (w tym ulepszonej 4,124 km) oraz gruntowych 83.712 km,

b) wg stanu na dzień 31.12.2001 r.

- krajowej Nr 65 o nawierzchni twardej ulepszonej 34.423 km,
- wojewódzkiej Nr 686 o nawierzchni twardej ulepszonej 3,0 km,
- powiatowych 125,97 km; o twardej nawierzchni 84,49 km (w tym ulepszonej 26.183 km) oraz gruntowych 41,48 km,
- gminnych 118,716 km; o twardej nawierzchni 35,404 km (w tym ulepszonej 4.124 km) oraz gruntowych 83,312 km.

2) Gęstość dróg

Gęstość dróg o twardej i twardej ulepszonej nawierzchni wynosiła:

- a) stan na dzień 31.12.2000 r. – 36,5 km / 100 km² w tym ulepszonej 15,6 km/100 km²) natomiast w skali województwa podlaskiego na drogach zamiejskich i miejskich o twardej nawierzchni 52,4 km/100 km² (w tym ulepszonej 37,7 km/100 km²) oraz na drogach zamiejskich o twardej nawierzchni 45,2 km/100 km² (w tym ulepszonej 31,4 km/100 km²)
- b) stan na dzień 31.12.2001 r.- 36,5 /100 km² (w tym ulepszonej 15,7 km/100 km²)

3) Ruch drogowy

Średni ruch drogowy w pojazdach rzeczywistych na dobę/p/d) na drogach krajowej Nr 65 i wojewódzkiej Nr 686 wynosił :

Nr 65	1995	2000
Białystok – Widły	1.758	3.208
Widły – gr. Państwa	729	829
Nr 686		
droga 65 – Michałowo	321	430

Średni dobowy ruch na w/w drogach w 1995 roku wynosił 782 p/d (w byłym województwie białostockim na byłych drogach krajowych 1900 p/d w kraju 3200 p/d) oraz w 2000 r. na drodze krajowej wynosił 2.018 p/d (w województwie

podlaskim 4.184 p/d, w kraju 7009 p/d) i na drodze wojewódzkiej 430 p/d (w województwie podlaskim 1.446 p/d, w kraju 2.363 p/d)..

4) Wskaźnik motoryzacji

Wskaźnik motoryzacji liczony w samochodach osobowych na 1.000 mieszkańców przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela Nr 34

Wyszczególnienie	Lata			Prognoza	
	1998	1999	2000	2005	2010
a) gmina					
Wskaźnik motoryzacji	170	200	233		
Ilość samochodów osobowych	1101	1276	1457		
Ludność	6.466	6.362	6.255		
b) województwo					
Wskaźnik motoryzacji	182 ^{x)}	190	212	263 ^{x)}	310 ^{x)}
Ilość samochodów osobowych	118.965 ^{x)}	232.033	259.088		
Ludność	701.393 ^{x)}	1.222.709	1.221.128		

Źródło: WUS Starostwo Powiatowe w Białymstoku i Zagraniczna Jednostka Doradcza przy MTiGM WCE o M. 1993 r.

^{x)} dane w skali byłego województwa białostockiego

9.2. Przejście graniczne

Drogowe przejście graniczne Bobrowniki – Bierestovica czynne jest całą dobę dla ruchu towarowego i osobowego od 2000 r. oraz uproszczonego ruchu granicznego, jest kontrola weterynaryjna całą dobę i fitosanitarna od godz. 8⁰⁰ do 18⁰⁰. Na wjazd jest 5 pasów oraz na wyjazd platforma z 42 stanowiskami odpraw. Przepustowość ruchu towarowego około 1000 samochodów/dobę. Czas odprawy trwa około 10 minut.

Ruch na przejściu granicznym w latach 1992-2000 w pojazdach ogółem i w pojazdach ciężarowych i autobusach przedstawiono w poniższej tabeli. Dla ilustracji na poniższych diagramach przedstawiono ruch na przejściach granicznych województwa podlaskiego w latach 1992-2000.

Tabela Nr 35

Przejsie graniczne drogowe	Ilość pojazdów ogółem (sam. ciężarowe + autobusy)								
	Lata								
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Kuźnica	<u>304901</u> 9799	<u>425668</u> 23033	<u>542477</u> 70758	<u>675357</u> 109122	<u>648464</u> 128302	<u>649683</u> 145799	<u>537443</u> <u>100290</u>	<u>659076</u> 70488	<u>540925</u> 48599

Diagram 1

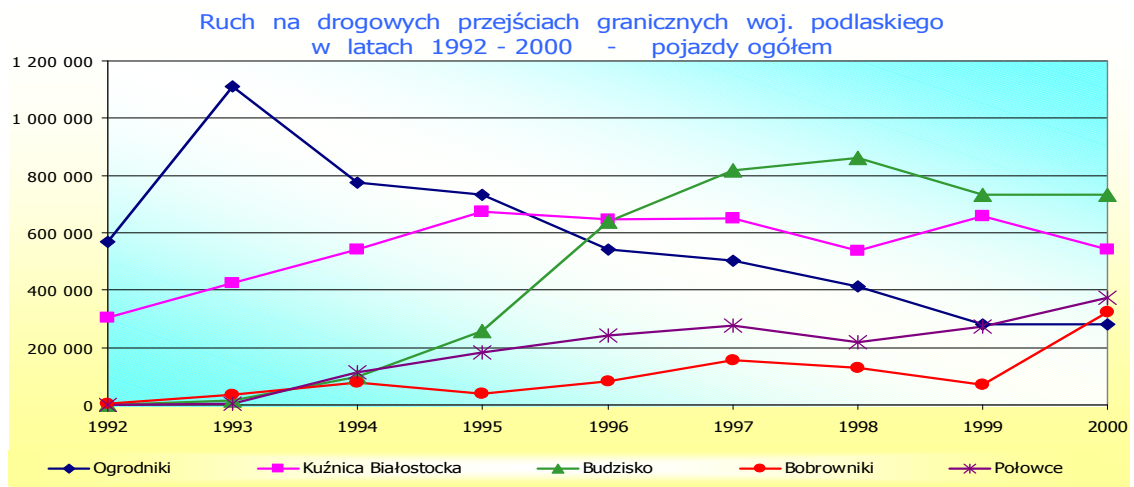
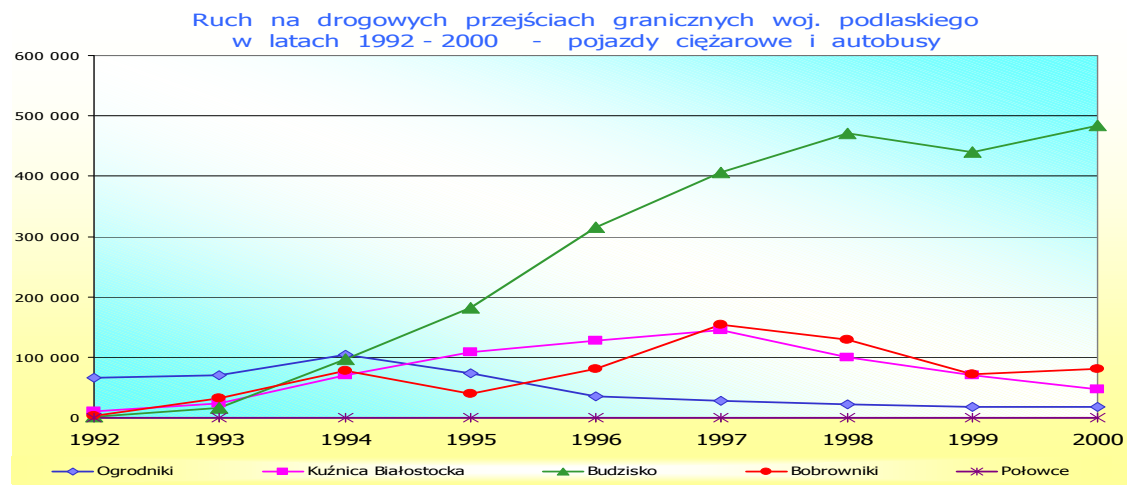

Diagram 2

9.3. Techniczne zaplecze motoryzacji

a) Parkingi

Ilość parkingów krótkiego postoju we wsi Gródek;

- Urząd Gminy – 20

- Cerkiew – 25

- Kościół – 15

- Pawilon handlowy - 5

- ul. Chodkiewiczów – rynek 12

Razem - 77 stanowisk

Ilość parkingów długiego postoju we wsi Gródek przy blokach – 20 stanowisk.

b) Garaże

Ilość garaży zlokalizowanych przy ul. Fabrycznej wynosi 27.

c) Stacje paliw

W gminie Gródek są 3 stacje paliw:

- Pronar w Waliłach,

- CPN w Waliłach,

- CPN w Bobrownikach .

d) Zakłady naprawy samochodów

W gminie są 2 zakłady naprawy samochodów zlokalizowane w Gródku.

9.4. Kolej

Przez teren gminy Gródek przebiega pierwszorzędna jednotorowa linia kolejowa Białystok – Zubki Białostockie. W oparciu o rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 lutego 2000 r. w sprawie wykazu linii kolejowych, które ze względów gospodarczych, społecznych, obronnych lub ekologicznych mają znaczenie państwowe (Dz. U. Nr 13, poz. 156) w/w linia nie jest zaliczona do linii państwowych, a więc jest wojewódzka.

Długość linii na terenie gminy wynosi 24,3 km w tym eksploatowanej 7,8 km.

Gęstość sieci eksploatowanej wynosi 1,8 km/100 km² (w województwie podlaskim 3,9 km/100 km². Obsługa towarów odbywa się na stacji Waliły, ruch osobowy zawieszono w 2000 r.

Nawierzchnia jest typu średniego, stan techniczny powyżej dobrego V max – 80 km /h.

9.5. Komunikacja autobusowa

Obszar gminy Gródek obsługiwany jest przez PPKS Białystok i prywatne przedsiębiorstwo następującymi liniami:

Białystok – Widły – Gródek – Podozierany,

Białystok – Widły – Załuki – Słuczanka – Gródek – Mieleszki Kol.,

Białystok – Widły – Waliły d.k. - Wierobie – Zubki – Bobrowniki – Chomontowce,

Białystok - Gródek – Wiejki – Zubry,

Białystok – Widły – Żednia – Michałowo - Gródek

Białystok – Zabłudów – Michałowo – Oziabły – Podozierany – Gródek,

Białystok – Zabłudów – Michałowo – Gródek.

Białystok – Widły-żednia – Michałowo-Gródek
Sokółka – Krynk- Kuszyniany – Łużany

9.6. Ocena funkcjonowania komunikacji

1) Ocena układu drogowego

Z analizy układu dróg publicznych – prawnie usankcjonowanych wynika, że nie zapewnia on dogodnej obsługi niektórym jednostkom osadniczym. W celu poprawienia tej sytuacji do dróg gminnych proponuje się zaliczyć następujące drogi:

- ulice w Waliłach Stacji: Zaulek, Kolejowa, Dworcowa, droga powiatowa 397 – ul. Rzemieślnicza (przez las),
- ulice w Gródku: na przedłużeniu Dworcowej do Szkolnej, droga dojazdowa od ul. Szkolnej do oczyszczalni ścieków, droga pow. 397 – ul. Białostocka, Metropolity Bazylego Doroszkiewicza, Krzywa, Przechodnia, Modrzewiowa, Agrestowa, przedłużenie ul. Agrestowej do zbiornika wodnego, przedłużenie ul. Wschodniej do ulicy dojazdowej do zbiornika wodnego, przedłużenie ul. Jaśminowej w kierunku wschodnim,
- 3 ulice w Zarzeczanach,
- ulica we wsi Grzybowce,
- ulica we wsi Łużany,
- droga pow. 140 – Jaryłówka – droga pow. 145,
- ulice we wsi Jaryłówka,
- droga gminna 17 (Zubki) – droga pow. 403 (Zubry)
- ulice we wsi Zubry,
- droga pow. 403 (Zubry) – droga gminna 9,
- ulice we wsiach Mieleszki i Mieleszki Kol.

2) Ocena ze względu na rodzaj nawierzchni.

Z przedstawionych danych w punkcie 6. 1.3. wynika, że gęstość dróg publicznych o nawierzchni twardej i twardej ulepszonej w 2000 r. była mniejsza odpowiednio 30,3 % i 58,6 % od gęstości dróg publicznych ogółem (zamiejskich i miejskich) w województwie podlaskim oraz 19,2 % i 50, 3 % od gęstości dróg zamiejskich.

Na takie małe wielkości wskaźników gęstości dróg o nawierzchni twardej i twardej ulepszonej mają wpływ przede wszystkim duże ilości dróg gminnych i powiatowych o nawierzchni gruntowej. Dróg gminnych o nawierzchni gruntowej było 83,312 km, co stanowiło 70,2 % tych dróg oraz dróg powiatowych o nawierzchni gruntowej było 41,48 km, co stanowiło 32,9 % tych dróg.

3) Ocena przepustowości dróg krajowej i wojewódzkiej.

Wzrost ruchu w 2000 r. w stosunku do 1995 r. na drogach krajowej wyniósł odpowiednio na odcinkach 45 % i 12 % oraz na drodze wojewódzkiej 25 %.

Z porównania przepustowości dróg przy poziomie swobody ruchu D wynoszących: 1250 p/h przy szerokości jezdni 7 m (Nr 65) i 650 p/h przy szerokości jezdni 5 m (Nr 686) z natężeniami ruchu wynoszącymi: Nr 65 – 305 p/h i 79 p/h/ $0,095 \times 3208 = 305$ i $0,095 \times 829 = 79$), Nr 686 – 41 p/h ($0,095 \times 430 = 41$) wynika, że istniejące przekroje dróg mają duże rezerwy przepustowości.

4) Ocena zaspokojenia potrzeb zaplecza technicznego we wsi Gródek.

Do oceny zaspokojenia potrzeb w zakresie parkingów, garaży, stacji paliw i zakładów naprawy samochodów przyjęto następujące wskaźniki:

- miejsca krótkiego postoju 23,3 stanowisk na 1000 mieszkańców,
- miejsca długiego postoju 233 stanowisk na 1000 mieszkańców budownictwa wielorodzinnego,
- ilość garaży 1/3 ilości samochodów mieszkańców budownictwa wielorodzinnego,
- 1 stacja paliw o 4÷6 dystrybutorach może obsłużyć 5000 samochodów,
- 1 zakład naprawy samochodów może obsłużyć 300 ÷400 samochodów.

- a) Potrzeby w zakresie krótkiego postoju szacuje się na $2709 \times 0,0233 + 3450 \times 0,00233 = 63 + 8 = 71$ stanowisk przy istnieniu w Gródku 77 stanowisk krótkiego postoju uważa się, że potrzeby w tym zakresie są zaspokojone.
- b) Potencjalne potrzeby w zakresie długiego postoju przy budownictwie wielorodzinnym szacuje się na $257 \times 0,0233 = 60$ stanowisk, przy istnieniu 20 stanowisk przy blokach oraz 27 garaży, uważa się, że brakuje w tym zakresie 13 stanowisk.
- c) Obecnie mieszkańcy budownictwa wielorodzinnego posiadają 27 garaży i ta ilość zabezpiecza potencjalne potrzeby (20 garaży) w tym zakresie.
- d) Przy ilości w 2000 r. w gminie 2361 pojazdów oraz istnienie 3 stacji paliw zabezpiecza potrzeby w tym zakresie.
- e) Istniejące 2 zakłady naprawy samochodów mogą obsłużyć od 600 do 800 pojazdów, z czego wynika, że brakuje w gminie od 4 do 6 zakładów.

5) Ocena obsługi gminy linią kolejową.

Z powodu małego ruchu pasażerskiego na linii Białystok – Zubki Białostockie w 2000 r. zawieszono ruch pasażerski. .Pogorszyło to obsługę komunikacyjną miejscowości leżących wzdłuż linii, a szczególnie : Zubki, Zubry, Świsłoczany, Mostowlany, Zielona.

6) Ocena obsługi gminy liniami autobusowymi

Przy przyjęciu dostępności 2 km do przystanku autobusowego poza przyjętym promieniem obsługi znajdują się wsie: Kołodno, Zasady, Nowosiółki, Borki, Stryeńszczyzna, Dzierniakowo, Józefowo, Piłatowszczyzna, Łużany, Świsłoczany, Mostowlany i Zielona. Miejscowości Zubry i Zubki obsługiwane są liniami autobusowymi. Wieś Łużany ma połączenie autobusowe z gminą Krynki, natomiast nie ma takiego połączenia z ośrodkiem gminnym i gminą Gródek.

10. ZAOPATRZENIE W WODĘ

10.1. Ogólna charakterystyka systemu zaopatrzenia w wodę.

W gminie Gródek znajduje się 43 miejscowości, z których na koniec 2000 r. zwodociagowanych było 13, co stanowi 30,2% ogół miejscowości (poniżej średniej wojewódzkiej wynoszącej około 70,4%), a zamieszkuje w nich 72,6% ogółu ludności

gminy. Długość sieci wodociągowej (bez przyłączy do budynków) wynosiła 47,4 km i podłączonych było 966 budynków mieszkalnych. Odsetek zamieszkałych mieszkań podłączonych do sieci wodociągowej stanowił około 67,7% ich ogółu i jest wyższy od średniej wojewódzkiej kształtującej się w granicach 60%.

Zużycie wody wodociągowej w gospodarstwach domowych na jednego mieszkańca gminy wynosiło 15,2 m³/r (41,5 dm³/d) i jest mniejsze od średniej wojewódzkiej dla terenów wiejskich wynoszącej 19,5 m³/r (53,3 dm³/d).

Zaopatrzenie w wodę zwodociągowanych wsi odbywa się z 4 ujęć i stacji wodociągowych, stanowiących własność Zarządu Gminy Gródek a eksploatowanych przez Komunalny Zakład Budżetowy w Gródku, znajdujących się w miejscowościach:

- Gródku – zaopatruje w wodę 4 miejscowości: Gródek, Waliły – Stacja, Słuczanka i Zarzeczany,
- Waliły – zaopatruje w wodę: Waliły, Radunin, Załuki, Pieszczaniki,
- Bielewicz – zaopatruje w wodę wieś i kolonię Mieleszki,
- Bobrowniki – zaopatruje w wodę wieś Bobrowniki.

Pozostałe zwodociągowane miejscowości zaopatrywane są w wodę z wodociągów stanowiących własność innych jednostek:

- z wodociągu zakładowego RSP Łużany wieś Łużany,
- z wodociągu zakładowego RSP Żubry wieś Żubry,
- z wodociągu Agencji Własności Rolnej w Suwałkach budynki mieszkalne byłego PGR-u Waliły.

W 30 miejscowościach gminy mieszkańcy zaopatrują się w wodę z ujęć lokalnych, w większości ze studni kopanych. Zamieszkuje w tych miejscowościach około 27,4% ludności gminy.

10.2. Rozwój scentralizowanych systemów zaopatrzenia w wodę

W roku 1985 z wody wodociągowej korzystali mieszkańcy 6 miejscowości, w tym 3 z wodociągu komunalnego w Gródku i w 3 z wodociągów zakładowych w Zubrach, Łużanach i PGR Waliły, i taki stan utrzymał się do 1992 r. Dalszy rozwój scentralizowanych systemów zaopatrzenia w wodę prowadzony był w latach 1992 – 1997 w których zwodociągowano 7 wsi. W latach 1998 – 2001 następowała tylko rozbudowa sieci wodociągowej w zwodociągowanych miejscowościach. Zwodociągowanie gminy od 1985 r do 2000 r przedstawia tabela

Tabela Nr 36

Wyszczególnienie	Stan na koniec roku											
	1985	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Długość sieci wodociągowej w km	11,8	27,0	27,1	28,7	31,3	35,3	38,5	39,3	41,6	43,9	46,9	47,4
Połączenia wodociągowe do budynków mieszkalnych szt.	331	617	622	654	692	734	759	801	835	908	889	966

Ilość wsi zwodociągowanych		6	6	6	7	8	9	11	12	13	13	13	13
% zwodociągowanych miejscowości		13,9	13,9	13,9	16,3	18,6	20,9	25,6	27,9	30,2	30,2	30,2	30,2
Zużycie wody wodociągowej w gospodarstwach domowych w tys. m ³ /r		28,4	227,2	220,5	209,0	162,5	141,5	145,5	121,8	123,6	76,0	88,1	95,4
Zużycie wody wodociągowej w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³ /r	3,8	31,7	31,2	29,9	23,2	20,4	21,4	18,2	18,7	11,6	13,7	15,2
	dm ³ /d	10,4	86,8	85,5	81,7	63,6	55,9	58,6	49,7	51,2	31,8	37,5	41,5

10.3. Stan zwodociągowania poszczególnych wsi w gminie na koniec 2000 r.

Tabela Nr 37

Nazwa wodociągu	Miejscowości podłączone do danego wodociągu	Długość sieci wodociągowej w km	Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych szt.	% mieszkań podłączonych do sieci wodociągowej
1	2	3	4	5
Wodociąg wiejski w Gródku	Gródek	13,5	451	87,9
	Słuczanka	2,5	27	100,0
	Waliły Stacja	8,5	160	93,2
	Zarzeczany	3,0	38	100,0
		27,5	676	
Wodociąg wiejski	Pieszczaniki	2,3	24	85,7
	Radunin	1,8	15	100,0
	Waliły	1,6	60	100,0
	Załuki	5,2	43	97,7
		10,9	142	
Wodociąg wiejski Bielewicz	Mieszki + kol.	3,6	46	100
Wodociąg wiejski Bobrowniki	Bobrowniki	2,0	42	76,4
Wodociąg RSP w Łużanach	Łużany	1,5	12	81,6
Wodociąg RSP w Zubrach	Zubry	1,4	39	80,9
Wodociąg PWRSP w Waliłach (PGR)	Waliły PGR	0,5	9	100
Ogółem zwodociągowane miejscowości		47,4	966	90,1

W zwodociągowanych miejscowościach 90,1% zamieszkałych mieszkań podłączonych jest do sieci wodociągowej. Wskaźnik ten w poszczególnych miejscowościach jest zróżnicowany – od 76,4% w Bobrownikach do 100% w Słuczance, Zarzeczanach, Raduninie, Waliłach, Mieleszkach i Waliłach PGR. Wskaźnik zwodociągowania mieszkań w przedziale 70 – 79% występował w 1 miejscowości, 80,0 – 89,9% w 4, 90 – 99,9% w 3 i 100% w 5 miejscowościach.

10.4. Charakterystyka ujęć wody i stacji wodociągowych zaopatrujących w wodę ludność

10.4.1. Wodociągi wiejskie.

1) Wodociąg wiejski z ujęciem i stacją wodociagową w Gródku.

Źródłem poboru wody jest ujęcie wody podziemnej składające się z dwóch studni wierconych: SW – 1 o głębokości 150 m, wydajności eksploatacyjnej $Q = 90 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 3,6 \text{ m}$ i SW – 2 o głębokości 151 m, wydajności $180 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $5,5 \text{ m}$.

Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne ujęcia w kat. „B” wynoszą $180 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 5,5 \text{ m}$.

Studnia SW – 1 znajduje się w granicach wygradzonego terenu stacji wodociągowej, a SW – 2 poza tym terenem w odległości 50 m od SW – 1 na wygradzonej działce w kształcie trapezu o wymiarach boków równoległych 35 m i 25 m oraz wysokości 38 m.

Ujmowana ze studni woda zawiera ponadnormatywne ilości żelaza.

Urządzeniami do poboru i uzdatniania wody są:

- 2 pompy głębinowe,
- hydrofor o poj. 6000 l,
- 2 hydrofory o poj. 4000 l,
- 5 odżelaziaczy $\varnothing 1800 \text{ mm}$,
- 5 mieszaczy wodno – powietrznych $\varnothing 600 \text{ mm}$,
- 2 sprężarki typu: WAN – WS i WAN – CE
- chlorator C -52

Wydajność znamionowa stacji – $2800 \text{ m}^3/\text{dobę}$. Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody na sieć.

2) Wodociąg wiejski Waliły.

Źródłem poboru wody jest ujęcie wody podziemnej składające się ze studni wierconej SW – 1 o głębokości 73 m i wydajności eksploatacyjnej $Q = 44 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 5,4 \text{ m}$.

Woda z ujęcia po odwiercie studni odpowiadała normom wody pitnej. Obecnie zwiększyła się ilość żelaza.

Urządzeniami do poboru i pomiaru wody są:

- pompa głębinowa typu G.G. 2.03,
- 2 hydrofony o poj. 2500 l każdy,
- sprężarka typu WAN – K
- chlorator C – 52
- wodomierz śrubowy MZ – 80

- wodomierz sprzężony MZ/IS – 80/40
- Wydajność znamionowa stacji – 450 m³/h.
Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania wody.

3) Wodociąg wiejski Bielewicze.

Ujęcie wód podziemnych składa się ze studni wierconej o głębokości 48,5 m i zatwierdzonych zasobach eksploatacyjnych $Q = 74 \text{ m}^3/\text{h}$ przy $s = 12,1 \text{ m}$. Woda z ujęcia po odwiercie studni odpowiadała normom wody pitnej. Obecnie zawiera zwiększoną ilość żelaza.

Wypożyczenie studni i stacji wodociągowej

- pompa głębinowa typu G 80 IV B- SGMf – 18 c.
- 2 hydrofory o poj. 2500 l każdy
- sprężarka ASG – 16 B
- chlorator C – 52
- wodomierz śrubowy MZ – 80.

Wydajność znamionowa stacji – 450 m³/dobę. Układ pompowania wody do sieci – jednostopniowy.

4) Wodociąg wiejski Bobrowniki

Ujęcie wody i stacja uzdatniania w Bobrownikach znajduje się na terenie w budynku sprzedanym przez Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną prywatnemu właścicielowi.

Istniejąca studnia wiercona Nr 1 o głębokości 43,0 m ma wydajność eksploatacyjną 30, 0 m³/h przy $s = 4,2 \text{ m}$ i ujmowała do eksploatacji I-szą warstwę wodonośną, której wody warunkowo dopuszczono do picia z uwagi na wzrost ponadnormatywnej zawartości azotanów i po wykonaniu studni Nr 2 została wyłączona z eksploatacji.

Studnia Nr 2 zlokalizowana w odległości 60 m na północny zachód od otworu Nr 1 jest głębokości 109,0 m i ma zatwierdzone zasoby eksploatacyjne 36,0 m³/h przy depresji $s = 22,9 \text{ m}$. Stacja wodociągowa wyposażona jest w:

- 4 hydrofory o poj. 2000 l każdy,
- sprężarkę 1 JS60,
- wodomierz śrubowy Ø 80 mm.

Przewiduje się budowę nowej stacji wodociągowej na terenie na którym znajduje się studnia Nr 2 o powierzchni około 40 x 50 m.

10.4.2. Wodociągi zakładowe zaopatrujące w wodę mieszkańców

1) Wodociąg Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Łużanach

Ujęcie wody podziemnej stanowi studnia wiercona o głębokości 81,0 m i wydajności eksploatacyjnej 18 m³/h przy depresji $s = 2,9 \text{ m}$.

Stacja wodociągowa wyposażona jest w:

- 2 hydrofory o pojemności 500 l każdy,
- sprężarkę KP – 1,
- wodomierz skrzydełkowy Ø 50 mm.

Układ pompowania wody na sieć – jednostopniowy.

2) Wodociąg Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Zubrach

Ujęcie wody podziemnej stanowią dwie studnie wiercone oddalone od siebie o 100 m: SW -1 o głębokości 55 m i wydajności eksploatacyjnej 57 m³/h przy s = 14,6 m oraz SW-2 o głębokości 52,0 m i wydajności 83,0 m³/h przy s = 5,0 m. Zatwierdzone zasoby ujęcia wynoszą 83 m³/h. Wyposażenie stacji wodociągowej:

- 2 hydrofory o poj. 2000 l każdy,
- sprężarka 3 JW. 60.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania.

3) Wodociąg Agencji Własności Rolniczej w Suwałkach (dawny PGR) w Waliłach.

Ujęcia wody podziemnej stanowią dwie studnie wiercone odległe od siebie o około 50 m: SW-1A o głębokości 46 m i wydajności 71 m³/h przy s = 6,2 m oraz SW-2 o głębokości 46 m i wydajności 71 m³/h przy s = 5,5 m.

Zatwierdzone zasoby ujęcia wynoszą 71 m³/h.

Wyposażenie stacji wodociągowej:

- 2 hydrofory po 2000 l każdy,
- sprężarka KP – 1,
- wodomierz śrubowy Ø 80 mm.

Stacja wodociągowa pracuje w układzie jednostopniowego pompowania.

10.5. Strefy ochronne komunalnych ujęć wody

Gmina Gródek posiada pozwolenia wodno prawne na eksploatację urządzeń i pobór wody wydane przez Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku dla trzech wodociągów wiejskich, w których ustalone zostały strefy ochronne:

- 1) wodociąg wiejski w Gródku – decyzja Nr OS.II.6210/62/95 z dnia 16 czerwca 1995 r., ważna do 30.06.2005 r. ustanawia strefę ochrony bezpośredniej o promieniu 10 m wokół każdej studni, tj. dla studni SW-1 znajdującej się na terenie stacji wodociągowej, wygradzony teren, a dla studni SW-2 położonej poza działką stacji wodociągowej wygradzony teren w kształcie trapezu o wymiarach boków równoległych 35 m i 25 m oraz wysokości 38 m, strefa ochrony pośredniej nie jest wymagana ze względu na korzystne warunki w aspekcie ochrony wód,
- 2) wodociąg wiejski Bielewicz – decyzja Nr OS.II.6210/63/95 z dnia 17 czerwca 1995 r., ważna do 30.06.2005 r. ustanawia strefy ochronne:
 - a) bezpośrednią o promieniu 10 m wokół studni,
 - b) pośrednią zewnętrzną w kształcie koła o promieniu 41 m licząc od środka studni,
- 3) wodociąg wiejski Waliły – decyzja NR OS.II.6210/61/95 z dnia 1995.06.30., ważna do 31.07.2005 r., ustanawia tylko strefę ochrony bezpośredniej o promieniu 10 m wokół studni,
- 4) komunalne ujęcie wody w Bobrownikach – studnia SW-2 w dokumentacji prac geologicznych ma ustaloną tylko strefę ochrony bezpośredniej o szerokości 10 m wokół studni. Strefa ochrony pośredniej nie jest wymagana ze względu na korzystne warunki hydrogeologiczne w aspekcie ochrony wód.

10.5.1. Zagospodarowanie stref ochronnych ujęć wody.

- a) W granicach terenu ochrony bezpośredniej należy zapewnić:
- odprowadzenie wód opadowych w taki sposób, aby nie przedostawały się one do urządzeń służących do poboru wody,
 - zagospodarowanie terenu zielenią,
 - szczelne odprowadzenie poza granicę strefy ochronnej ścieków z urządzeń sanitarnych, przeznaczonych do użytku osób zatrudnionych przy urządzeniach służących do poboru wody,
 - ograniczenie do niezbędnych potrzeb przebywania osób niezatrudnionych stale przy urządzeniach służących do poboru wody.
- b) Na terenie strefy ochrony pośredniej zabrania się:
- wprowadzenia do ziemi ścieków nieoczyszczonych,
 - lokalizowania magazynów ropopochodnych i innych substancji chemicznych oraz rurociągów do ich transportu,
 - lokalizowania wylewisk i wysypisk odpadów komunalnych i przemysłowych,
 - lokalizowania cmentarzy i stałych grzebowisk zwierząt,
 - rolniczego wykorzystania ścieków.

10.6. Ocena wykorzystania istniejących komunalnych ujęć wody

Tabela Nr 38

Wyszczególnienie		Rok	Wodociąg Gródek	Wodociąg Bielewicz	Wodociąg Waliby	Wodociąg Bobrowniki
Pobór wody z ujęcia w m ³	w ciągu roku	1998	174.351	2.508	8.014	
		1999	178.642	2.279	14.744 ^{x)}	
		2000	191.896	2.684	8.741	
	styczeń - wrzesień	2001	124.722	1.865	8.274	lipiec-wrzesień 2760
Pobór wody z ujęcia średnio dobowy m ³ /d		1998	477,7	6,87	21,96	
		1999	489,4	6,24	40,4 ^{x)}	
		2000	524,3	7,33	23,9	
		2001	456,8	6,83	30,3	30,0
Pobór wody z ujęcia maksymalny godzinowy m ³ /h		1998	62,1	0,93	2,97	
		1999	66,3	0,85	5,47 ^{x)}	
		2000	71,0	0,95	3,24	
		2001	61,8	0,93	4,1	4,06
Zatwierdzone zasoby m ³ /h			180,0	74,0	44,0	36,0
Wykorzystanie zatwierdzonych zasobów wodnych przy rozbiórce maksymalnym godzinowym %		1998	34,5	1,2	6,8	
		1999	36,8	1,1	12,4	
		2000	39,5	1,3	7,4	
		2001	34,4	1,2	9,3	11,3

^{x)} zwiększony pobór wynikający z dużych strat spowodowanych awarią.

Wykorzystanie zatwierdzonych zasobów komunalnych ujęć wody w godzinie maksymalnych rozbiorów w ostatnich latach kształtowało się w granicach 34,4 – 39,5 % wodociągu Gródek , 1,1-1,3 % wodociągu Bielewice, 6,8 – 12,4 % wodociągu Waliły i 2001 r. około 11,3 % wodociągu Bobrowniki.

10.7. Zakładowe i prywatne ujęcia wody głębinowej

Na terenie gminy Gródek ujęcia wody oparte o studnie wiercone znajdują się na terenie:

1. Posterunku Energetycznego w Gródku – 1 studnia o głębokości 23 m i wydajności eksploatacyjnej 15 m³/h przy depresji 3,5 m.
2. Składu Dystrybucyjnego CPN Sokole – 1 studnia głębokości 36,4 m, wydajności 24 m³/h przy s = 2,5 m,
3. Ośrodka Zdrowia w Królowym Moście – 1 studnia głębokości 33 m i wydajności 30 m³/h przy s = 0,9 m,
4. Kołodno – Agencji Własności Rolnej w Suwałkach (wcześniej RSP) – 2 studnie o łącznej wydajności 55 m³/h, SW-1 o głębokości 84 m i wydajności 55 m³/h przy s = 1,6 m i SW-2 o głębokości 79,5 m i wydajności eksploatacyjnej 15 m³/h przy s = 18,7 m,
5. byłej Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Mostowlanach – 1 studnia o głębokości 70 m i wydajności eksploatacyjnej 69,0 m³/h przy s = 7,5 m,
6. Suszarni w Pieńkach Agencji Własności Rolnej w Suwałkach – 2 studnie: SW-1 o głębokości 57 m i wydajności eksploatacyjnej 85 m³/h przy s = 3m i SW-2 (nieczynna) o głębokości 55 m i wydajności 85 m³/ przy s = 3,6.
7. Szkoły Podstawowej w Wierobie – 1 studnia głębokości 70 m i wydajności eksploatacyjnej 28 m³/h przy s = 9,0 m,
8. Przejścia granicznego w Bobrownikach – 1 studnia o głębokości 28 m i wydajności eksploatacyjnej 2,2 m³/h przy s = 1,1 m.
9. Składu Drewna Zbigniewa Szarkowskiego, Grzegorza i Jana Kucbor w Sofipolu – 1 studnia głębokości 33 m, wydajności 6,0 m³/h przy s = 3,5 m,
10. Gospodarstwa rolnego Pana Grzegorza Karpiuka w Straszewie – 1 studnia głębokości 80 m i wydajności eksploatacyjnej 15 m³/h przy s = 8,0 m,
11. Agencji Własności Rolnej w Suwałkach siedziba w Waliłach (wcześniej PGR) studnie o parametrach podanych w punkcie 1.4.2. 3)
12. dawnego Kółka Rolniczego w Załukach, obecnie Agencji Własności Rolnej w Suwałkach 1 studnia o głębokości 71,0 m i wydajności 187 m³/h przy depresji s = 4,5 m,
13. byłego Zakładu Produkcyjnego „Karo” w Gródku – 1 studnia głębokości 25 m i wydajności 20,3 m³/h – nieczynna,
14. Ośrodka Kolonijnego w Waliłach Polskiego Koncernu Naftowego „Orlen” S.A. w Płocku – 1 studnia głębokości 30 m i zasobach eksploatacyjnych 8,0 m³/h przy s = 0,75 m,
15. Magazynu w Waliłach Bazy Paliw Nr 15 w Narewce „Naftobazy” spółki z o.o. w Warszawie – 1 studnia głębokości 36,4 m, wydajności 24 m³/d przy s = 2,5m,
16. Stacji Paliw w Bobrownikach PKN „Orlen” S.A. w Płocku Oddział w Białymstoku – 1 studnia głębokości 98 m i wydajności 10,0 m³/h przy s = 0,70 m,
17. Pompowni PKP w Waliłach – 1 studnia głębokości 14,0 m i wydajności 1,2 m³/h,

18. Przystanek PKP w Straszewie – 1 studnia głębokości 12 m i wydajności 0,8 m³/h,
19. Przystanku PKP w Dzierniakowie – 1 studnia głębokości 17,0 m i wydajności 0,8 m³/h,
20. prywatnym (dawny RSP) w Bobrownikach – 1 studnia głębokości 43 m i wydajności 30 m³/h do likwidacji,
21. Zakładu Produkcji Drzewnej w Waliłach Stacji Przedsiębiorstwa Prywatnego „Domex” – 1 studnia głębokości 31 m i wydajności 15,94 m³/h – nieczynna,
22. Szkołki Leśnej Lipnik Nadleśnictwa Waliły – 1 studnia głębokości 39,0 m i wydajności 40 m³/h przy s = 4,5 m.

10.8. Ogólna ocena zaopatrzenia gminy w wodę

Scentralizowanym systemem zaopatrzenia w wodę w gminie Gródek objęte są największe wsie w gminie, co powoduje że około 72,6 % ludności może korzystać z wody wodociągowej, mimo zwodociągowania tylko 30,2 % miejscowości.

Wydajność ujęć wody wodociągów wiejskich znacznie przekracza aktualne pobory i istnieje duża rezerwa, co stwarza możliwości rozbudowy scentralizowanych systemów wodociągowych w oparciu o istniejące wodociągi.

Jednak wodociągi komunalne: Waliły, Bielewicze, Bobrowniki i zakładowy RSP w Łużanach oparty każdy o jedną studnię wierconą nie zabezpieczają ciągłości dostawy wody w przypadku awarii studni wierconej. Również jakość wody nie odpowiada normom wody pitnej ustalonych w Unii Europejskiej – niższe wskaźniki dopuszczalnej zawartości związków żelaza niż w normach polskich.

11. ODPROWADZENIE I OCZYSZCZENIE ŚCIEKÓW SANITARNYCH

11.1. Kanalizacja sanitarna

Na terenie gminy scentralizowany system kanalizacji sanitarnej w układzie grawitacyjno-pompowym z 9 przepompowniami od 1998 roku posiada miejscowość gminna Gródek oraz część wsi Waliły – Stacja z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni komunalnej w Gródku.

W 2000 roku długość kanałów sanitarnych w gminie wynosiła 15,5 km (w tym 14,4 km w Gródku) i podłączonych było 507 budynków mieszkalnych (w tym 482 w Gródku). Z kanalizacji sanitarnej korzysta około: 92,0 % mieszkańców w Gródku i 30,0 % w Waliłach Stacji oraz 37 podmiotów gospodarczych. Bloki mieszkalne Agencji Własności Rolnej w Suwałkach (dawny PGR Waliły) są podłączone do zakładowej oczyszczalni ścieków w 100 %.

W skali gminy kanalizację sanitarną posiadają 3 miejscowości – 7,0 % ogółu miejscowości i korzysta z niej około 45,9 % mieszkańców gminy.

W pozostałych miejscowościach ścieki z budynków mieszkalnych odprowadzane są do urządzeń lokalnych (zbiorniki szczelne, suche ustępy) i wywożone do punktu zlewnego przy komunalnej oczyszczalni w Gródku.

11.2. Oczyszczalnie ścieków

11.2.1. Komunalna oczyszczalnia ścieków w Gródku

Mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Gródku typu „Hydrocentrum” posiada przepustowość $Q_{d\bar{s}r} = 400 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{d\max} = 500 \text{ m}^3/\text{d}$. Do eksploatacji została przekazana w 1998 roku.

Urządzeniami oczyszczającymi ścieki są:

- punkt zlewny ścieków dowożonych,
- zbiornik retencyjno-uśredniający ścieków dowożonych wykonany w postaci podziemnego żelbetowego zbiornika o wymiarach wew. $4,5 \times 3,75 \text{ m}$, głębokości $2,0 \text{ m}$ i pojemności czynnej $V = 19,4 \text{ m}^3$, wyposażony w urządzenia napowietrzające.
- przepompownia ścieków własnych wyposażona w pompy rozdrabniające,
- wielofunkcyjny reaktor biologiczny typu „Hydrocentrum” wykonany jako zblokowany, żelbetowy obiekt o średnicy wewnętrznej $\varnothing = 12,0 \text{ m}$ i głębokości $6,0 \text{ m}$,
- pompownia osadu nadmiernego wykonana z rur WIPRO o średnicy $\varnothing = 2,0 \text{ m}$,
- budynek wielofunkcyjny ze stacją przygotowania reagentu i odwadniania osadu typu „DRAIMAD”,
- studnia przepływomierzy.

Gmina Gródek posiada pozwolenie wodnoprawne na eksploatację urządzeń i odprowadzenie ścieków do rzeki Supraśl – decyzja Nr OŚ.II.6210/97/98 z dnia 30.06.1998 r. Urzędu Wojewódzkiego Wydziału Ochrony Środowiska w Białymstoku, która decyzją Starostwa Powiatowego w Białymstoku z dnia 27 listopada 2000 r. została przedłużona do dnia 31 grudnia 2005 r.

W decyzji określono dopuszczalną ilość odprowadzanych ścieków : $Q_{d\max} = 500 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{d\bar{s}r} = 400 \text{ m}^3/\text{d}$ oraz dopuszczalne stężenia zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych : $BZT_5 = 20 \text{ mg O}_2/\text{l}$, $CHZT = 100 \text{ mg O}_2/\text{l}$, zawiesina – 40 mg/l , azot ogólny 30 mg N/l , azot amonowy – $6 \text{ mg N}_{\text{NH}_4}/\text{l}$, fosfor ogólny – 5 mgP/l , $\text{pH} = 6,5 \div 9,0$ i temperatura – 26°C .

Wykonane analizy ścieków oczyszczonych wykazują, że stężenia zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych mieszczą się w granicach dopuszczalnych, co świadczy o właściwej pracy oczyszczalni. Ilość ścieków dopływająca do oczyszczalni od 1998 roku oraz wykorzystanie istniejących urządzeń oczyszczających przedstawia poniższa tabela

Tabela Nr 39

Wyszczególnienie		1998	1999	2000	3 kwartały 2001 r.
Ilość ścieków dopływająca do oczyszczalni	m^3/rok	65.499	72.065	84.132	66.551
	m^3/d	179,5	197,4	229,9	243,8
Przepustowość oczyszczalni $Q_{d\bar{s}r}$ w m^3/d		400			
Wykorzystanie oczyszczalni przy dopływach średnich dobowych %		44,9	49,4	57,5	61,0

Ilość ścieków dopływających do oczyszczalni systematycznie wzrasta i wykorzystanie istniejących urządzeń kształtuje się od 44,9 % w 1998 r. do 61 % w 2001 roku.

11.2.2. Zakładowe oczyszczalnie ścieków

Na terenie gminy Gródek funkcjonują trzy zakładowe oczyszczalnie ścieków:

- 1) przejścia granicznego drogowego w Bobrownikach o przepustowości $37 \text{ m}^3/\text{d}$ posiadająca następujące urządzenia: komora krat, piaskownik poziomy, staw stabilizacyjno-tlenowy, poletka do suszenia piasku, poletka do suszenia osadu. Uzyskiwane efekty oczyszczania są dobre, poza wskaźnikiem fosforu, w którym występują drobne przekroczenia,
- 2) osiedla mieszkaniowego PGR Waliły o przepustowości $Q_{\text{dmax}} = 28,08 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{dśr}} = 21,6 \text{ m}^3/\text{d}$.
Urządzeniami oczyszczającymi są: komora osadowa, zbiornik retencyjny, 2 reaktory biologiczne typu CBR – FOS, magazyn nadmiernego osadu. Oczyszczalnia została przekazana do eksploatacji w październiku 2001 r. i nie uzyskuje jeszcze założonych parametrów redukcji zanieczyszczeń.
- 3) CPN – Ośrodka Kolonijnego w Waliłach – reaktor wielofunkcyjny typu „Mikroreaktor” o pojemności 30 m^3 wyposażony w zespół napowietrzający. Dopuszczalne ilości ścieków w sezonie lipiec, sierpień $Q_{\text{dśr}} = 18 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{dmax}} = 24,8 \text{ m}^3/\text{d}$, poza sezonem – 10 miesięcy $Q_{\text{dśr}} = 0,8 \text{ m}^3/\text{d}$.

11.3. Ogólna ocena gospodarki ściekowej

Gospodarka ściekowa na terenie miejscowości gminnej Gródek uległa znacznej poprawie po oddaniu do eksploatacji wybudowanej kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków. Odsetek ludności w tej miejscowości korzystającej z kanalizacji sanitarnej jest duży – około 92 %.

Ścieki oczyszczane są w zadawalającym stopniu w oczyszczalni, która posiada jeszcze około 39 % rezerwę. Są to atuty rozwoju miejscowości gminnej i wsi leżących obok Waliły Stacja i Zarzeczano, które mogą być skanalizowane z włączeniem do istniejącej oczyszczalni w Gródku.

Na pozostałym terenie gminy stan gospodarki ściekowej należy ocenić jako nie zadawalający. Ścieki gromadzone w zbiornikach, które często nie są szczelne, mogą powodować negatywny wpływ na środowisko w postaci skażenia gleby i wód podziemnych.

Brak rozwiązania odprowadzenia i oczyszczenia ścieków obniża standard życia mieszkańców i stanowi barierę w rozwoju nie skanalizowanych wsi.

12. GOSPODARKA ODPADAMI STAŁYMI.

12.1. Gminne wysypisko odpadów stałych

Gminne wysypisko odpadów stałych, które funkcjonuje od 1987 r. zlokalizowane jest przy drodze relacji Gródek – wieś Dzierniakowo na terenie o podłożu gliniastym charakteryzującym się słabą przepuszczalnością. Powierzchnia działki wynosi około 1,2 ha z czego 0,87 ha stanowi część przeznaczoną do bezpośredniego składowania nieczystości stałych. Pojemność wysypiska oszacowana na 90 tys. m^3 jest wykorzystana w około 40 %. Na wysypisku wybudowano 2 mogilniki o średnicy 1200 mm zagłębione 2,0 m i wystające ponad teren 1,0 m z przeznaczeniem do składowania odpadów

niebezpiecznych – nie są wykorzystywane. Postanowieniem Nr PIS-0131-15/C/85 z dnia 1985.02.28. Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku ustalono (na etapie projektowania) strefę ochrony o szerokości minimum 300 m licząc od granic wysypiska. W strefie tej na gruntach ornych występuje ograniczenie uprawy owoców i warzyw, a także pastwisk, natomiast grunty leśne nie zmieniają swojej funkcji gospodarczej. Rzeczywisty zasięg strefy ograniczonego użytkowania nie jest określony.

12.2. System gromadzenia i wywozu odpadów stałych

Gospodarką odpadami stałymi na terenie gminy Gródek zajmuje się Komunalny Zakład Budżetowy w Gródku. Do jego podstawowych zadań należy utrzymanie porządku na terenie gminy poprzez: wyposażenie posesji w pojemniki i kontenery, systematyczne ich opróżnianie i wywożenie odpadów na wysypisko oraz bieżącą eksploatację gminnego wysypiska odpadów stałych. Na terenie gminy rozstawionych jest 79 kontenerów, w tym 17 sztuk do selektywnej zbiórki odpadów i 62 sztuki pojemności 7 m³.

Kontenery do selektywnej zbiórki odpadów ustawione w miejscowościach: Świsłoczany, Wierobie, Przechody, Downiewo, Radunin, Nowosiółki, Straszewo, Waliły – Stacja, Mieleszki, Skroblaki, na parkingu przy drodze krajowej Nr 65 przy rozwidleniu z drogą na Michałowo po 1 kontenerze, Pieszczaniki – 2 kontenery i Gródku – 4 sztuki.

Kontenery o pojemności 7 m³ ustawione są w miejscowościach: Gródek – 38 szt. Waliły – Stacja – 3 szt., Bobrowniki, Załuki, Zubry, Królowy Most po 2 sztuki w każdej miejscowości i po 1 kontenerze we wsiach: Zarzeczany, Waliły Wieś, Podozierany, Grzybowce, Sofipol, Borki, Zubry, Mostowlany, Łużany, Dzierniakowo, Słuczanka, Królowe Stożło, Zubki i Wiejki.

Kontenery na odpady stałe ustawione są w 29 miejscowościach co stanowi 67,5 % ogółu miejscowości w gminie, a zamieszkuje w nich 88,0 % ogółu ludności gminy.

Rada Gminy w Gródku w dniu 22 lipca 1997 r. podjęła uchwałę Nr XXVIII/142/97 w sprawie ustalenia szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Gródek.

W 1995 r. opracowany został „Program ogólny gospodarki odpadami na terenie gminy Gródek”, który sukcesywnie jest realizowany.

12.3. Ogólna ocena gospodarki odpadami stałymi.

Gminne wysypisko odpadów stałych zrealizowane w 1987 roku nie uwzględnia obowiązujących obecnie wymogów ochrony środowiska. Bez dokonania oceny oddziaływania na środowisko nie można stwierdzić, że nie wywiera ono negatywnego wpływu na środowisko. Wysypisko posiada jeszcze dużą rezerwę około 60 %.

Gmina podjęła działania w zakresie uporządkowania gromadzenia odpadów w 29 miejscowościach poprzez ustawienie kontenerów na odpady. Jednak w 14 miejscowościach gromadzenie odpadów odbywa się w sposób niekontrolowany i w wielu wypadkach wyrzucane są w miejsca przypadkowe. Powoduje to zaśmiecanie terenu gminy, szczególnie lasów oraz może wywierać negatywny wpływ na środowisko w postaci skażenia gleby, wody i powietrza.

Ogólnie należy stwierdzić, że mimo podjętych znacznych działań, gospodarka odpadami w gminie nie spełnia jeszcze wszystkich wymagań zawartych w nowych przepisach prawnych z ochrony środowiska w tym zakresie.

13. ELEKTROENERGETYKA

13.1. Charakterystyka stanu istniejącego

13.1.1. Urządzenia elektroenergetyczne SN i NN.

Źródłem zasilania w energię elektryczną gminy jest stacja transformatorowo-rozdzielcza RPZ 110/15 kV w Michałowie poprzez rozdzielnię sieciową RS 15/15 kV zlokalizowaną w miejscowości Gródek.

Zasilana jest ona 2-ma liniami SN 15 kV relacji Michałowo-Gródek.

RS w Gródku ma również „wsparcie” linią SN 15 kV RPZ4 Białystok – Gródek.

Z RS 15/15 kV wychodzą główne linie SN 15 kV w kierunkach: Supraśla, Bobrownik, Podozieran i pierścień miejscowości Gródek.

W/w linie tworzą poprzez odgałęzienia – pierścienie, dające większą pewność zasilania.

Rozprowadzenie energii elektrycznej odbywa się poprzez sieci SN 15 kV. Są to odgałęzienia od linii głównych.

Stan sieci SN 15 kV jest zróżnicowany, Zakład Energetyczny Białystok S.A. w swoim planie rozwoju na lata 2000-2003 przewidział do modernizacji odcinki linii SN 15 kV w Gródku.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 122 stacji transformatorowych, w tym 17 w ośrodku gminnym w Gródku.

Do modernizacji w najbliższych latach przewiduje się 5 stacji transformatorowych słupowych w miejscowości Gródek (na ul. Rzemieślniczej, Białostockiej i Tartaku) wraz z liniami NN (w tym około 80 przyłączy).

13.1.2. Linie tranzytowe WN

Przez teren gminy przebiega trasa linii WN 220 kV ROŚ – GPZ 1 Białystok. W/w linia stanowi połączenie systemu polskiego z białoruskim. Zapotrzebowanie mocy z systemu białoruskiego dla województwa podlaskiego stanowi około 25 % całego zapotrzebowania. Obecność tej linii na obszarze gminy daje ograniczenia w zagospodarowaniu przestrzennym w postaci pasa ochronnego (szerokość zalecana 50 m, min. 26 m od skrajnego przewodu do zabudowy mieszkaniowej).

Ze względu na potrzebę zapewnienia powiązań na napięciu WN 400 kV GPZ-tu „Narew” z siecią krajową i międzynarodową (Białoruś, Litwa) – gestor sieci PSE S.A. przewiduje demontaż linii WN 220 kV i wykorzystanie tej trasy na budowę linii WN 400 kV.

13.2. Ocena dotychczasowego rozwoju systemu i główne problemy do rozwiązania

Istniejące urządzenia elektroenergetyczne zaspokajają obecne zapotrzebowanie na energię elektryczną.

Podstawowym problemem do rozwiązania jest zsynchronizowanie potrzeb wynikających z zagospodarowania przestrzennego i jego rozwoju w poszczególnych obszarach gminy z możliwościami systemu elektroenergetycznego.

Sukcesywnie prowadzone prace remontowe, modernizacyjne i rozbudowa sieci winne być kontynuowane w miarę potrzeb odbiorców.

Zakładany przez Zakład Energetyczny Białystok w swoich planach rozwoju zakres prac powinien zapewnić niezbędną ilość i jakość energii elektrycznej odbiorcom gminy.

14. GAZOWNICTWO

Gmina nie posiada urządzeń do odbioru gazu, natomiast przez obszar gminy przebiega trasa gazociągu wysokiego ciśnienia DN 250 relacji Rembelszczyzna – Wyszaków – Białystok – Bobrowniki.

Gazociąg ten posiada dwa źródła zasilania:

- węzeł i tłocznia Rembelszczyzna, do którego dosyłany jest gaz importowany z podstawowego kierunku gazu importowanego z Rosji – Wysokoje,
- węzeł Bobrowniki, w którym realizowany jest lokalny import z Rosji.

„Studium programowe możliwości rozwoju gazyfikacji województwa białostockiego” wykonane przez Gazoprojekt Wrocław oraz plany perspektywiczne gestora sieci PGNiG S.A. zakładają, że źródłem gazu dla gminy będzie istniejący w/w gazociąg wysokiego ciśnienia.

Przez obszar gminy zakłada się również budowę gazociągów wysokiego ciśnienia w kierunku Michałowa i Krynek.

Gestor sieci planuje również powiązanie istniejącej tłoczni na gazociągu tranzytowym „JAMAŁ” w Kondratkach gm. Michałowo z istniejącym Gazociągiem Bobrowniki – Białystok.

Wykorzystanie obecności gazociągu wysokiego ciśnienia na obszarze gminy i budowa sieci rozdzielczej średniego ciśnienia łącznie ze stacjami redukcyjno-pomiarowymi w gm. Gródek będzie miało duże znaczenie dla tego obszaru.

Będzie to pozytywny czynnik rozwoju gospodarczego i możliwość wykorzystania nośnika energii „przyjaznej” dla środowiska.

15. CIEPŁOWNICTWO

15.1. Charakterystyka stanu istniejącego

Na terenie gminy wg posiadanych materiałów istnieje 12 większych źródeł wytwarzania energii cieplnej obsługujące budynki użyteczności publicznej i usług :

Tabela Nr 40

Lp.	Nazwa zakładu	Moc kotła	Typ kotła	Rodzaj paliwa
1.	Zakład Prod. Naftowych nr 8 w Waliłach	1,6 GJ/h	1 x UKS – 320 + 1 jako rezerwa	węgiel kamienny
2.	Remiza Strażacka w Gródku	0,31 GJ/h	1 x GTH – 403 De Dietrich	olej opałowy
3.	Nadleśnictwo Waliły	4,37 GJ/h	2 x ES-KA	drewno
4.	Gospodarstwo Rolne Zasobów Skarbu Państwa Z/S w Waliłach	1,1 GJ/h	(1 x KZ –5) x 2	trociny
5.	Urząd Gminy i Dom Kultury w Gródku	0,12 GJ/h	1 x ES–KA/ES-TE	węgiel kamienny
6.	Lecznica Zwierząt w Gródku	0,58 GJ/h	2 x SŻ 6 + 1 rezerwa	węgiel kamienny
7.	Piekarnia w Gródku	0,67 GJ/h	2 x ES-ka	węgiel kamienny
8.	Bank Spółdzielczy w Gródku	0,2 GJ/h	1 x „Tertia”	olej opałowy
9.	RSP Łużany z siedzibą w Bobrownikach	0,67 Gal/h	SZ – II – 6 - 50	węgiel
10.	RSP w Zubrach	64 Mcal/h	2 x ES-KA	drewno
11.	Wytwórnia Prefabrykatów w Waliłach - PRONAR	413,8 Mcal/h	2 x parowe SŻ 2 x 175 Mcal/h 1 x Eca IV	węgiel
12.	Komunalny Zakład Budżetowy w Gródku	4,1 kW	brak danych	miat węglowy
13.	Szkoła Podstawowa w Załukach	0,31 GJ/h	1 x GTU – 403 De Dietrich	olej opałowy

15.2. Ocena stanu ciepłownictwa

Istniejące źródła ciepła zaspokajają potrzeby mieszkańców gminy. Wymaga to jednak ciągłego utrzymania w dobrym stanie technicznym istniejących urządzeń ciepłowniczych.

Niektóre kotłownie mają przestarzałe urządzenia – co powoduje niską ich sprawność i awaryjność.

Działania zmierzające do poprawy pracy systemu i jak największego wykorzystania lokalnych zasobów energii odnawialnej stają się szczególnie istotne w sytuacji liberalizacji gospodarki energetycznej i wzrostu cen energii.

Takie działania są zgodne z obowiązującymi wymogami aktualnych aktów prawnych np. „Prawo energetyczne” czy „Strategia rozwoju energetyki odnawialnej” i dają szansę uzyskania wsparcia funduszy unijnych.

Zarząd Gminy wychodząc naprzeciw tym problemom zakłada modernizację systemu z zastosowaniem zrąbek w kotłowni Komunalnego Zakładu Budżetowego w Gródku oraz modernizację sieci przesyłowej i wymiennikami ciepła dla około 20 obiektów.

Sporządzona została już koncepcja tego przedsięwzięcia. Zakłada się, że kotłownia będzie miała po modernizacji moc około 2,9 kW.

Wskazaniem byłoby sukcesywne modernizowanie innych kotłowni na obszarze gminy pracujących na paliwach stałych z uwzględnieniem możliwości przejścia na paliwa ekologiczne.

Ze względu na duże straty ciepła poprawy wymagają konstrukcje istniejących budynków.

16. TELEKOMUNIKACJA

16.1. Stan telekomunikacji w gminie

System telekomunikacyjny telefonii przewodowej składa się z: (elementy główne):

- linia kablowa światłowodowa relacji :
 - Michałowo – Gródek,
 - Gródek – Bobrowniki,
 - Bobrowniki - Krynki
- linii napowietrznej zasilanej centralnie w Królowym Moście,
- centrali automatycznej cyfrowej w Gródku typu EWSD RDLU o poj. 1544 i centrali automatycznej analogowej typu SPC o poj. 96 w Królowym Moście,
- linii rozdzielczych i abonenckich napowietrznych i kablowych na obszarze całej gminy.

Wskaźnik ilości abonentów na 1000 mieszkańców w 1999 r. wynosił:

w kraju	-	260,7,
w woj. podlaskim	-	255,2,
w gm. Gródek	-	121,2.

W latach 1999 – 2001 stan systemu telekomunikacji przewodowej w gminie etapowo ulegał poprawie. Na koniec października 2001 r. było przyłączonych 1240 abonentów a wskaźnik na 1000 mieszkańców wynosił 201,3.

Do końca roku będzie zakończona przebudowa systemu w gminie. Nowe urządzenia nie tylko poprawią istniejący stan rzeczy, ale również dadzą możliwość podłączenia nowym odbiorcom.

Nowa centrala automatyczna cyfrowa, włączona poprzez linię światłowodową w automatyczny system telekomunikacyjny województwa a poprzez białostocki węzeł – z siecią krajową i międzynarodową – daje wysoki standard usług telekomunikacyjnych w gminie.

16.2. Telefonii komórkowa

Na obszarze gminy działa system telefonii komórkowej. Swoje stacje bazowe ma 3-ch operatorów. Są one zlokalizowane w:

- Gródku – „Era” (wg rys. (1)), „Plus” (2),
- Bobrownikach – „Era” (5), „Plus” (6), „Centertel” (7),
- Waliłach – „Centertel” + „Plus” (3), „Era” (10),
- Królowym Moście – „Plus” (4)
- Wierobach „Centertel” (8)

W Gródku, przy rozdzielni PS 15/15 KV – ZEB S.A. ma swoje stacje bazowe (10), która służy łączności w energetyce zawodowej.

Stan obecny systemu zaspokaja w pełni potrzeby mieszkańców na ten rodzaj usług. Lokalizacja nowych urządzeń tego systemu powinna być realizowana w miarę potrzeb potencjalnych użytkowników z zachowaniem przepisów szczególnych na ten rodzaj inwestycji.